

*Tomasz Żminda, Jakub Bis, Bartosz Sobotka
Mariusz Sagan, Marta Cisko*

Funkcjonowanie Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec w latach 2007–2014

MONOGRAFIE

Funkcjonowanie Podstrefy Lublin
Specjalnej Strefy Ekonomicznej
Euro-Park Mielec w latach 2007-2014

Monografie – Politechnika Lubelska

Politechnika Lubelska
Wydział Zarządzania
ul. Nadbystrzycka 38
20-618 Lublin

Tomasz Żminda, Jakub Bis, Bartosz Sobotka
Mariusz Sagan, Marta Cisło

Funkcjonowanie Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec w latach 2007-2014

Politechnika Lubelska
Lublin 2016

Recenzent:

prof. nadzw. dr hab. Stanisław Ślusarczyk, WSLiZ w Rzeszowie

Publikacja wydana za zgodą Rektora Politechniki Lubelskiej

© Copyright by Politechnika Lubelska 2016

ISBN: 978-83-7947-194-2

Wydawca: Politechnika Lubelska

ul. Nadbystrzycka 38D, 20-618 Lublin

Realizacja: Biblioteka Politechniki Lubelskiej

Ośrodek ds. Wydawnictw i Biblioteki Cyfrowej

ul. Nadbystrzycka 36A, 20-618 Lublin

tel. (81) 538-46-59, email: wydawca@pollub.pl

www.biblioteka.pollub.pl

Druk: TOP Agencja Reklamowa Agnieszka Łuczak

www.agencjatorp.pl

Spis treści

Spis treści	5
Wstęp.....	7
1. Specjalne strefy ekonomiczne – historia i aspekty teoretyczne	12
1.1. Specjalne strefy ekonomiczne jako strefy uprzywilejowane	12
1.2. Historia powstania stref uprzywilejowanych	16
1.3. Typy specjalnych stref ekonomicznych	19
1.4. Specjalne strefy ekonomiczne w ujęciu wybranych badań naukowych	23
2. Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce	27
2.1. Podstawy prawne regulujące działalność SSE w Polsce.....	27
2.2. Cele specjalnych stref ekonomicznych	34
2.3. Powierzchnia, lokalizacja oraz wiodące branże w SSE w Polsce....	43
2.4. Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych	54
2.4.1. Liczba udzielonych zezwoleń	55
2.4.2. Nakłady inwestycyjne	60
2.4.3. Miejsca pracy w strefach.....	65
2.4.4. Wiodący inwestorzy.....	69
2.5. Spółki zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi i ich wyniki finansowe	72
3. Podstrefa Lublin SSE Euro-Park Mielec i jej wpływ na budżet miasta	78
3.1. Powstanie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec.....	78
3.2. Warunki inwestowania w Podstrefie Lublin.....	78
3.3. Charakterystyka podmiotów, które uzyskały zezwolenia na prowadzenie działalności w Podstrefie Lublin w latach 2008–2014	79

3.4.	Koszty związane z utworzeniem Podstrefy Lublin.....	85
3.4.1.	Projekt „Rozszerzenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec”.....	88
3.4.2.	Projekt „Rozszerzenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec – II etap”	89
3.4.3.	Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie – II etap.....	90
3.4.4.	Projekt „Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie – II etap”	91
3.5.	Zatrudnienie w Podstrefie Lublin SSE Euro-Park Mielec	93
3.6.	Korzyści płynące z funkcjonowania w Podstrefie Lublin.....	95
3.6.1.	Zwolnienie z podatku dochodowego	95
3.6.2.	Zwolnienie z podatku od nieruchomości	96
4.	Badania własne dotyczące analizy wpływu Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec na dochody budżetu miasta Lublin	98
4.1.	Cel badań, problemy badawcze oraz wykorzystana metoda badań.....	98
4.2.	Efekty mnożnikowe	98
4.3.	Dochody z tytułu podatku PIT	101
4.4.	Dochody z tytułu podatku CIT	115
4.5.	Dochody z tytułu podatków zapłaconych przez przedsiębiorstwa z otoczenia gospodarczego Podstrefy	117
4.6.	Dochody z tytułu podatku od nieruchomości	121
4.7.	Korzyści z tytułu zmniejszonej pomocy społecznej	127
4.8.	Wskaźnik NPV dla Podstrefy Lublin.....	132
	Zakończenie	141
	Bibliografia.....	145
	Wykaz tabel.....	150
	Wykaz ilustracji.....	153
	Wykaz wykresów	153
	Informacje o Autorach	154

Wstęp

Rozwój gospodarczy jest celem wielu społeczności zarówno na szczeblu światowym, krajowym jak i lokalnym. Kluczowym zagadnieniem w tym zakresie jest wybór i zastawianie właściwych narzędzi ekonomicznych urzeczywistniających tenże rozwój. Tworzenie specjalnych stref ekonomicznych (SSE), a więc obszarów oferujących preferencje podatkowe dla przedsiębiorców niewątpliwie wymaga postawienia pytania o ocenę efektów ich funkcjonowania. Oczywiście istnieje spór pomiędzy ekonomistami na temat ich wpływu na gospodarkę, jednak jest on uzależniony od wielu czynników takich jak czas, infrastruktura, sytuacja na rynku pracy czy też sytuacja na rynkach światowych.

W niniejszej pracy autorzy dokonali oceny wpływu powstania Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec na budżet miasta Lublin. Dodatkowo pozytywnie zweryfikowana została decyzja dotycząca uruchomienia SSE w Lublinie. Zaprezentowane badania z jednej strony wpisują się w dyskusję na temat skuteczności stosowania narzędzia polityki gospodarczej jakim jest SSE, z drugiej natomiast – pozytywnie weryfikując hipotezę badawczą – mogą stanowić źródło inspiracji dla władz samorządowych w zakresie polityki rozwoju lokalnego.

W tym miejscu warto także przedstawić obraz gospodarczy Lublina, największego miasta Polski Wschodniej oraz wewnętrzne uwarunkowania powstania i rozwoju Podstrefy Lublin. Na sytuację gospodarczą Lublina na przełomie wieków decydujący wpływ miały dwa wydarzenia: upadek Odlewni Ursus oraz upadek Fabryki Samochodów Ciężarowych (odroczony próbami reanimacji przez Koreańczyków – Daewoo i Rosjan – Intrall Polska). Oba te zakłady na przełomie lat 80. i 90. XX wieku zatrudniały kilkanaście tysięcy osób, w tym wielu wykwalifikowanych techników i inżynierów. Niestety w tym okresie nie pojawiły się żadne nowe przedsiębiorstwa produkcyjne, silnie oddziałujące na lokalną gospodarkę (powiązania kooperacyjne), które mogłyby zastąpić dwie upadłe fabryki, a tym samym uzdrowić sytuację gospodarczą Lublina.¹

Trudno jest wskazać jedną przyczynę braku inicjatyw związanych z rozwojem gospodarczym Lublina opartym na nowych inwestycjach produkcyjnych. Na pewno wpływ na to miała zarówno sytuacja makroekonomiczna w Polsce, uwarunkowania historyczne (Ściana Wschodnia), jak i brak decyzji politycznych (zarówno na szczeblu samorządowym, jak i centralnym). Pomimo dużych tradycji gospodarczych i przemysłowych, także tych przedwojennych (Zakłady Moritza, Zakłady Plagego i Laśkiewicza), na początku XXI wieku Lublin był raczej postrzegany jako silny ośrodek akademicki (5 publicznych uczelni, około 87 000 studentów), centrum administracyjne (wymiar sprawiedliwości, terenowe organy administracji rządowej) oraz silny ośrodek medyczny (uczelnia medycz-

¹ Warto tu jednak zaznaczyć fakt, przetrwania wielu kooperantów upadłych firm, które w późniejszym okresie zwiększały swoje zatrudnienie, dywersyfikując podaż pracy.

na i 7 szpitali). Egzemplifikacją takiego stanu rzeczy jest fakt, że w dalszym ciągu największymi pracodawcami w Lublinie są instytucje publiczne: UMCS (ponad 3000 osób), Urząd Miasta (ponad 1200), a wynagrodzenie w sektorze publicznym jest wyższe niż w sektorze prywatnym o ok. 15%, co ma wpływ na decyzje młodych ludzi w zakresie wyboru ścieżki kariery.² Niewątpliwie w Lublinie w tym okresie rozwijał się drobny handel, w dużej mierze oparty na kontaktach ze Wschodem. Jednakże pewien marazm (w porównaniu do sytuacji gospodarczej innych dużych polskich miast) wynikał przede wszystkim z braku spójnej wizji rozwoju – krzyżowały się różne koncepcje: Lublin jako miasto akademickie, jako stolica regionu rolniczego (ekologia), czy też inwestowanie w rozwój turystyki.

Decyzji władz miasta w 2007 roku o utworzeniu specjalnej strefy ekonomicznej w Lublinie oraz podjęcia działań w celu jej rozwoju nie można określić jako panaceum na przeciętną wówczas sytuację gospodarczą miasta. Jednakże decyzja ta zapoczątkowała cały proces systemowych zmian. Począwszy od nastawienia magistratu, że można być aktywnym aktorem w środowisku gospodarczym, dzięki odważnym decyzjom związanym z rozbudową infrastruktury technicznej w Lublinie (lotnisko, remonty dróg, dojazdy do obwodnicy) przez współpracę z uczelniami (m.in. realizacja projektu „Study in Lublin”, czyli tworzenia kompleksowej oferty edukacyjnej dla studentów z zagranicy przez lubelskie uczelnie) i lokalnymi deweloperami w celu promocji sektora BPO (*Business Process Outsourcing*), zatrudniającego w tej chwili ponad 7 tys. osób, aż po walkę o obwodnicę Lublina, która zintegrowała różne środowiska. Trzeba tu nadmienić, że wymiernym gospodarczo następstwem powstania obwodnicy jest niezwykle dynamiczny rozwój sektora logistyki.

Największe wyzwanie dla władz miasta stanowił brak dogodnych gruntów (o odpowiednio dużym areale) o uregulowanym stanie prawnym, gdzie mogłaby powstać SSE. Gmina Lublin w swoim zasobie nieruchomości nie posiadała takich działek, jednakże dzięki determinacji władz samorządowych uzgodniono porozumienia z lubelskimi uczelniami: UMCS oraz Uniwersytetem Przyrodniczym nt. włączenia ich terenów do SSE oraz ich sprzedaży inwestorom.³ Równolegle trwały negocjacje z potencjalnymi inwestorami, którzy wybraliby Lublin jako miejsce swojej inwestycji. Należy pamiętać, że w tym czasie obowiązywała ustawa z 20 października 1994 o specjalnych strefach ekonomicznych, ma mocy której SSE miały funkcjonować tylko do 2014 r. Pomimo prac legislacyjnych nad jej nowelizacją (m.in. wydłużenie terminu funkcjonowania SSE) fakt ten,

² W roku 2013 w sektorze publicznym średnie miesięczne wynagrodzenie wynosiło 4198 PLN brutto, natomiast w sektorze prywatnym 3563 PLN brutto: *Rynek pracy w województwie lubelskim w 2013 r.*” GUS w Lublinie, 2014. Natomiast wg badań Sedlak&Sedalk te proporcje są odwrotne: w Polsce w sektorze prywatnym zarobki są o 20% wyższe.

³ Czynnikiem sprzyjającym był fakt, iż w tym czasie uczelnie realizowały wiele projektów inwestycyjnych współfinansowanych ze środków unijnych, gdzie niezbędnym elementem był wkład własny. Dzięki sprzedaży terenów na Felinie uczelnie mogły pozyskiwać zewnętrzne fundusze.

czyli nieokreślony status prawny funkcjonowania przedsiębiorców w SSE, miał wpływ na decyzje inwestycyjne przedsiębiorstw, szczególnie tych z kapitałem zagranicznym. Na nich bowiem, z uwagi na wymiar PR, najbardziej zależało władzom miasta.

Powstaniu SSE w Lublinie towarzyszyła także presja społeczna determinowana przez lokalne media w zakresie kierunków rozwoju strefy. Przeważała opinia, że ściągnięcie inwestorów z zagranicznym kapitałem uzdrowi lubelską gospodarkę, czyniąc ją bardziej konkurencyjną i przede wszystkim innowacyjną. Nie bez znaczenia pozostaje fakt publicznych zapowiedzi władz dotyczących negocjacji z takimi firmami jak Comarch, czy też SolerEntech (ogniwa fotowoltaiczne),⁴ które okazały się nieskuteczne.

Ponadto do pełnego obrazu ówczesnej sytuacji należy dodać kwestię poruszaną przez lokalnych przedsiębiorców, że władze miast koncertując się na pozyskiwaniu zewnętrznych inwestorów nie doceniają roli, jaką w lokalnej gospodarce odgrywają miejscowi przedsiębiorcy.⁵

Pomimo tych trudności, 23 stycznia 2008 roku pierwszy inwestor – Ball Packaging Europe Lublin Sp. z o.o. – producent puszek do napojów (kapitał amerykański) otrzymał zezwolenie na działalność w Podstrefie Lublin. 200 mln PLN deklarowanej inwestycji oraz zatrudnienie ponad 100 osób (choć nie w obszarze wysokich technologii) było zapowiedzią dobrego początku rozwoju strefy. W kwietniu 2008 roku drugie zezwolenie otrzymała firma Aliplast (kapitał belgijski, jednakże mocno powiązany z Lublinem), a w czerwcu – Ramatti, producent dziecięcych fotelików samochodowych.

Należy uznać decyzję korporacyjną firmy Ball za kluczową dla powstania i rozwoju Podstrefy Lublin. Zazwyczaj firmy podejmują decyzje o inwestycji w terenie już sprawdzonym przez innych inwestorów, a w przypadku Lublina wszystko było *in statu nascendi*. Po pierwsze, pomimo formalnego istnienia Podstrefy Lublin, miasto (główny negocjator) nie było właścicielem odpowiednich terenów inwestycyjnych (Ball kupił działkę od uczelni), po drugie plan zagospodarowania przestrzennego terenów objętych SSE wymagał poprawek (zmiany uchwalone na Radzie Miasta w kwietniu 2008), po trzecie nie było infrastruktury technicznej (ani drogowej, ani kanalizacyjno-sanitarnej), a po czwarte, dostępność komunikacyjna Lublina pozostawiała wiele do życzenia (brak lotniska, brak tras szybkiego ruchu łączących miasto z europejską siecią transportową, brak obwodnicy). W sierpniu 2008 roku ruszyła budowa pierwszego zakładu produkcyjnego w Podstrefie Lublin (Ball), jednakże od symbolicznej daty 15 września 2008 roku, kiedy to bank inwestycyjny Lehman Brothers ogłosił upadłość, gospodarka światowa weszła w okres kryzysu. Efek-

⁴ <http://warszawa.naszemiasto.pl/archiwum/sloneczny-niewypal-miasta,1819780,art,t,id,tm.html>, [dostęp: 20 lipca 2015].

⁵ <http://lublin.gazeta.pl/lublin/1,35640,4705551.html>, [dostęp: 20 lipca 2015].

tem tego było wstrzymanie wielu inwestycji, w tym Balla. Popsuta koniunktura na rynkach finansowych w konsekwencji doprowadziła do wstrzymania wielu decyzji inwestycyjnych przedsiębiorstw związanych z procesami delokalizacji.

Dla rozwoju lubelskiej Podstrefy taka sytuacja miała także pozytywne efekty. Po pierwsze w latach 2009–2010 trwały prace związane z budową infrastruktury drogowej, dzięki pozyskaniu dofinansowania ze środków unijnych, a także, co miało większe znaczenie, budowa kanalizacji deszczowo-sanitarnej oraz uzbrajanie terenu w media przez PGE Dystrybucja, MPWiK oraz Karpacka Spółkę Gazownictwa. O ile w przypadku budowy infrastruktury sanitarnej dla terenu Podstrefy decyzje finansowe leżały w gestii miasta, o wiele trudniejszym wyzwaniem było pośredniczenie w negocjacjach dotyczących uzbrojenie terenu w media (przede wszystkim prąd) przez PGE Dystrybucję, które musiała ponieść duże nakłady inwestycyjne na tym obszarze. Po drugie w tym okresie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Podstrefy Lublin uzyskały lokalne firmy lubelskie, co wpisywało się w oczekiwania dotyczące wspierania rozwoju lokalnego biznesu (m.in. Oficyna Wydawnicza „El-Press” s.c. Biuro Doradztwa Europejskiego EuroCompass Sp.j., Biomaxima S.A., R.B.M. Apex Przedsiębiorstwo Wielobranżowe, MW Lublin Sp. z o.o), a we wrześniu 2009 roku Aliplast uruchomił oficjalnie swoją inwestycję – jako pierwszą fabrykę na terenie Podstrefy Lublin.⁶ Po trzecie od 2009 rozpoczęły się prace nad powiększeniem terenów Podstrefy Lublin poprzez kupno przez Gminę Lublin terenów prywatnych (37 ha) przy ul. Rataja, zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a następnie włączenie dodatkowych terenów do Podstrefy Lublin (ostatecznie 15 marca 2010 r. na mocy Rozporządzeniem Rady Ministrów). Ten element miał o tyle istotne znaczenie, że posiadanie własnych (gminnych) terenów inwestycyjnych w sposób zdecydowany ułatwiało komunikację z inwestorami i zwiększało możliwości negocjacyjne. Dotychczas bowiem miasto pośredniczyło w rozmowach z potencjalnymi inwestorami i właścicielami terenów (Uniwersytet Przyrodniczy i UMCS). I wreszcie, po czwarte, budowanie „masy krytycznej”, czyli procesu uwiarygodniania Podstrefy Lublin w środowisku gospodarczym, jako sprawnie funkcjonującego obszaru wspierania biznesu. Wśród tzw. czynników decydujących o wyborze lokalizacji dla nowych projektów biznesowych, opinie już funkcjonujących przedsiębiorców na danym terenie są bardzo istotne.⁷ Ewidentnym potwierdzeniem takiego stanu rzeczy była decyzja szwedzkiego koncernu Husqvarna o wyborze Mielca, a nie Lublina jako lokalizacji nowej fabryki oferującej pracę dla ok. 500 osób.

⁶ Ponadto warto uwzględnić fakt, że w 2009, pomimo spowolnienia gospodarczego, w Podstrefie Lublin zostało wydanych 7 zezwoleń, co stanowiło prawie 1/3 wszystkich zezwoleń wydanych w mieleckiej strefie ekonomicznej liczącej kilkanaście lokalizacji.

⁷ Dla porównania warto przytoczyć przykład Podstrefy Białystok, część Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Powstała ona w grudniu 2008 roku, natomiast pierwsza fabryka Masterpress SA została uruchomiona we wrześniu 2012 roku. <http://www.ssse.com.pl/aktualnosci-pl/252-otwarcie-zakladu-masterpress-s-a-w-podstrefie-bialystok.html>, [dostęp: 21 lipca 2015].

W 2009 roku Podstrefa Lublin nie była gotowa na przyjęcie takiego inwestora ani pod względem przygotowania infrastruktury technicznej, ani formalnym (brak decyzji o włączeniu terenów gminy do Podstrefy Lublin, które mogły być atrakcyjne dla Szwedów), nie była też sprawdzonym obszarem aktywności gospodarczej.

Lata 2010–2012 to okres prób definiowania strategii rozwoju Podstrefy Lublin oraz intensywnych działań marketingowych (konferencje, seminaria, misje inwestycyjne). Dzięki współpracy władz miasta z PAIiZ, firmami konsultingowymi: PWC, Deloitte, Ernst&Young, KPMG, Roland Berger, Boston Consulting Group, firmami HR: Manpower, Adecco, Hays, Grafton, a także firmami zajmującymi się obrotem nieruchomości: CBRE, Colliers, Jones Lang LaSalle, Lublin powoli zaczynał być zauważany na mapie inwestycyjnej Polski. Działania te zaowocowały bardzo atrakcyjnymi inwestycjami kapitału zagranicznego, takich firm jak: ABM Greiffenberger (producent komponentów do silników elektrycznych) w 2013 roku oraz Asquini Polska Sp. z o.o. (producent części dla przemysłu lotniczego i kosmicznego) w 2014 roku.

Natomiast okres 2012–2015 to czas dynamicznego rozwoju Podstrefy Lublin (19 nowych zezwoleń), czego efektem była sprzedaż prawie wszystkich dostępnych działek. Niewątpliwie ten etap rozwoju SSE został zakończony. Symbolicznym wydarzeniem było uruchomienie po 7 latach produkcji przez Ball Packaging Europe, który jako pierwszy inwestor otrzymał zezwolenie w Lublinie, a następnie po wybudowaniu hali produkcyjnej nie rozpoczął działalności.⁸

Podsumowując, w chwili obecnej istnieją warunki dla dynamicznego rozwoju Lublina, to jest Lubelska Podstrefa została „uwiarygodniona”, dynamicznie rozwija się w mieście sektor BPO/SSC,⁹ który także może być lokowany na terenie SSE, funkcjonuje lotnisko, z roku na rok z coraz bardziej rozbudowaną siatką połączeń, a lubelskie uczelnie i instytucje edukacyjne korzystając ze środków unijnych dostosowują swoją ofertę edukacyjną do potrzeb rynku pracy.¹⁰

⁸ Nie dość, że firma nie rozpoczęła działalności, wywozła linię produkcyjną do Serbii, to jeszcze główny wykonawca zwlekał z uregulowaniem płatności na rzecz lubelskich wykonawców hali produkcyjnej, <http://www.dziennikwschodni.pl/lublin/n,1000091191,fabryka-puszek-na-felinie-wielka-inwestycja-i-ogromne-dlugi.html> [dostęp: 21 lipca 2015].

⁹ O perspektywie rozwoju sektora BPO/SSC w danej lokalizacji świadczą, oprócz faktycznej liczby nowych centrów, takie dane jak: podaż nowoczesnej powierzchni biurowej (tu w Lublinie na przestrzeni ostatnich 5 lat wzrosła ona ponad dwukrotnie do ok 150.000 m², a dalszych 80.000 m² jest w budowie), a także fakt komercjalizacji powierzchni przez specjalistyczne firmy – pierwszą inwestycją w ten sposób komercjalizowaną będzie projekt Soul Lublin (Cushman & Wakefield). <http://www.propertynews.pl/centra-handlowe/kemea-moze-budowac-centrum-biurowe-soul-w-lublinie,37199.html> [dostęp: 27 lipca 2015].

¹⁰ Na lubelskich uczelniach studiuje ponad 5500 zagranicznych studentów (co jest trzecim wynikiem w Polsce), co także świadczy o atrakcyjności Lublina jako miejsca do życia, a także pozwala na czerpanie z międzynarodowego *pool of talents*, jako kluczowego czynnika rozwoju gospodarki opartej na innowacjach i wiedzy.

1. Specjalne strefy ekonomiczne – historia i aspekty teoretyczne

1.1. Specjalne strefy ekonomiczne jako strefy uprzywilejowane

Precyzyjne zdefiniowanie pojęcia specjalnych stref ekonomicznych (SSE) jest dość skomplikowanym zadaniem. Wynika to z historii oraz zakresu podmiotowego stref, jak również z powodu wszelkich atrybutów funkcjonalnych, jakie nadawane są przy ich organizowaniu i tworzeniu. Literatura przedmiotu utożsamia pojęcie specjalnych stref ekonomicznych z pojęciem stref uprzywilejowanych.¹¹ W nomenklaturze Konferencji Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (UNCTAD) definiuje się strefy uprzywilejowane jako ściśle określone i wyodrębnione obszary kraju będące przedmiotem fiskalnego oraz celnego wyłączenia. Zwraca się przy tym uwagę na ich dogodne położenie geograficzne, a także korzystne warunki infrastrukturalne dostosowane do prowadzenia działalności gospodarczej.¹² W podobny sposób istotę stref uprzywilejowanych opisuje A. Durski twierdząc, że są to obszary określone przestrzennie, a prowadzona na ich terenie przez przedsiębiorców działalność gospodarcza zwolniona jest z niektórych opłat fiskalnych, a także podlega innym ulgom finansowym.¹³ Szerszą definicję stref uprzywilejowanych proponuje R.C. Haywood, sugerując odstępianie od wąskiego postrzegania istoty tych stref przez pryzmat wyodrębnionego obszaru o specyficznych cechach, na rzecz traktowania ich jako fundamentu alternatywnej polityki prowadzonej przez rząd ukierunkowanej na wspierania realizacji rządowych celów. Zdaniem R.C. Haywood strefa uprzywilejowana może odnosić się nie tylko do danego obszaru geograficznego, ale również często może oznaczać dany przemysł lub przedsiębiorstwa, których działalność odznacza się wspólnymi cechami.¹⁴ K. Budzanowski określa strefę uprzywilejowaną mianem enklawy gospodarczej o specyficznym systemie administracyjnym, formalno-prawnym oraz ekonomicznym, zapewniającym warunki do efektywniejszego wykorzystania zasobów produkcji¹⁵. Przytoczony autor posługuje się przy tym określeniem strefy uprzywilejowanej ekonomicznie *sensu largo*.

W sensie prawnym strefy uprzywilejowane gospodarczo wpisują się w szerszą kategorię obszarów specjalnych, nazywanych również obszarami specjalnej

¹¹ M. Kolczyński, W. Wojtasik, *Innowacyjne i społeczne oddziaływanie specjalnych stref ekonomicznych i klastrów w Polsce*, Towarzystwo Inicjatyw Naukowych, Katowice 2010, s. 40–41.

¹² World Investment Report, *Transnational Corporations and Export Competitiveness*, UNCTAD, New York and Geneva 2002, s. 214.

¹³ A. Durski, *Strefy uprzywilejowane w gospodarce światowej*, w: *Sprawy Międzynarodowe* nr 10/1988, s. 94.

¹⁴ R. C. Haywood, *Free Zones in the Modern World*, World Export Processing Zones Association, The Flagstaff Institute, Colorado 2004, s. 1.

¹⁵ K. Budzanowski, *Ekonomiczne problemy handlu międzynarodowego*, Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne, Kraków 2008, s. 189.

regulacji prawnej, strefami ochronnymi, strefami specjalnymi.¹⁶ Obszar specjalny to część przestrzeni państwa, w granicach której aktem prawnym zostaje wprowadzony specjalny, to jest odbiegający od obowiązującego na całym obszarze państwa, system norm prawnych mających umożliwić lub ułatwić realizację priorytetowych zadań i celów państwa na danym obszarze.¹⁷

W literaturze podmiotu znaleźć można paradoksalnie sprzeczne, a jednocześnie prawdziwe poglądy dotyczące istoty stref uprzywilejowanych. Traktowane są one jako objaw, narzędzie interwencjonizmu państwowego¹⁸ – z jednej strony każe to uznawać je za destabilizator gry wolnorynkowej, a z drugiej jednak strony warunki tworzone wewnątrz tych stref są bliższe warunkom wolnorynkowym¹⁹ z uwagi na niższe obciążenia fiskalne podmiotów w nich działających.

Współczesne strefy uprzywilejowane nie są jednorodne. Literatura zalicza do nich, obok specjalnych stref ekonomicznych, zarówno strefy wolnego handlu, strefy przetwarzania na eksport, wolne obszary przemysłowe jak również parki przemysłowe i naukowe,²⁰ co każe traktować specjalną strefę ekonomiczną jako pojęcie węższe od terminu strefy uprzywilejowanej. Wspólnym mianownikiem różnorodnych stref uprzywilejowanych jest przyznawanie obszarowi wyodrębnionemu geograficznie, jak i administracyjnie preferencji natury ekonomicznej, a najłatwiejszym sposobem na opisanie tych stref jest porównanie warunków prawnych, jakie funkcjonują na terenie stref, w odróżnieniu do reszty kraju. W każdym jednak przypadku celem różnicowania warunków panujących wewnątrz strefy względem jej otoczenia jest podniesienie atrakcyjności ekonomicznej obszaru strefy, co ma zachęcać inwestorów do kierowania swojego kapitału właśnie na jej obszar.

Według ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych z dnia 20 października 1994 roku specjalna strefa ekonomiczna jest wyodrębnioną zgodnie z przepisami ustawy, niezamieszkałą częścią terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na której terenie może być prowadzona działalność gospodarcza na zasadach określonych ustawą.²¹ Specjalne strefy ekonomiczne tworzą zatem obszar, który cechuje się posiadaniem odrębnych, charakterystycznych dla siebie tego obszaru, przepisów prawnych. Uściślając definicję ustawową można za autorami

¹⁶ A.A. Ambroziak, *Krajowa pomoc regionalna w specjalnych strefach ekonomicznych w Polsce*, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2009, s. 66.

¹⁷ A. Wasilewski, *Obszar górniczy (zagadnienia prawne)*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1969, s. 96–97, 118, [za:] Ambroziak A.A., *Krajowa pomoc...*, op. cit., s. 66.

¹⁸ A.A. Ambroziak, *Krajowa pomoc...* op. cit.

¹⁹ M. Guangwen, *The Theory and Practice of Free Economic Zones: a Case Study of Tianjin, People's Republic of China*, Ruprecht-Karls University of Heidelberg, Heidelberg 2003, s. 17.

²⁰ S. Korenik, *Uwarunkowania ekonomiczne tworzenia specjalnych stref ekonomicznych*, [w:] *Gospodarka lokalna w teorii i w praktyce*, „Prace Naukowe AE we Wrocławiu”, nr 785, Wydawnictwo AE we Wrocławiu, Wrocław 1998, s. 135.

²¹ Art. 2 *Ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych*, (Dz. U. z 1997 r., nr 42, poz. 274 z późn.zm.).

Przewodnika po SSE²² określić, że na terytorium objętym SSE, działalność gospodarcza może być prowadzona na preferencyjnych warunkach w ramach udzielonej przez państwo pomocy publicznej (m.in. w formie zwolnień z podatku dochodowego), a warunkiem korzystania przez inwestora z pomocy publicznej jest uzyskanie zezwolenia na działalność w strefie.²³ Najwyższa Izba Kontroli opisując istotę SSE koncentruje się głównie na fiskalnym aspekcie funkcjonowania stref i określa je wręcz mianem Wolnego Obszaru Podatkowego, czyli terenu na którym działalność gospodarcza podlega specjalnym, a nie ogólnym regułom podatkowym.²⁴ Uprzywilejowanie strefy opiera się jednak na wykreowaniu dla przedsiębiorców, którzy w niej funkcjonują nie tylko okazjnych wymogów fiskalnych, ale także prawnych, celnych, administracyjnych czy też finansowych w porównaniu do wymogów obowiązujących ogólnie na terenie poza strefą. Uprzywilejowanie to dotyczy różnych sfer, mogą to być jak już wspomniano zwolnienia bądź ulgi w podatku dochodowym, obniżenie podatków lokalnych, ułatwienia w formalnościach związanych z odprawami celnymi lub zwolnienia z opłat celnych, ale także ułatwienia w procesie zatrudniania lub zwalniania pracowników, uproszczenia zasad prowadzenia ksiąg rachunkowych, czy też uproszczenia w procedurze transferu zysków za granicę. Celem tych udogodnień jest rozbudzenie wzmoczonej przedsiębiorczości w tych rejonach, gdzie postrzega się ją jako niedostateczną w porównaniu do potencjalnych możliwości, aby dany obszar efektywnie wykorzystywał czynniki produkcji, którymi władza.²⁵ Według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy, SSE są obszarami przemysłowymi, na których stosuje się specjalne zachęty dla inwestorów, których działalność produkcyjna polega na przetwarzaniu materiałów i późniejszym eksporcie ich produktów.²⁶ Warto zauważyć, że od wymogu eksportowania produktów wytworzonych w strefach stopniowo odchodzi się, ważniejsze staje się stymulowanie podejmowania w strefach działalności przemysłowej i usługowej.²⁷ Przywołana wyżej ustawa konstytuująca byt SSE w Polsce wymusza wręcz by przyspieszały rozwój gospodarczy, jako warunek konieczny ich

²² P. Barański, R. Krzyżak i in., *20 lat specjalnych stref ekonomicznych w Polsce – przewodnik po SSE*, Wydawnictwo KPMG Sp. z o.o., Warszawa 2014.

²³ *Ibidem* s. 15.

²⁴ NIK, Informacja o wynikach kontroli. Tworzenie i funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych na terenie Polski, Warszawa 1999, s. 24.

²⁵ Cz. Piłarska, *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2009, s.7.

²⁶ A. Bazydło, M. Smtkowski, *Specjalne strefy ekonomiczne – światowe zróżnicowanie instrumentu*, [w:] Kryńska E. (red.) *Polskie specjalne strefy ekonomiczne – zamierzenia i efekty*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2000, s. 21, [za:] Żak D., *Prawne uwarunkowania funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce*, [w:] Tokarski T., Wilk-Jakubowski G., Misiak T., (red.), *Makroekonomiczne zróżnicowanie rozwoju województwa podkarpackiego*, Wydawnictwo Stowarzyszenie Współpracy Polska-Wschód, Kielce 2012, s. 92.

²⁷ M. Kozaczka, *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce 1995–2007*, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – Wydział Zamiejscowy Nauk o Społeczeństwie, Lublin – Stalowa Wola 2008, s. 14–15.

tworzenia.²⁸ Strefy są więc narzędziem polityki gospodarczej państwa, którego sens tkwi w kreowaniu ułatwień dla rozwoju działalności usługowej, handlowej czy też produkcyjnej, tak aby przyciągać inwestorów i pobudzać rozwój gospodarczy konkretnego obszaru.²⁹ M. Mokrzyć definiuje wręcz specjalne strefy ekonomiczne jako polityczny mechanizm rządu, dzięki któremu można zrestrukturizować i uaktywnić gospodarczo niektóre regiony kraju.³⁰ W szczególności regiony te mogą być włączone w sieć powiązań międzynarodowych, gdyż jak zauważa R. Pastusiak SSE tworzą enklawy, w których funkcjonują głównie przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego.³¹ Traktowanie SSE jako instrumentu wspierania rozwoju regionalnego odnaleźć można także w podejściu Unii Europejskiej do stref, która umożliwienie działalności przedsiębiorstwu w strefie określa jako formę pomocy regionalnej, ukierunkowanej na pobudzanie obszarów o niskim poziomie PKB *per capita* do długookresowego rozwoju³². K. Przybyła zwraca uwagę na swoisty paradoks natury stref w Polsce, które będąc makroekonomicznym instrumentem polityki regionalnej pozostają w gestii władz regionalnych, a nawet lokalnych, gdyż to właśnie na szczeblu regionalnym bądź lokalnym musi pojawić się inicjatywa tworzenia strefy.³³

Podsumowując rozważania niniejszego rozdziału można uznać, że istota specjalnych stref ekonomicznych wpisuje się w zakres znaczeniowy stref uprzywilejowanych, dlatego też terminy te uważane są często za tożsame i używa się ich zamiennie. Specjalne strefy ekonomiczne są wyodrębnionymi obszarami, na których przedsiębiorstwa mogą prowadzić działalność na preferencyjnych warunkach, a w polskiej praktyce gospodarczej z założenia mają przyspieszać rozwój gospodarczy – tym samym stają się one instrumentami polityki regionalnej. Postawić tu należy pytanie czy wykorzystanie tego instrumentu na rzecz przyspieszanie rozwoju gospodarczego w wymiarze lokalnym spełnia kryteria ekonomicznej efektywności?

²⁸ Art. 3. *Ustawy o specjalnych strefach...*, op. cit.

²⁹ I. Pelc, *Specjalna Strefa Ekonomiczna EURO-PARK Mielec – jej efekty i funkcjonowanie w opinii społecznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2013, s.23.

³⁰ M. Mokrzyć, *Funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych w Polsce*, „Gospodarka Narodowa”, nr 8–9/1998, s. 20.

³¹ R. Pastusiak, *Specjalne strefy ekonomiczne jako stymulator rozwoju gospodarczego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011, s. 96.

³² G. Kozuń-Cieślak, *Wspieranie rozwoju lokalnego – specjalne strefy ekonomiczne*, [w:] *Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce*, „Prace Naukowe AE we Wrocławiu”, nr 1023, Wydawnictwo AE we Wrocławiu, Wrocław 2004, s. 225.

³³ K. Przybyła, *Wpływ specjalnych stref ekonomicznych na kształtowanie się bazy ekonomicznej miast*, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Wrocław 2010, s. 67.

1.2. Historia powstania stref uprzywilejowanych

Idea ustanawiania specjalnych stref ekonomicznych jest koncepcją pochodzącą z czasów starożytnych. Jedną z pierwszych znanych stref uprzywilejowanych była grecka wyspa Delos położona na Morzu Egejskim, która jako pierwsza otrzymała udogodnienia w prowadzeniu działalności gospodarczej, przejawiające się w liberalnych warunkach fiskalnych.³⁴ Początkowo status specjalny, który zwalniał z opłat (głównie celnych) posiadały niektóre porty morskie, np. włoski port Reggio w 1547 roku. W XVIII wieku ten status uzyskiwały także takie porty jak: Gibraltar, Aden, Singapur, a także Hongkong. Natomiast w XIX wieku status strefy wolnego handlu uzyskało wiele portów zachodnioeuropejskich, na przykład Sztokholm, Kopenhaga, Hamburg oraz Brema. Strefa wolnego handlu w tych przypadkach polegała na wydzieleniu w portach obszarów, gdzie składowanie towaru odbywało się bez opłat pod kontrolą urzędu celnego, a ich funkcjonowanie opierało się na handlu, dystrybucji i składowaniu, gdyż działalność produkcyjna była zakazana.³⁵

Strefy handlu zagranicznego powstały jako pierwsze w Stanach Zjednoczonych w oparciu o ustawę o strefach handlu zagranicznego z 1934 roku. Pierwsza taka strefa została utworzona w 1937 roku w Nowym Jorku, a kolejna w Nowym Orleanie w 1946 roku. Na tych terenach pomimo, iż dozwolona była działalność wytwórcza i przetwórcza, to głównym zadaniem jakie stawiano przed funkcjonowaniem stref było pełnienie funkcji obszaru przejściowego dla towarów importowanych. Korzyścią, która przyciągała inwestorów do stref handlu zagranicznego było odroczenie momentu zapłaty należnych opłat celnych do czasu, aż nastąpi rzeczywista sprzedaż fiskalna (eksport).³⁶ Natomiast po raz pierwszy tytułem specjalnej strefy ekonomicznej nazwano enklawę ekonomiczną znajdującą się wokół Hongkongu. Był to obszar produkcyjny w Chinach, gdzie w odróżnieniu od reszty kraju, funkcjonowały odrębne procedury podatkowe, celne, administracyjne oraz inwestycyjne. Działanie chińskich stref nie było ustanowione wyłącznie na szczeblu centralnym, gdyż niektóre aspekty ich funkcjonowania powierzono lokalnej władzy. Mimo, że państwo wciąż sprawuje własność nad ziemią, to przedsiębiorstwa, które na tych ziemiach działają, uzyskują prawo ich użytkowania przez okres kilkudziesięciu lat. Chińskie strefy uprzywilejowane oprócz ulg związanych z podatkiem dochodowym, oferowały przedsiębiorcom także ulgi związane z podatkiem od własności budynków, zasadami nadzoru i kontroli importu oraz eksportu, warunkami wizowymi czy też z procedurami zatrudniania pracowników lub użytkowania ziemi. Następnie algorytm zakładania i działalności tych stref był naśladowany na całym świecie, zaczynając od

³⁴ M. Kozaczka, *Specjalne...*, op. cit., s. 11.

³⁵ B. Fiedor (red.), *Walbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK. Bilans pierwszej dekady, wpływ na region i perspektywy rozwoju*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław 2007, s.17.

³⁶ Ibidem, s.18.

pozostałych krajów azjatyckich i obejmując Afrykę Środkową, Amerykę Południową, a także Europę. Pomysł specjalnych stref ekonomicznych odegrał szczególną rolę w latach 60 i 70 XX wieku. Rosnące zainteresowanie strefami uprzywilejowanymi w krajach azjatyckich spowodowało, że to właśnie dzięki nim przyspieszenie rozwoju gospodarczego zawdzięczają Tajwan, Malezja, Korea Południowa i Singapur. W Chinach działa obecnie ponad 100 specjalnych stref ekonomicznych, a na Filipinach, w Bangladeszu i Pakistanie zauważalny jest ich ciągły wzrost.³⁷

Europa jest kontynentem, gdzie stref uprzywilejowanych działa stosunkowo niewiele. Pierwszymi terenami, które zyskały status strefy uprzywilejowanej poprzez zwolnienia przedsiębiorstw z opłat celnych i podatkowych oraz umożliwienie działania na szczególnych przepisach, były Hamburg, Sztokholm i Londyn. Krajami Europy Wschodniej i Środkowej, gdzie funkcjonują specjalne strefy ekonomiczne są m.in.: Polska, Słowacja, Litwa, Bułgaria i Rumunia. W Polsce pierwsza specjalna strefa ekonomiczna powstała w Mielcu we wrześniu 1995 roku. Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec jest obszarem cieszącym się szczególnym powodzeniem wśród inwestorów zarówno krajowych, jak i zagranicznych. SSE Euro-Park Mielec położona jest w południowo-wschodniej Polsce, dzięki czemu swoim zasięgiem obejmuje nowe rynki zbytu oraz niższe koszty związane z prowadzeniem działalności. Zarządcą strefy jest Agencja Rozwoju Przemysłu, która jest również parterem rządowym w przekształcaniu polskiej gospodarki.³⁸

Specjalne strefy ekonomiczne funkcjonują w większości państw, zarówno w krajach wysoko rozwiniętych, jak i rozwijających się. Strefy, które powstają w wysoko rozwiniętych krajach zostały powołane do realizacji określonych celów – wzrostu technologicznego, powstawania nowych gałęzi przemysłu, a także w celu przekształcania regionów, które zostają w tyle wobec innych obszarów. W państwach rozwiniętych występuje bardzo duża podaż kapitałów i w związku z tym nie ma potrzeby intensyfikowania inwestycji zagranicznych, a celem stref jest integracja przedsiębiorstw z krajową gospodarką. Natomiast w przypadku krajów rozwijających się, specjalne strefy ekonomiczne tworzone są w celu zwiększania zatrudnienia, przyciągania zagranicznych inwestorów oraz zwiększania eksportu. Powstające tam strefy funkcjonują na podstawie różnych przepisów prawnych oraz różnych warunków ekonomicznych. Powołuje się je na ściśle określony przedział czasowy, a jako bodziec przyciągający zagraniczny kapitał wykorzystuje się niższe koszty pracy w porównaniu do innych terenów.³⁹

³⁷ I. Pelc, *Specjalna...*, op. cit., s. 26–27.

³⁸ R. Pastusiak, *Specjalne...*, op. cit., s. 211.

³⁹ M. Kozaczka, *Specjalne...*, op. cit., s. 19–28.

W szerokim znaczeniu oazą podatkową określa się terytorium, w którym występują następujące cechy charakterystyczne:⁴⁰

- bardzo niskie lub zerowe opodatkowanie bezpośrednie,
- liberalne prawo miejscowe dotyczące zasad rejestrowania oraz prowadzenia działalności gospodarczej,
- stabilność polityczna i ekonomiczna regionu,
- istnienie umów o unikaniu podwójnego opodatkowania,
- zastąpienie podatków procentowych opłatami zryczałtowanymi,
- ścisłe przestrzeganie tajemnicy bankowej i przepisów chroniących informacje dotyczące prowadzenia działalności,
- korzystne położenie terytorium oraz dobrze rozwinięta infrastruktura bankowa, transportowa i telekomunikacyjna,
- sprawnie funkcjonująca sieć firm świadczących usługi z zakresu doradztwa, prawa i rachunkowości,
- brak restrykcji walutowych,
- istnienie gwarancji prawnych na wypadek wyłączenia i nacjonalizacji,
- akceptacja statusu cudzoziemca,
- możliwość kupna nieruchomości i niskie koszty utrzymania.

W konsekwencji typowe strefy ekonomiczne cechują się:⁴¹

- rozszerzonym zakresem działalności gospodarczej dopuszczanej w strefach, w tym usług handlowych i profesjonalnych, jako uzupełnienie przemysłu przetwórczego,
- równym traktowaniem inwestorów krajowych i zagranicznych,
- uelastycznieniem wymogów dotyczących obowiązkowego eksportu zgodnie z postanowieniami Światowej Organizacji Handlu oraz dostosowaniem do produkcji o charakterze globalnym,
- zezwoleniami na świadczenie usług okołobiznesowych,
- objęciem preferencjami i ulgami identycznymi do stosowanych w przypadku eksportu,
- stosowaniem uniwersalnych zachęt fiskalnych dla sektora bez względu na lokalizację (w strefie lub poza nią).

W świetle powyższych informacji, można stwierdzić, że idea specjalnych stref ekonomicznych nie jest nowatorskim instrumentem polityki gospodarczej, albowiem pierwsze tego typu rozwiązania można odnaleźć jeszcze w czasach starożytnych. Strefy na większą skalę zaistniały dopiero pod koniec XX wieku w krajach rozwijających się, które wdrożyły tego typu narzędzia przede wszystkim w celu poprawienia swojej konkurencyjności na arenie międzynarodowej.

⁴⁰ G. Poleszczuk, *Raje podatkowe w ujęciu polskiego systemu prawa podatkowego*, Częstochowskie Wydawnictwo przy Wyższej Szkole Zarządzania, Częstochowa 2000, s. 8.

⁴¹ A. Ambroziak, *Krajowa pomoc...*, op. cit., s. 90.

W 1975 roku na świecie odnotowano 75 stref uprzywilejowanych, w 1997 roku 845, a w 2008 roku około 3000 w 135 krajach.⁴²

1.3. Typy specjalnych stref ekonomicznych

Szeroki zakres oraz niejednoznaczność pojęcia specjalnych stref ekonomicznych wpływa w sposób zasadniczy na ich klasyfikację. Konsekwencją tego jest istnienie wielu przenikających się wzajemnie typologii, od najbardziej ogólnych, aż do posiadających wysoki stopień uszczegółowienia. Czynnikiem dodatkowo komplikującym rozróżnienie poszczególnych typów stref jest ich ciągła ewolucja oraz pojawianie się nowych rozwiązań dostosowanych do jednostkowych przypadków.⁴³ Ze względu na różnorodne zwolnienia i ulgi w zakresie nowych inwestycji, jak również ze względu na różne typy terenów, gdzie powstają strefy uprzywilejowane, nie można uznać, że istnieje jeden rodzaj tych stref. K. Budzowski ze względu na formę organizacji oraz obszar prowadzonej działalności strefy uprzywilejowane dzieli się na:⁴⁴

- strefy wolnego handlu.
- strefy handlu zagranicznego.
- strefy przetwórcze eksportowe.
- specjalne strefy ekonomiczne (SSE).
- wolne strefy ekonomiczne.
- parki technologiczne.

Strefy wolnego handlu to obszary, w których zostały zniesione cła i inne opłaty na towary. Wymagają one jednak kontroli celnej na granicach podmiotów, które tworzą tę strefę, gdyż w przeciwieństwie do unii celnej, niewymagane jest skonkretyzowanie wzajemnej zewnętrznej taryfy celnej. Przykładem strefy wolnego handlu jest AFTA (ang. *ASEAN Free Trade Area*) strefa wolnego handlu działająca w ramach Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej oraz NAFTA (ang. *North American Free Trade Agreement*, Północnoamerykański Układ Wolnego Handlu lub Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu), a więc umowa zawarta między Stanami Zjednoczonymi, Kanadą i Meksykiem. Kolejnym przykładem stref wolnego handlu są sklepy wolnocłowe znajdujące się w portach i na lotniskach, a także składy wolnocłowe mieszczące się w portach rzecznych i morskich, składy przyporowe oraz wolne porty.⁴⁵ Strefy handlu zagranicznego polegają na wyznaczeniu części organizacji na podstrefę, której

⁴² Ernst&Young, *Specjalne strefy ekonomiczne po 2020 roku. Analiza dotychczasowej działalności oraz perspektywy funkcjonowania*, Ernst&Young, Warszawa 2011, s. 20, [za:] M. Kozaczka, *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce 2008–2014*, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Lublin 2015, s. 18.

⁴³ M. Kolczyński, W. Wojtasik (red.), *Innowacyjne i społeczne oddziaływanie specjalnych stref ekonomicznych i klastrów w Polsce*, Towarzystwo Inicjatyw Naukowych, Katowice 2010, s. 45.

⁴⁴ I. Pelc, *Specjalna...*, op. cit., s. 23.

⁴⁵ W. Lizińska, R. Kisiel, *Specjalne strefy ekonomiczne jako instrument polityki regionalnej na przykładzie Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej*, Wydawnictwo UMW, Olsztyn 2008, s. 30–31.

zadaniem będzie składowanie i przetwórstwo towarów pochodzących z importu. Na surowce niezbędne do produkcji wykorzystywane są ulgi i zwolnienia celne, a podczas eksportu towarów – zwolnienia podatkowe. Strefy handlu zagranicznego powstały głównie w Stanach Zjednoczonych na założeniach ustawy z 1934 roku, której zaletą było pozwolenie na wydzielenie fragmentu przedsiębiorstwa na podstrefę, która miała możliwość korzystania z bezcłowego importu surowców niezbędnych do produkcji.⁴⁶

Przetwórcze strefy eksportowe umożliwiają zwolnienia z ceł i podatków, a także oferują uproszczony regulamin formalnoprawny obowiązujący inwestorów zagranicznych. W strefach tych występuje jednak pewne ograniczenie, a mianowicie konieczność produkcji towarów na eksport. Dominującym typem produkcji są towary z branży elektronicznej, przemysłu odzieżowego, tekstylnego, artykułów gospodarstwa domowego, przetwórstwa rolno-spożywczego. Poprzez tworzenie stref przetwórczych eksportowych państwo je organizujące zyskuje na dochodach dewizowych, wzroście zatrudnienia oraz na transferze technologii.

Specjalne strefy ekonomiczne zostały zdefiniowane przez Międzynarodową Organizację Pracy jako obszary przemysłowe, gdzie stosowane są określone zachęty dla inwestorów, którzy produkują w tych strefach produkty na eksport. Zdaniem W. Gonczarow'a i A. Sbitniew'a⁴⁷ specjalne strefy ekonomiczne stanowią jedną z nowoczesnych form podziału pracy oraz ruchów kapitałowych. SSE tworzą enklawę gospodarki światowej, która jest wtapiana w gospodarkę narodową.

Parki technologiczne zostały zdefiniowane jako nowy rodzaj stref uprzywilejowanych w latach 90 XX wieku przez M. Porter'a.⁴⁸ Określił je jako skupisko wspólnie połączonych przedsiębiorstw i wyspecjalizowanych dostawców towarów oraz usług działających w zbliżonych sektorach gospodarczych. Najbardziej znanymi przykładami parków technologicznych są: Dolina Krzemowa w Kalifornii, Medicon Valley (ośrodek biotechnologii) oraz Park Technologiczny w Limerick.

Literatura przedmiotu wyróżnia także inny podział stref uprzywilejowanych. Są to strefy wolnocłowe, ekonomiczne oraz eksportowe.⁴⁹ Strefy wolnocłowe, inaczej nazywane wolnymi obszarami celnymi, cechują się zwolnieniami ze wszystkich lub znaczącej części opłat celnych na towary, które są wprowadzane na dany teren. Zasadniczo strefy wolnocłowe tworzone są z myślą o handlu detalicznym, ale w wielu krajach strefy te funkcjonują na wyłączność dla

⁴⁶ I. Pelc, *Specjalna...*, op. cit., s. 24.

⁴⁷ W. Gonczarow, A. Sbitniew, *Specjalne strefy ekonomiczne na Ukrainie*, „Ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa”, nr7, Wydawnictwo Instytutu Orgmasz, Warszawa 2000, s. 29.

⁴⁸ M. Porter, *Porter o konkurencyjności*, Wydawnictwo PWE, Warszawa 2001, s. 246.

⁴⁹ J. Czempas, *Działalność specjalnych stref ekonomicznych*, „Wiadomości Statystyczne”, nr 6, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2013, s. 57–70.

producentów bądź też dla handlu hurtowego. Obszar tych stref obejmuje zasięg od kilku do kilkunastu tysięcy hektarów. Na początku lat 90-tych XX wieku wolne obszary celne funkcjonowały w prawie 20 krajach europejskich (największe ich skupisko było w Szwajcarii i Hiszpanii). W Stanach Zjednoczonych działało ponad 140 stref wolnocłowych.⁵⁰

Specjalne strefy ekonomiczne w ramach tej klasyfikacji określane są jako specjalne strefy przemysłowe. Tworzą je wydzielone rejony, gdzie do prowadzenia działalności gospodarczej konieczne jest pozyskanie zezwolenia od władz. Zezwolenie to pozwala na pełne bądź częściowe zniesienie opłat i podatków. Współcześnie funkcjonujące obszary przemysłowe są niezwykle zróżnicowane pod względem organizacyjnym. Głównie włącza się tutaj ośrodki rzemiosła stanowiące centra drobnej wytwórczości, strefy gospodarcze określane parkami przemysłowymi, inkubatory przedsiębiorczości zwane ośrodkami rozwoju przedsiębiorczości, centra technologiczne i innowacyjne, które tworzą ośrodki rozwoju technologii i innowacji, a także parki naukowe.

Strefy eksportowe to strefy łączące w sobie fragmenty dwóch wyżej wymienionych stref, a więc wolnych obszarów celnych i specjalnej strefy ekonomicznej. Celem tworzenia stref eksportowych była chęć przyciągnięcia kapitału zagranicznego oraz mobilizacja produkcji na eksport. Przedsiębiorstwa, które funkcjonują w takiej strefie, obowiązkowo muszą produkować towary przeznaczone na eksport. Jeśli wskaźnik eksportowy uległby zmniejszeniu, wówczas przedsiębiorstwo straciłoby przyznane wcześniej ulgi celne i podatkowe.⁵¹

Oprócz wyżej zaprezentowanej klasyfikacji występują również inne podziały. Bardziej szczegółowa typologia została zaproponowana przez A. Durskiego, który wyróżnił następujące rodzaje stref uprzywilejowanych:⁵²

- bezcłowe/bezpodatkowe porty, składy i tereny przyportowe, tzw. wolne porty bądź wolne obszary celne – istota ich działania sprowadza się do korzystania ze zwolnień i częściowych obniżek w płaconych cłach, podatkach importowych i innych opłatach związanych z obrotem towarowym, prowadzonym na terenie strefy,
- bezcłowe/bezpodatkowe strefy handlowe, przybierające najczęściej formę sklepów wolnocłowych – zasada działania tych stref opiera się na możliwości zwolnienia z ceł i podatków pośrednich towarów wywożonych za granicę,
- wolne strefy bankowe, których głównym celem działania jest stworzenie zaplecza finansowego w miejscach niezasobnych kapitałowo a odbywa się to poprzez zwolnienia z kontroli dewizowej, konieczności tworzenia rezerw, swobody w ustalaniu kursów dewizowych, stóp procentowych i innych instrumentów bankowych,

⁵⁰ Makiela Z., *Kształtowanie się struktur przemysłowych*, Wydawnictwo Naukowe AP, Kraków 2003, s. 60.

⁵¹ Cz. Piłarska, *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2009, s. 9–10.

⁵² A. Durski, *Strefy...*, op. cit., s. 95.

- wolne strefy ubezpieczeniowe, na terenie których nie obowiązują ogólne przepisy ubezpieczeniowe, co najczęściej wpływa na obniżenie kosztów bieżącej działalności,
- bezcłowe, proeksportowe strefy produkcyjne, na terenie których obowiązują zwolnienia z ceł i podatków przy sprowadzaniu części i komponentów do produkcji, która następnie musi zostać wyeksportowana poza terytorium kraju,
- specjalne strefy ekonomiczne, które oferują preferencje inwestycyjne polegające na zwolnieniach z ceł i podatków, a także możliwości wspierania inwestycji poprzez system dopłat bezpośrednich.

Istnieje również typologia stref ekonomicznych, która wyróżnia strefy usługowe i strefy produkcyjne. Jako strefy usługowe uznaje się bezcłowe strefy usługowe, wolne strefy bankowe, wolne porty i składy, a także wolne strefy ubezpieczeniowe. Natomiast do stref produkcyjnych zalicza się strefy eksportowe oraz strefy specjalne.⁵³

W. Wojtasik zidentyfikował i zunifikował cechy poszczególnych typologii specjalnych stref ekonomicznych. Do charakterystycznych cech koincydencyjnych zaliczył:⁵⁴

- Ścisłe opisaną przestrzeń, która zwykle jest niewielka, ograniczona do terenu przeznaczonego pod inwestycje. W określonych przypadkach granice administracyjne strefy nie są wyznaczone przez organ ustawodawczy, lecz mogą być obszarem naturalnie wyodrębnionym, np. wyspą. Rezygnacja z tej cechy występuje rzadko, gdyż poddaje w wątpliwość sensowność używania terminu strefa.
- Preferencje fiskalne dla inwestorów, które obejmują zwolnienia oraz ulgi w podatkach płaconych przez inwestorów działających na terenie strefy oraz spełniających określone warunki.
- Preferencje dla eksportu towarów wytworzonych w strefie, aczkolwiek obecnie powszechną stała się możliwość sprzedaży towarów na rynku wewnętrznym. Pomimo tego, zarządzający strefami starają się premiować eksport towarów, aby minimalizować zjawisko konkurencji wewnętrznej pomiędzy podmiotami działającymi w strefie i poza nią.
- Przewaga stref o charakterze produkcyjnym w większości funkcjonujących obszarów uprzywilejowanych, szczególnie w państwach rozwijających się. Wpływają na to potrzeby kapitałowe państw tworzących strefy, a także brak infrastruktury dla stref usługowych.

⁵³ M. Kozaczka, *Specjalne...*, op. cit., s. 12–13.

⁵⁴ M. Kolczyński, W. Wojtasik (red.), *Innowacyjne ...*, op. cit., s. 48–49.

- Preferencje dla inwestorów zagranicznych, szczególnie w krajach rozwijających się, które potrzebują kapitału inwestycyjnego. Pomimo otwarcia się na inwestorów lokalnych, strefy wciąż w sposób uprzywilejowany traktują inwestorów zagranicznych.
- Szerokie powiązania kooperacyjne z podmiotami działającymi poza terenem strefy. Dąży się do ścisłego powiązania inwestycyjnego i produkcyjnego przedsiębiorstw ze strefy z podmiotami z poza niej, co przyczynia się do ożywienia gospodarczego terenów nieobjętych działaniem stref.

W temacie specjalnych stref ekonomicznych mamy do czynienia z dużą różnorodnością specjalnych stref ekonomicznych występujących na świecie. Jednak występują również pewne cechy wspólne, dzięki którym możliwe jest badanie tego zjawiska. Przedstawione powyżej cechy umożliwiają porównanie różnych typów stref występujących w globalnej gospodarce.

1.4. Specjalne strefy ekonomiczne w ujęciu wybranych badań naukowych

Specjalne strefy ekonomiczne budzą wiele kontrowersji nie tylko wśród naukowców, ale również wśród polityków. Z jednej strony przedstawiciele Ministerstwa Gospodarki w strefach upatrują licznych korzyści w postaci nowych miejsc pracy, wpływów z PIT oraz CIT, czy rosnących nakładów inwestycyjnych, które przyczyniają się do wzrostu innowacyjności polskiej gospodarki. Z drugiej strony przedstawiciele Ministerstwa Finansów zwracają uwagę na fakt, iż zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych oraz ulgi w podatku od nieruchomości, zmniejszają dochody sektora finansów publicznych. Podobny podział istnieje wśród naukowców – jedni twierdzą, iż funkcjonowanie SSE jest korzystne dla gospodarki, a inni, że stanowi jedynie obciążenie i strefy jako takie powinno zostać zlikwidowane. Poniżej zaprezentowano wyniki badań zwolenników i przeciwników specjalnych stref ekonomicznych.

W literaturze przedmiotu można znaleźć zarówno badania, które prezentują korzyści wynikające z faktu funkcjonowania na danym obszarze specjalnych stref ekonomicznych, jak i badania ukazujące SSE jako zjawisko negatywne.⁵⁵ O ile strefy zostały ustanowione zgodnie z wytycznymi Światowej Organizacji Handlu (WTO), a ulgi oferowane inwestorom nie są kosztowne dla budżetu państwa, można wówczas mówić o korzyściach jakie SSE generują. Jednak nie wszystkie strefy spełniły takie warunki, a w konsekwencji wiele z nich stało się ciężarem finansowym dla budżetów wielu państw.⁵⁶ B. H. Bładocha stwierdza jednak, iż powszechność funkcjonowania stref potwierdza skuteczność tego

⁵⁵ Por. M. Engman, O. Onodera, E. Pinali, *Export Processing Zones: Past and Future Role in Trade and Development*, [OECD Trade Policy Working Paper] 2007, No. 53, s. 22.

⁵⁶ K. Omar, W.A. Stoeber, *The Role of Technology and Human Capital in the EPZ Lifecycle*, „Transnational Corporations” 2008, Vol. 17, No. 1, s. 135.

narzędzia polityki gospodarczej. Strefy pobudzają zarówno eksport, jak i transfer nowych technologii.⁵⁷ M. Gryczka zwrócił zaś uwagę na rolę SSE w przyciąganiu bezpośrednich inwestycji zagranicznych i ich pozytywne znaczenie dla rynku pracy. Podkreślił on jednak, że zdecydowana większość inwestycji lokowanych w strefach to inwestycje w tradycyjnych sektorach przemysłowych o niewielkim poziomie innowacyjności, co budzi obawy przed ucieczką inwestorów do krajów o niższych kosztach pracy, po wygaśnięciu przywilejów oferowanych przez strefy.⁵⁸ Ponadto przywołany autor zauważył, że inwestycje mogące przyczyniać się do podnoszenia innowacyjności w kraju, nawet jeśli mają miejsce w strefach, to koncentrują się przy aglomeracjach miejskich, przyczyniając się do rosnącej dysproporcji w rozwoju społeczno-ekonomicznym między aglomeracjami a pozostałą częścią kraju.⁵⁹ Do podobnych wniosków doszedł w innych badaniach A. Ambroziak, który udowodnił tezę, że specjalne strefy ekonomiczne zapewniają znaczący napływ inwestycji zagranicznych przez co przyczyniają się do ograniczania bezrobocia oraz powstawania i rozwoju zakładów kooperacyjnych, a tym samym wywierają pozytywny wpływ na rozwój polskich regionów. Z drugiej strony, przywołany badacz zwraca także uwagę, że lokalizowanie stref w obszarach o względnie wysokim poziomie rozwoju powoduje rozwarstwienie regionalne w Polsce. A. Ambroziak zauważa także, że o wzroście liczby zatrudnionych w podstrefie, często nie decyduje harmonijny rozwój regionu i przyrost liczby przedsiębiorców, a pojedyncze duże inwestycje.⁶⁰

Ciekawy model na gruncie teorii neoklasycznej zaproponował P.G. Warr. Analizował on efektywność funkcjonowania SSE od strony realnych przepływów pieniężnych. Model ten polega na porównaniu wyników gospodarczych z funkcjonującą strefą i bez niej. Autor przyjął, że o akumulacji kapitału decydują różnego rodzaju czynniki makro- i mikroekonomiczne. Korzyść netto dla kraju przyjmującego stanowią jego zdaniem nowe miejsca pracy, lepsze wykorzystanie krajowych surowców, napływ dewiz, dodatkowy napływ kapitału oraz wpływy podatkowe od przedsiębiorstw. Po stronie kosztów uwzględnione zaś została konieczność stworzenia infrastruktury niezbędnej dla przedsiębiorców oraz koszty administracyjne utrzymania strefy.⁶¹ Jednak strefy nie są tak samo korzystne dla wszystkich. Niektórzy badacze twierdzą, iż najkorzystniej działają one na gospodarki państw, które są na wczesnym etapie industrializacji. Wów-

⁵⁷ Por. B.H. Bładocha, *Specjalne strefy ekonomiczne (SSE) w strategii rozwoju województwa dolnośląskiego* [w:] Z. Biegański, J. Jackowicz (red.), *Unia Europejska. Społeczne i gospodarcze aspekty integracji*, Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie, Warszawa 2008, s. 122.

⁵⁸ M. Gryczka, *Ocena celów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce i dotychczasowych efektów ich realizacji*, „Studia i prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania”, nr 13, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2009, s. 31.

⁵⁹ *Ibidem*, s. 32.

⁶⁰ A. Ambroziak, *Krajowa pomoc...*, op. cit.

⁶¹ T. Kusago, Z. Tzannatos, *Export Processing Zones: A Review in Need of Update*, “World Bank Discussion Paper” 1998, No. 9802, s. 13–14.

czas nowoczesne metody produkcji wraz z zapotrzebowaniem na pracowników sprzyjają szybkiemu rozwojowi gospodarstwu. Jednak w kolejnych latach, wraz z rozwojem gospodarki, efekty oddziaływania tych obszarów są coraz mniejsze. Autorzy jako przykład na potwierdzenie tej tezy podają gospodarki Korei Południowej oraz Tajwanu.⁶²

Negatywną ocenę SSE w Polsce wystawiła K. Kopczevska. Autorka zadała sobie pytanie czy finanse samorządów zyskały na strefach w latach 1995–2012? Jej zdaniem inwestycje rządu i samorządów wydane na infrastrukturę stref wyniosły do końca 2012 roku prawie 3 mld zł, a zwolnienia podatkowe blisko 10 mld zł. Wobec tych rachunków, całkowite korzyści utworzenia stref kształtują się na poziomie 13,5 mld zł, a więc 17% inwestycji zrealizowanych przez przedsiębiorstwa. Z badań Kopczevskiej wynika, że specjalne strefy ekonomiczne nie stymulowały rozwoju sąsiadujących gmin i samorządów, gdyż w większości przypadków po kilku latach funkcjonowania stref, gminy osiągały tą samą pozycję, co wcześniej. Gminom z SSE nie udało się znacząco zwiększyć swoich dochodów, a uzyskane wyniki wskazują, że gminom bardziej opłaca się inwestować w infrastrukturę i w ten sposób przyciągać inwestorów, niż pozabawiać się dochodów podatkowych udzielając zwolnień podatkowych podmiotom na terenie SSE.⁶³

Co ciekawe w dokonanej w 2014 roku ocenie efektywności funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce,⁶⁴ zespół badawczy z Uniwersytetu Łódzkiego, prowadzony przez B. Pastusiaka, oszacował w oparciu o metodologię bazującą na modelu enklaw, że łączna wartość korzyści rozłożonych w latach 2000–2026 z utworzenia stref ekonomicznych w Polsce, wyniesie blisko 181,7 mld zł (w wartościach roku 2013), jeśli pominąć ewentualne korzyści z tytułu podatku VAT.

Z kolei A. Cieślík⁶⁵ w swoich badaniach wykazał związek pomiędzy miejscem powstania stref ekonomicznych a pochodzeniem większości polityków. Największa korelacja wystąpiła podczas rządów Sojuszu Lewicy Demokratycznej (SLD). Autor badania obliczył, jak duża była reprezentacja polityczna dla każdego z regionów na podstawie liczby polityków znajdującego się u władzy SLD, którzy zostali wybrani w wyborach parlamentarnych we wrześniu 1993 roku. Okazuje się, że reprezentacja polityczna była ważnym kryterium lokalizacji stref w Polsce. Choć strefy faktycznie powstawały w regionach o wysokim poziomie bezrobocia, to szybki wzrost zatrudnienia notowały już przed utworzeniem stref. Badacz podkreśla, że specjalne strefy ekonomiczne

⁶² Ibidem, s. 19

⁶³ Por. <http://www.case-research.eu/sites/default/files/2015-04-23%20Kopczevska%20SSE.pdf> [dostęp: 29 kwietnia 2016]

⁶⁴ B. Pastusiak i in., *Ocena efektywności funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce*, część I, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2014, s. 4.

⁶⁵ <http://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/strefy-ekonomiczne-nie-stymulowaly-rozwoju/> [dostęp: 25 kwietnia 2016]

stały się instrumentem restrukturyzacji gospodarczej w regionach, gdzie poziom bezrobocia kształtował się na wysokim poziomie, jednak nie stały się elementem polityki regionalnej, której celem byłoby tworzenie podstaw dla długoterminowego rozwoju regionów słabo rozwiniętych gospodarczo.

K. Przybyła przeprowadziła badania⁶⁶ ukierunkowane na ocenę wpływu specjalnych stref ekonomicznych na przekształcenia w bazie ekonomicznej miast. Z badań tych wynika, że Specjalne Strefy Ekonomiczne w latach 2000–2006 przyczyniały się do przekształceń funkcjonalnych miast, w szczególności promując sektory przemysłowe. Okazało się jednak, że wbrew przypuszczeniom autorki badań, powstające w miastach strefy ekonomiczne nie zawsze przyczyniały się do rozrostu funkcji egzogenicznych, bowiem działalności zlokalizowane w strefach w znacznej mierze ukierunkowane były na zaspokajanie potrzeb wewnętrznych, a co za tym idzie powodowały intensyfikację walki konkurencyjnej w regionie. W walce tej przedsiębiorstwa ze specjalnych stref ekonomicznych mają uprzywilejowaną pozycję z uwagi na przysługujące jej ulgi podatkowe i inne preferencje. W przytoczonych badaniach K. Przybyła ukazała również, że nie zawsze SSE przyczyniają się do poprawy „walorów użytkowych miasta” i związanej z nimi jakości życia w mieście, konstatując że rozwój sektora przemysłowego, zależnie od współwystępujących czynników, może, lecz nie musi stymulować poprawy warunków życia ludności.⁶⁷

Istotnym argumentem przeciwników SSE jest fakt przyczyniania się przez nie do istotnych problemów społeczno-gospodarczych. W. Nelec, A. Prusek, zwracają uwagę na niewłaściwe traktowanie pracowników, niskie zarobki połączone z długim czasem pracy, czy ograniczenia w działalności związków zawodowych.⁶⁸ Można jednak w tym miejscu zadać pytanie, czy postępujący proces globalizacji nie powoduje, że zarówno sposób traktowania pracowników, jak i warunki pracy ulegają poprawie?

Znaczącą inspirację dla powstania niniejszej monografii stanowiły niewątpliwie badania prowadzone pod kierownictwem B. Domańskiego i K. Gwosdza.⁶⁹ Zespół badawczy skoncentrował się na rynku pracy, powiązaniach i relacjach inwestorów z SSE z lokalnymi firmami, badano również wpływ SSE Mielec na budżet lokalny miasta i otaczających gmin, relacje zarządzający strefą – gmina oraz skutki ekologiczne. Zmierzone również wielkości efektów mnożnikowych generowanych przez inwestorów działających w strefie. Do wcześniejszych polskich prac obejmujących to zagadnienie można zaliczyć opracowanie pod redakcją T. Strykiewicza, w którym badano wpływ Glaxo-

⁶⁶ K. Przybyła K., *Wpływ...*, op. cit.

⁶⁷ Ibidem. s. 255.

⁶⁸ W. Nelec, A. Prusek, *Funkcje państwa i specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w zakresie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki*, [w:] Z. Szymła (red.), *Prace z zakresu polityki ekonomicznej i programowania rozwoju*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2006, s. 29.

⁶⁹ Domański B., Gwosdz K. (red.), *Dziesięć lat doświadczeń pierwszej polskiej specjalnej strefy ekonomicznej*, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków–Mielec 2005.

SmithKline Pharmaceuticals na rozwój Poznania i regionu.⁷⁰ Autorzy niniejszego opracowania bazując na wyżej wymienionych pracach wnoszą wartość dodaną do badania wpływu SSE na gospodarkę lokalną ponieważ zaproponowali autorską metodę badania efektów mnożnikowych. Metoda, zaprezentowana w dalszej części niniejszej pracy, oparta została w znacznej mierze na wykorzystaniu danych z zasobów statystyki publicznej Głównego Urzędu Statystycznego oraz danych ankietowych od przedsiębiorstw zlokalizowanych w Podstrefie. Zaprezentowane w niniejszej pracy podejście uwzględnia z jednej strony pierwotne efekty dochodowe oraz powodowane nimi wtórne efekty dwojakiego rodzaju (zarówno dochodowe jak i zaopatrzeniowe), a z drugiej strony pierwotne efekty zaopatrzeniowe i powodowane nimi wtórne efekty także dwojakiego rodzaju.

2. Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce

2.1. Podstawy prawne regulujące działalność SSE w Polsce

Powołanie specjalnej strefy ekonomicznej jest przejawem pośredniej interwencji państwa w gospodarkę, która odbywa się za pomocą zwolnień i ulg podatkowych dla podmiotów gospodarczych, które funkcjonują na terenie danego obszaru.⁷¹ Wszystkie specjalne strefy ekonomiczne, które zostały utworzone w Polsce, działają na podstawie ustawy z dnia 20 października 1994 roku o specjalnych strefach ekonomicznych.⁷² Ustawa ta definiuje zasady ich tworzenia, poszczególne zadania dla osób nimi zarządzających oraz zakres zwolnień podatkowych.

Na mocy ustawy z dnia 20 października 2000 roku przedsiębiorcy, którzy otrzymali zezwolenie na prowadzenia działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych byli także uprawnieni do całkowitego zwolnienia z podatku dochodowego przez okres pierwszych dziesięciu lat prowadzenia działalności gospodarczej i pięćdziesięcioprocentowego zwolnienia przez kolejne lata. Jednakże przywileje jakie zostały przyznane inwestorom na mocy tej ustawy były przedmiotem kontrowersji w negocjacjach z Unią Europejską, która uznała, że pomoc państwa świadczona na rzecz przedsiębiorców funkcjonujących w specjalnych strefach ekonomicznych jest nadmierna i narusza zasadę swobodnej konkurencji. Zaistniała sytuacja doprowadziła do zmodyfikowania

⁷⁰ T. Stryjakiewicz (red.), *Wpływ inwestorów zagranicznych na rozwój regionalny i lokalny na przykładzie GlaxoSmithKline Pharmaceuticals S.A. w Poznaniu*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2004.

⁷¹ B. Fiedor (red.), *Walbrzyska Specjalna...*, op. cit., s.53.

⁷² Dz.U. z 1994 r., Nr 123, poz. 600.

zasad funkcjonowania stref w Polsce. Konsekwencją tej sytuacji były kolejne nowelizacje ustawy o SSE:⁷³

- z dnia 16 listopada 2000 roku — harmonizującej prawo o SSE z prawem unijnym,
- z dnia 2 października 2003 roku — wprowadzającej do ustawy postanowienia traktatu akcesyjnego,
- z dnia 30 kwietnia 2004 roku — przedstawiającej postępowanie w sprawach dotyczących pomocy publicznej,
- z dnia 23 czerwca 2006 roku — zwiększającej łączny obszar stref o 4 tys. hektarów (do 12 tys. hektarów),
- z dnia 30 maja 2008 roku — zwiększającej wielkość obszaru stref z 12 tys. hektarów (do 20 tys. ha),
- z dnia 26 stycznia 2010 roku — zmieniającej rozporządzenie w sprawie pomocy publicznej w SSE.

Polskie ustawodawstwo definiuje specjalne strefy ekonomiczne jako wyodrębnioną zgodnie z przepisami ustawy, niezamieszkałą część terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na której terenie może być prowadzona działalność gospodarcza na zasadach określonych umową.⁷⁴ Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych (stan na 31 grudnia 2014 roku) definiuje specjalne strefy ekonomiczne jako wyodrębnioną administracyjnie część terytorium Polski, gdzie przedsiębiorcy realizujący nowe inwestycje mogą korzystać z pomocy regionalnej w formie zwolnienia od podatku dochodowego dochodu uzyskanego z działalności określonej w Zezwoleniu.⁷⁵

Ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych jest podstawą systemu, która określa sposób funkcjonowania tych terenów w Polsce. Aby strefy działały prawidłowo konieczne są także inne przepisy, którymi są:⁷⁶

- regulaminy stref, definiowane przez podmioty zarządzające, zatwierdzany przez Ministerstwo Gospodarki.
- zarządzenie Ministra Gospodarki w sprawie sposobu przeprowadzania, zasad i warunków przetargów lub rokowań oraz kryterium oceny zamierzeń co do przedsięwzięć gospodarczych, które mają być podjęte na terenie strefy.
- zarządzenie Ministra Gospodarki w sprawie powierzenia zarządzającemu udzielania Zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy.

⁷³ Nowelizacje ustawy o SSE znajdują się w następujących aktach prawnych: Dz. U. z 2000 r., Nr 117, poz. 1228; Dz. U. z 2003 r., Nr 188, poz. 1840; Dz. U. z 2004 r., Nr 123, poz. 1291 i Nr 273, poz. 2703; Dz. U. z 2006 r., Nr 141, poz. 997; Dz. U. z 2008 r., Nr 118, poz. 746; Dz. U. z 2010 r., Nr 15, poz. 78.

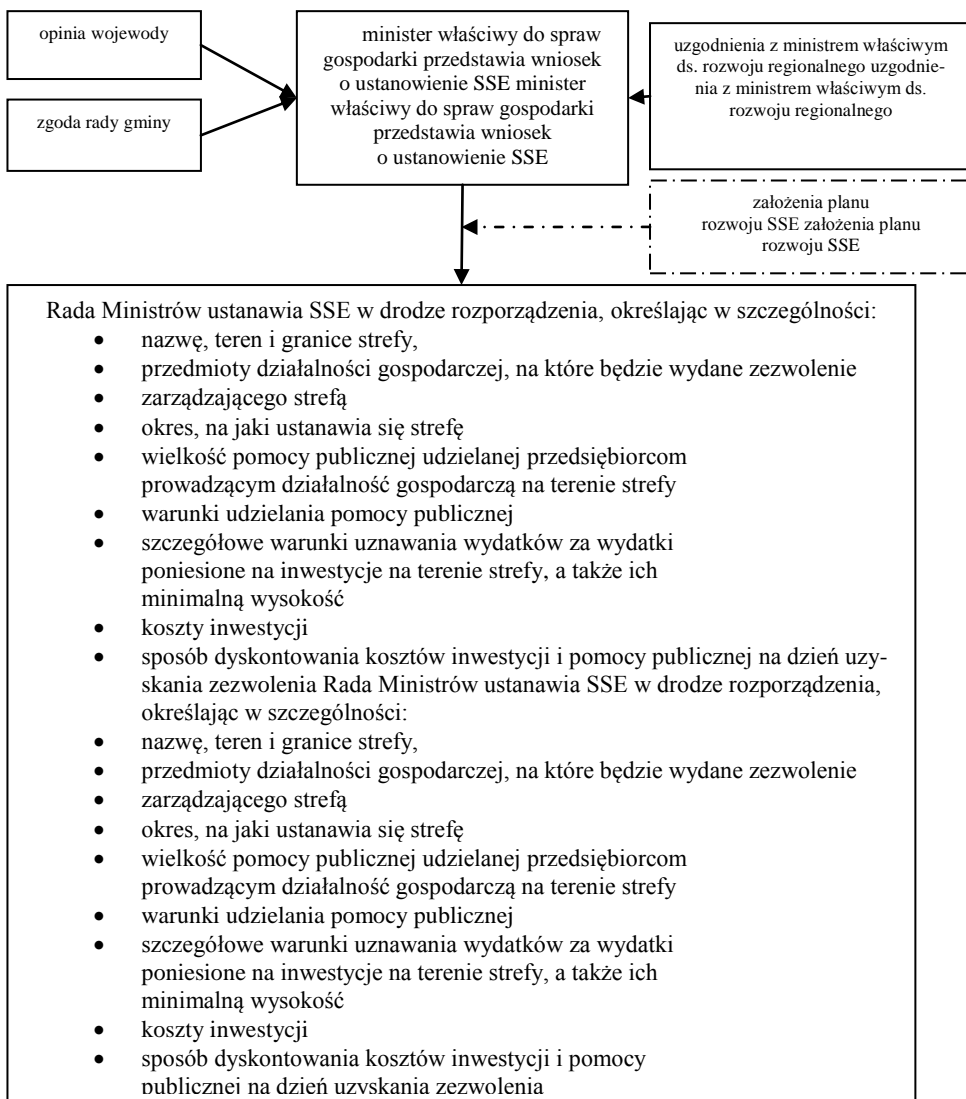
⁷⁴ Art. 2 Ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz.U. z 1997 r. Nr 42, poz. 274 z późn.zm.).

⁷⁵ Ministerstwo Gospodarki, *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, Stan na 31 grudnia 2014 r.*, op. cit.

⁷⁶ R. Pastusiak, *Specjalne...*, op. cit., s. 193.

- rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie ustanowienia planu rozwoju strefy.
- rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie udzielenia wsparcia nowej inwestycji z Funduszu Strefowego.

Rysunek 1 przedstawia schemat postępowania w sprawie ustanawiania specjalnej strefy ekonomicznej.

Rysunek 1. Postępowanie w sprawie ustanowienia specjalnej strefy ekonomicznej

Źródło: B. Fiedor (red.), *Walbrzyska...*, op. cit., s. 58.

Na wniosek właściwego ministra do spraw gospodarki, Rada Ministrów ustanawia specjalną strefę ekonomiczną w drodze rozporządzenia, które obejmuje nazwę, teren i granicę strefy, osobę, która będzie zarządzała strefą oraz okres na jaki powoływana zostaje strefa. Ponadto Rada Ministrów określa:⁷⁷

- maksymalną wielkość pomocy publicznej, którą można udzielić przedsiębiorcy prowadzącemu działalność gospodarczą na terenie strefy na podstawie zezwolenia.
- przedmioty działalności gospodarczej, na które nie będzie wydawane zezwolenie.
- warunki udzielania pomocy publicznej przedsiębiorcy prowadzącemu działalność gospodarczą na terenie strefy na podstawie zezwolenia.
- warunki uznawania wydatków za wydatki poniesione na inwestycję na terenie strefy, a także ich minimalną wysokość.
- koszty inwestycji uwzględniane przy obliczaniu wielkości pomocy publicznej dla przedsiębiorców, którzy uzyskali zezwolenie po dniu 31 grudnia 2000 roku.
- sposób dyskontowania kosztów inwestycji i wielkości pomocy publicznej na dzień uzyskania zezwolenia.

Przywołana ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych, w której określone są zasady i tryb powoływania SSE, ma schematyczny charakter. Jednakże przedstawiona w niej procedura umożliwia wyodrębnić poniższe etapy:⁷⁸

- opracowanie założeń planu rozwoju strefy.
- wniosek Ministra Gospodarki oraz projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia strefy.
- wydanie przez Radę Ministrów rozporządzenia w sprawie ustanowienia strefy.
- opracowanie planu rozwoju strefy i wydanie go w formie rozporządzenia Ministra Gospodarki.
- wydanie przez Ministra Gospodarki zarządzenia w sprawie procedur przetargów lub rokowań mających na celu ustalenie podmiotów gospodarczych, które uzyskają zezwolenie,
- w razie podjęcia stosownej decyzji – wydanie przez Ministra Gospodarki zarządzenia w sprawie powierzenie zarządzającemu udzielania zezwoleń na prowadzenie działalności w strefie.
- opracowanie i wydanie przez zarządzającego oraz zatwierdzenie przez Ministra Gospodarki regulaminu strefy.

⁷⁷ Art. 1 Ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 118, poz. 746, z 2014 r. poz. 1854).

⁷⁸ M. Ofiarska, *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce – zagadnienia publicznoprawne*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2000, s. 71–72.

Powyższe etapy powstawania i funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych pozwalają wyodrębnić podmioty uczestniczące w tym procesie. Są nimi mianowicie:⁷⁹

- zarządzający strefą – w większości przypadków zarządzającym strefą będzie podmiot, który został stworzony równocześnie ze strefą i powołany do zarządzania.
- organy jednostek samorządu terytorialnego, które inicjują proces powstawania stref, a także przyjmują postać akcjonariuszy bądź wspólników spółki zarządzającej.
- Skarb Państwa, który poprzez wojewodę składa wniosek o utworzenie SSE, a następnie poprzez Ministra Skarbu Państwa zarządza strefą w zakresie wykonywania praw z akcji.
- Minister Gospodarki, który składa wniosek do Rady Ministrów o utworzenie danej strefy, jak również wydaje zezwolenia do prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze strefy.
- Rada Ministrów, której rola polega na ustanowieniu na mocy delegacji ustawowej w drodze rozporządzenia specjalnej strefy ekonomicznej.

Na obszarze SSE działa pięć grup przedsiębiorców, których rozróżnia się na podstawie reguł, na jakich przyznawana jest im pomoc publiczna. Te grupy to:⁸⁰

- mali i średni przedsiębiorcy, którzy mają zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej wydane do końca roku 2000 roku.
- duzi przedsiębiorcy, którzy otrzymali zezwolenia na prowadzenie działalności przed końcem 1999 roku (maksymalna wysokość pomocy publicznej dla tej grupy przedsiębiorców to 75% kosztów inwestycyjnych).
- duzi przedsiębiorcy, działający w branży motoryzacyjnej a zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie stref otrzymali przed końcem 2000 roku (maksymalna wysokość pomocy publicznej dla nich to 30% kosztów inwestycyjnych).
- pozostali przedsiębiorcy, prowadzący działalność gospodarczą na obszarze specjalnej strefy ekonomicznej od 1 stycznia 2001 roku na zasadach ujętych w unijnym prawie o pomocy publicznej.

W 2013 roku nastąpiły dwie zmiany przepisów prawnych, które w sposób istotny miały wpływ na funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych. Po pierwsze, okres działania SSE w Polsce został przedłużony z roku 2020 do roku 2026. W dniu 23 lipca 2013 roku Rada Ministrów wydała 14 rozporządzeń wprowadzających odpowiednie zmiany w rozporządzeniach w sprawie poszczególnych SSE (Dz.U. z 2013 roku, poz. 968–981). Przepisy weszły w życie z dniem 11 września 2013 roku. Wydłużenie okresu funkcjonowania stref ekonomicznych miało na celu zwiększenie atrakcyjności Polski pod względem in-

⁷⁹ Ibidem, s. 72.

⁸⁰ Z. Dach, *Państwo a rynek*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Kraków 2008, s. 55.

westycyjnym, a także umożliwienie wykorzystania niezagospodarowanych dotąd obszarów wchodzących w skład SSE. Po drugie, przywileje oraz ulgi, przyznane inwestorom, stały się punktem spornym w negocjacjach z Unią Europejską. Komisja Europejska stała na stanowisku, że pomoc, jaką świadczy państwo polskie na rzecz inwestorów jest nadmierna i nie spełnia zasad warunkowej dopuszczalności pomocy publicznej, jakie wymagane są od członków wspólnoty. Unijną pomoc publiczną regulują artykuły 87–92 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE). Warunkiem niezgodnym z wymogami Unii Europejskiej jest pomoc publiczna, która poprzez uprzywilejowanie niektórych artykułów czy przedsiębiorstw, może zniekształcać konkurencję.⁸¹ Znowelizowane przepisy rozporządzenia dostosowują zasady udzielania regionalnej pomocy inwestycyjnej w SSE w latach 2014–2020 do przepisów unijnych zawartych w rozporządzeniu Komisji Unii Europejskiej nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 roku. Zmiana ta nastąpiła wraz z wprowadzeniem nowej mapy pomocy regionalnej na lata 2014–2020 na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2014 roku⁸² w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej na lata 2014–2020. Przepisy te mają moc obowiązującą do dnia 1 stycznia 2021 roku. Istotą tych zmian jest:⁸³

- udzielanie pomocy w województwie mazowieckim, które obecnie jest obszarem „c” co oznacza, że duży przedsiębiorca prowadzący już działalność na terenie województwa mazowieckiego może uzyskać pomoc jedynie na inwestycję początkową na rzecz nowej działalności gospodarczej,
- definicja nowej inwestycji w zakresie nabycia przedsiębiorstwa, zgodnie z którą warunek nakazujący nabycie aktywów od osób trzecich, niezwiązanych z nabywcą, nie dotyczy sytuacji, gdy małe przedsiębiorstwo jest nabywane przez członka rodziny pierwotnego właściciela lub przez osobę zatrudnioną w tym przedsiębiorstwie,
- dodatkowym kryterium uznania inwestycji za duży projekt inwestycyjny, oprócz niezmienionego kryterium 50 mln euro, jest wielkość inwestycji będąca przedmiotem analizy z poziomu grupy w tym samym podregionie NTS 3,
- nowa mapa pomocy i wzór obliczenia maksymalnej dopuszczalnej kwoty pomocy dla dużego projektu inwestycyjnego, gdzie dużym projektem inwestycyjnym będzie inwestycja, której koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą przekraczają 50 mln euro,

⁸¹ Z. Jurczyk, *Specjalne strefy ekonomiczne w świetle kontroli pomocy publicznej sprawowanej przez Komisję Europejską*, „Prawo Unii Europejskiej”, 2004, nr 9.

⁸² Dz.U. z 2014 r., Nr 0, poz. 878.

⁸³ <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/decyzje-rzadu/rozporzadzenie-zmieniajace-rozporzadzenie-w-sprawie-pomocy-publicznej-1.html> [dostęp: 04 marca 2015]

- określenie sytuacji, w których pomoc jest pomocą indywidualną, wymagającą notyfikacji i uzyskania zgody Komisji Europejskiej w oparciu o „Wytuczne w sprawie pomocy regionalnej na lata 2014–2020”:
- w przypadku, gdy oczekiwana pomoc dla projektu inwestycyjnego o kosztach przekraczających 100 mln euro jest wyższa niż wynikająca ze wzoru,
- w przypadku, gdy w okresie dwóch lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o pomoc przedsiębiorca zakończył na terenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego działalność gospodarczą wchodzącą w zakres tej samej klasy działalności albo w dniu złożenia wniosku o pomoc ma zamiar zakończyć taką działalność w okresie dwóch lat od zakończenia inwestycji objętej zezwoleniem.
- uściślenie pojęcia dużego projektu inwestycyjnego przez wprowadzenie obowiązku analizowania wielkości inwestycji z poziomu grupy w tym samym podregionie NTS 3,
- likwidacja możliwości udzielania pomocy regionalnej na inwestycje z sektora transportu,
- zdefiniowanie poziomu intensywności pomocy, które po zmianach będą kształtować się następująco:⁸⁴
 - 50% – na obszarach należących do województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, warmińsko-mazurskiego (to jedyne województwa, gdzie nie została obniżona wysokość pomocy publicznej),
 - 35% – na obszarach należących do województw: kujawsko – pomorskiego, lubuskiego, łódzkiego, małopolskiego, opolskiego, pomorskiego, świętokrzyskiego, zachodniopomorskiego oraz na obszarach należących do podregionów: ciechanowsko-płockiego, ostrołęcko-siedleckiego, radomskiego i warszawskiego wschodniego (wcześniej limit pomocy wynosił 50%),
 - 25% – na obszarach należących do województw dolnośląskiego, wielkopolskiego, śląskiego (limit przed zmianami wynosił 40%),
 - 20% – na obszarze należącym do podregionu warszawskiego zachodniego,
 - 15% – na obszarze należącym do miasta stołecznego Warszawy w okresie od dnia 1 lipca 2014 r. do dnia 31 grudnia 2017 roku,
 - 10% – na obszarze należącym do miasta stołecznego Warszawy w okresie od dnia 1 stycznia 2018 roku do dnia 31 grudnia 2020 roku.
- określenie dodatkowych warunków przyznania pomocy na inwestycję polegającą na zasadniczej zmianie procesu produkcji lub dywersyfikacji istniejącego zakładu.

⁸⁴ <http://blog.e-prawnik.pl/bedzie-trudniej-o-srodki-z-pomocy-publicznej.html> [dostęp: 04 marca 2015]

Z intensywności pomocy na poziomie obowiązującym przed zmianami mogą korzystać tylko te przedsiębiorstwa, które uzyskały zezwolenie na działalność przed 1 lipca 2014 roku. Ponadto 7 października 2014 roku rząd znowelizował rozporządzenie z 2008 roku dotyczące kryteriów, których spełnienie zezwala na objęcie niektórych gruntów specjalną strefą ekonomiczną. Istotą tego dokumentu jest złagodzenie warunków, których spełnienie umożliwia włączenie prywatnych gruntów będących własnością przedsiębiorców do stref oraz obniżenie wymagań, które określają minimalną liczbę utworzonych miejsc pracy i minimalnej wartości poniesionych nakładów inwestycyjnych (dla powiatów o stopie bezrobocia równej lub niższej od średniej krajowej progi zostały obniżone o 20%, natomiast w pozostałych o 30%). Obniżone kryteria obowiązują od dnia 1 listopada 2014 roku do dnia 31 grudnia 2016 roku. Ponadto nowelizacja rozporządzenia dotyczyła takich kwestii jak:⁸⁵

- wprowadzenie możliwości cofnięcia zezwolenia na wniosek przedsiębiorcy,
- wprowadzenie przepisów dotyczących zwrotu pomocy publicznej oraz wniosku o udzielenie pomocy,
- doprecyzowanie definicji pomocy publicznej i uporządkowanie zasad kontroli przedsiębiorstw,
- wprowadzenie możliwości wcześniejszego złożenia wniosku do ministra gospodarki przez dużego przedsiębiorcę, który planuje inwestycje na terenach nieobjętych jeszcze strefą w dniu składania wniosku (wywołanie tzw. efektu zachęty),
- wprowadzenie jednolitych zasad w zakresie zmiany zezwolenia, bez względu na datę jego wydania.

2.2. Cele specjalnych stref ekonomicznych

Przemiany ustrojowe, które rozpoczęły się w Polsce w 1989 roku, zapoczątkowały dopasowywanie struktur społeczno-gospodarczych do zasad polityki rynkowej. Rosnący poziom bezrobocia, a także wzrost niewykorzystanych zasobów zarówno ludzkich, jak i produkcyjnych, spowodowały zachwianie struktury gospodarczej wielu regionów Polski. W tej sytuacji konieczna była interwencja państwa, która przejawiała się w ustawie o specjalnych strefach ekonomicznych.⁸⁶

Ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych podkreśliła, że SSE może zostać powołana w celu zwiększenia rozwoju gospodarczego danego obszaru poprzez:⁸⁷

⁸⁵ P. Barański, R. Krzyżak i in., *20 lat...*, op. cit., s. 17.

⁸⁶ L. Zacharko, *Strefy specjalne w prawie administracyjnym*, Wydawnictwo Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej im. Wojciecha Korfantego, Katowice 2012, s.57.

⁸⁷ Art. 3 *Ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych* (Dz.U. z 1997 r., Nr 42, poz. 274 z późn. zm.).

- rozwój określonych dziedzin działalności gospodarczej,
- rozwój nowych rozwiązań technicznych i technologicznych oraz ich wykorzystanie w gospodarce narodowej,
- rozwój eksportu,
- zwiększenie konkurencyjności wytwarzanych wyrobów i świadczonych usług,
- zagospodarowanie istniejącego majątku przemysłowego i infrastruktury gospodarczej,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- zagospodarowanie niewykorzystanych zasobów naturalnych z zachowaniem zasad równowagi ekologicznej.

Sformułowanie zapisów ustawy wskazało, że nadrzędnym celem, dla których tworzone były specjalne strefy ekonomiczne jest stymulowanie procesów rozwojowych w obszarach, w których strefy są zlokalizowane. D. Miłaszewicz trafnie zauważa, że SSE już z założenia ujętego w ustawie stanowiącej podstawę ich tworzenia, miały przyczynić się do zmian ilościowych i jakościowych obszarów objętych ich działaniem. Zmiany ilościowe znajdują wyraz w postulatach tworzenia nowej infrastruktury technicznej i gospodarczej, nowych firm, nowych miejsc pracy, spadku bezrobocia, nowych technologiach zaś zmiany jakościowe mają przejawiać się w zagospodarowaniu istniejącego majątku, unowocześnieniu gospodarki, podniesieniu jej konkurencyjności i innowacyjności⁸⁸.

Cele powoływania w Polsce stref ekonomicznych można także upatrywać w kryteriach jakimi były oceniane wnioski o ich utworzenie. Kryteria te wskazują, że od SSE oczekiwano restrukturyzowania regionów poprzez przepływ pracowników z sektorów wymagających restrukturyzacji do nowych rodzajów działalności tworzonej w powstających strefach, zmniejszenia dysproporcji w rozwoju regionów, tworzenia podstaw dla ekspansji gospodarczej na wschód oraz dyfuzji wysokiej techniki.⁸⁹

Tworzenie specjalnych stref ekonomicznych w Polsce było związane także z chęcią pozyskania inwestorów i ich kapitału na tereny, które były uważane przez nich za nieatrakcyjne. Stymulantem, który miał na to pozwolić, były zwolnienia podatkowe dla przedsiębiorców, którzy swoje zakłady otworzą na terenie stref.⁹⁰

Jednym z głównych powodów, dla których zostały powołane specjalne strefy ekonomiczne była chęć pobudzenia rozwoju regionalnego w wyniku stwarzania

⁸⁸ D. Miłaszewicz, *Specjalne strefy ekonomiczne jako narzędzie modernizacji gospodarki*, „Studia i prace w Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania”, Nr 22/2011, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2011, s. 12.

⁸⁹ M. Typa, *Specjalne strefy ekonomiczne jako bieguny wzrostu województwa dolnośląskiego*, [w:] L. Filera (red.), *Regionalne aspekty rozwoju wybranych rodzajów działalności gospodarczej w Polsce*, Monografie i Opracowania nr 506, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2003, s. 81.

⁹⁰ T. Rachwał, Z. Ziolo (red.), *Wpływ procesów globalizacji i integracji europejskiej na transformację struktur przemysłowych*, Wydawnictwo Naukowe AP, Kraków 2009, s. 134.

nowych miejsc pracy w strefach. Konieczność funkcjonowania stref ekonomicznych była uzasadniona potrzebą redukcji bezrobocia i działaniami, które miały ten proces zatrzymać.⁹¹ Dla zagwarantowania wypełnienia tego celu, wprowadzone zostały wyznaczniki, według których Ministerstwo weryfikuje i akceptuje inwestycję. Uzyskanie pozytywnej opinii Ministerstwa uzależniono od:⁹²

- zatrudnienia minimalnej liczby pracowników, która kształtuje się na poziomie 40–100 osób, a także zapewnienia trwałości zatrudnienia minimalnego poziomu przez dany okres czasu,
- dokonania przez przedsiębiorstwo na obszarze danej strefy ekonomicznej inwestycji produkcyjnej, której wartość nakładów będzie wyższa od określonego poziomu ustalonego w przedziale 350 tys. – 2 mld euro,
- osiągnięcia przez przedsiębiorstwo przychodów uzyskanych ze sprzedaży wytworzonych wyrobów bądź usług, jakie przedsiębiorstwo świadczy na obszarze strefy na określonym poziomie, a także utrzymanie ich przez pewien okres czasu.

Literatura przedmiotu, poza główną korzyścią, jaką jest tworzenie nowych miejsc pracy, wyszczególnia także inne cele powoływania stref ekonomicznych, którymi są:⁹³

- zwiększenie więzi pomiędzy gospodarką krajową a gospodarką zagraniczną poprzez wzrost eksportu,
- przyspieszenie rozwoju gospodarczego,
- zwiększenie konkurencyjności gospodarki lokalnej dzięki transferowi technologicznemu i zwiększaniu kwalifikacji pracowników,
- pozyskiwania bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

Motywy tworzenia w Polsce SSE wpisują się w ogólnoswiatowe trendy w tym zakresie, które opisano w raporcie FIAS Banku Światowego⁹⁴. W przytoczonym raporcie wyróżniono cztery główne motywy tworzenia SSE:

- przyciąganie bezpośrednich inwestycji zagranicznych,
- zmniejszanie znaczącej skali bezrobocia,
- wspieranie szerszej strategii reform gospodarczych,
- tworzenie pewnego rodzaju „laboratorium doświadczalnego” wdrażania nowych zasad i podejść.

⁹¹ M. Ofiarska, *Specjalne...*, op. cit., s. 61.

⁹² A. A. Ambroziak, *Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce*, "International Journal of Management and Economics", No. 24, Kolegium Gospodarki Światowej Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa 2008, s. 112–113.

⁹³ K. Budzowski, J. Światowiec, *Przesłanki tworzenia i warunki funkcjonowania stref uprzywilejowanych*, „Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie”, 1997, nr 501, s. 75–80.

⁹⁴ FIAS, *Special Economic Zones. Performance, lessons learned, and implications for zone development*, The World Bank Group, Washington 2008, s. 12.

W literaturze światowej, można jednak odnaleźć publikacje, w których cele dla jakich tworzy się SSE w sposób naturalny wybiegają poza kanon przytoczonych priorytetów wyznaczonych polskim prawem. T. Narayanan i P. C. Sekar wśród celów tworzenia SSE wymieniają m. in. przyciąganie bezpośrednich inwestycji zagranicznych, stymulowanie wymiany z zagranicą na rzecz stabilizowania kursu wymiany, wspieranie sektorów produkujących na eksport, ale w szczególności eksport inny niż tradycyjny.⁹⁵ A. Aggarwal z kolei przytacza szereg celów tworzenia SSE istotnych z punktu widzenia przedsiębiorstw, które mają w tych strefach funkcjonować. Autor ten określa SSE mianem podejścia do pokonywania barier związanych z ograniczeniami/brakami infrastrukturalnymi, zawiłością procedur, problemami biurokratycznymi oraz barier wynikających z polityki pieniężnej, fiskalnej, celnej i rynku pracy.⁹⁶

Na podstawie ustawy o Specjalnych Strefach Ekonomicznych Rada Ministrów w latach 1995–2002 utworzyła 17 specjalnych stref ekonomicznych, z czego na chwilę obecną funkcjonuje 14. Aby sprostać wymaganiom ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych każda z 14 obecnie działających stref sformułowała od 7 do 10 celów, które ujęto w ich planach rozwojowych. Analiza porównawcza zidentyfikowanych celów zawartych w przywołanych planach (tabela 1) pozwala stwierdzić, że:

- jedynym celem, który znalazł miejsce w planach rozwojowych każdej z 14 funkcjonujących w Polsce stref jest pozyskiwanie nowych lokalizacji, aby uzyskać efekt zrównoważonego wpływu strefy na regiony będące w zasięgu jej działania. Tylko w planie strefy wałbrzyskiej formułując ten cel odstąpiono, od literalnego powielenia i doprecyzowano, że strefa poprzez nowe lokalizacje ma umożliwiać szybkie zagospodarowanie i zrównoważony wpływ na gospodarkę południowo-zachodniej Polski, co de facto wskazuje na pożądany geograficzny kierunek rozwoju tej strefy.
- zdecydowana większość stref bo aż 11 przyjęła niemal identyczne priorytety – w odniesieniu do nich różnice są stosunkowo niewielkie. W kilku przypadkach wśród celów wymieniono zdywersyfikowanie działalności w regionie w innych natomiast doprecyzowano, że dywersyfikacja ta ma być ukierunkowana na zwiększeniu udziału określonych sektorów stosujących rozwiązania innowacyjne. W planie rozwoju strefy warmińsko-mazurskiej zrezygnowano z wyartykułowania jako celu zwiększenia liczby inwestycji o charakterze innowacyjnym, natomiast w strefie suwalskiej pominięto jako istotne dla ustanowienia strefy: wspieranie procesów rewitalizacji terenów zdegradowanych, finansowe wsparcie dla inwestycji w infrastrukturę w re-

⁹⁵ T. Narayanan, P.C. Sekar, *Special Economic Zones. Performance, Resistance and Remedial Measures*, [w:] M. Soundarapandian (red.), *Development of Special Economic Zones in India*, Concept Publishing company PVT. LTD., New Delhi 2012, s. 65.

⁹⁶ A. Aggarwal, *Special Economic Zones: Revisiting Policy Debate*, "Economic and Political Weekly" 2006, s. 453.

gionie oraz wspieranie rozwoju parków technologicznych oraz klastrów przemysłowych.

- plany rozwoju tylko 3 stref – łódzkiej, wałbrzyskiej oraz pomorskiej wskazują na większy stopień zindywidualizowania celów ich ustanowienia. Pozostałe 11 stref, bazuje na identycznej „wiązce celów” liczącej 10 priorytetów, tylko 3 wymienione strefy w regulaminach zawarły wyraźnie inne, zindywidualizowane priorytety.
- w planach dwóch stref – wałbrzyskiej oraz łódzkiej – wprost podkreślono konieczność wspierania małych i średnich przedsiębiorstw, z tym że w strefie łódzkiej ograniczono zakres pomocy do wspierania inwestycji tych przedsiębiorstw, a w strefie wałbrzyskiej potraktowano tę kwestię szerzej zwracając uwagę na potrzebę wspierania rozwoju tych przedsiębiorstw oraz inkubatorów przedsiębiorczości.
- wśród celów ustanowienia strefy łódzkiej wskazano na szczególnie pożądaną grupę inwestorów, gdyż zgodnie z zapisami planu rozwoju powinni oni tworzyć sieć firm kooperujących z przedsiębiorstwami działającymi w strefie i poza nią. Tylko w tej strefie w planie rozwoju jako jeden z celów przewidziano wspieranie sektorów przemysłu, które są dominującymi w tym regionie. Celem ustanowienia strefy łódzkiej stało się także rozwijanie partnerstwa z instytucjami odpowiedzialnymi za rozwój społeczno-gospodarczy regionów – podczas gdy w większości stref rozwijanie partnerstwa ograniczono do instytucji zajmujących się promocją regionalnej oferty inwestycyjnej.
- tylko w dwóch strefach w planach ich rozwoju podkreślono wprost znaczenia działań związanych z rozbudową infrastruktury. W strefie suwalskiej cel ten w ogóle nie znalazł miejsca, natomiast w strefie pomorskiej przewidziano efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury, a nie jak to ma miejsce w większości stref, wspieranie nowych inwestycji w infrastrukturę.
- strefa pomorska jako jedyna przyjęła, że docelowo ma stać się klastrem. Ponadto tylko w celach ustanowienia tej strefy uwzględniono kreowanie, promowanie i wykorzystanie możliwości wynikających z realizacji Regionalnej Strategii Innowacji, oraz przyjęto że strefa ma przyczyniać się do transferu technologii z podmiotów działających w założonym przez strefę parku naukowo-technologicznym.
- w żadnym planie rozwoju nie ujęto celu, który wprost, bezpośrednio wpisywałby się w postulat rozwoju eksportu zawarty wśród celów ustawowych powoływania stref.

Cel	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
wspieranie rewitalizacji terenów zdegradowanych, ze szczególnym uwzględnieniem terenów poprzemysłowych/ oraz mienia pozostawionego przez byłe jednostki Armii Radzieckiej/ w tym obszarów postoczniowych	x	x	x	x	x		x		x	x	x	x		x	x
współfinansowanie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych w infrastrukturę regionów	x	x	x	x			x	x	x	x	x	x		x	x
efektywne wykorzystywanie istniejącej infrastruktury przemysłowej i technicznej w celu tworzenia nowych firm dających nowe miejsca pracy;													x		
rozwój współpracy z instytucjami zajmującymi się promocją regionalnej oferty inwestycyjnej mającej na celu stymulowanie kooperacji firm działających w regionach	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
rozwijanie partnerstwa z instytucjami odpowiedzialnymi za rozwój społeczno-gospodarczy regionów					x										
rozbudowa infrastruktury technicznej w celu podniesienia atrakcyjności oferty inwestycyjnej					x										
wspieranie rozwoju parków technologicznych oraz klastrów przemysłowych	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x		x	x
wspieranie rozwoju zróżnicowanej działalności gospodarczej oraz inicjatyw kooperacyjnych w poszczególnych sektorach, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju klastrów, parków przemysłowych i technologicznych;								x							
docelowe przekształcenie strefy w nowoczesny klaster wiedzy, innowacji i przedsiębiorczości													x		
wspieranie rozwoju dominujących w danym regionie sektorów przemysłu;					x										
wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz inkubatorów przedsiębiorczości;								x							
ulatnianie transferu technologii z lokalnych ośrodków badawczych oraz akademickich do firm i organizacji działających w Gdanskim Parku Naukowo-Technologicznym lub poza nim;													x		
aktywizacja rynku pracy, wzrost poziomu wykształcenia i kwalifikacji pracowników	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
kreowanie, promowanie i wykorzystywanie możliwości wynikających z realizacji Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Pomorskiego;													x		

x – dany cel sformułowany w planie rozwoju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie 14 rozporządzeń Ministra Gospodarki w sprawie ustalenia planu rozwoju stref wymienionych w tabeli

Biorąc pod uwagę cel, dla którego strefy były powoływane, mogą one w szczególności stanowić:⁹⁷

- narzędzie restrukturyzacji starych okręgów przemysłowych:
 - Katowicka SSE, Wałbrzyska SSE (restrukturyzacja przemysłu wydobywczego węgla kamiennego i związanego z nim kompleksu przemysłu ciężkiego),
 - Legnicka SSE (dywersyfikacja struktury gospodarczej regionu – monokultura przemysłu miedzianego),
 - Łódzka SSE (restrukturyzacja przemysłu lekkiego),
 - Mielecka SSE (restrukturyzacja Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego PZL – Mielec),
 - Tarnobrzaska SSE (dywersyfikacja struktury gospodarczej regionu – monokultura przemysłu siarkowego),
 - Starachowicka SSE (restrukturyzacja Staropolskiego Okręgu Przemysłowego),
 - Pomorska SSE (zagospodarowanie niewykorzystanych terenów przemysłowych).
- instrument aktywizacji regionów o niskim poziomie rozwoju gospodarczego: Suwalska SSE, Warmińsko-Mazurska SSE oraz Słupska SSE,
- formę zagospodarowania zaplecza naukowo-badawczego: Krakowski Park Technologiczny i Technopark-Modlin,
- narzędzie ograniczenia wysokiej stopy bezrobocia strukturalnego: Częstochowska SSE oraz Kamiennogórska SSE,
- formę wykorzystania przygranicznego położenia: Kostrzyńsko-Słubicka SSE, a także częściowo Suwalska SSE.

Przy ustanawianiu Specjalnej Strefy Ekonomicznej Krakowski Park Technologiczny i Mazowieckiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Technopark – Modlin pod uwagę wzięte zostały nieco odmienne przesłanki niż wyżej wymienione. Mianowicie funkcjonowanie SSE Krakowski Park Technologiczny miało na celu wykorzystanie bazy i kadry naukowo-badawczej ośrodka akademickiego, który jest drugim co do rozmiarów ośrodkiem w kraju. Celem tej strefy jest opracowanie połączenia między uczelniami, a przemysłem oraz opracowanie połączenia, jak też wymiana akademickiego i przemysłowego know-how w drodze informowania, szkolenia, a także pomocy podczas wprowadzania zaawansowanych technologii. Funkcjonowanie SSE Krakowski Park Technologiczny ma za zadanie rozwój inwestycji w sektorze elektronicznym, informatycznym oraz telekomunikacyjnym. Zadaniem tej strefy jest również transferowanie nowoczesnych technologii, które wiążą się z ochroną zdrowotną i środowiskową,

⁹⁷ G. Holik, Z. Nowak, *Analiza rozwoju Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec*, „Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie”, nr 651, Kraków 2004, s. 157–159.

inżynierią medyczną, materiałową oraz genetyczną. Natomiast Mazowiecka Specjalna Strefa Ekonomiczna Technopark – Modlin powstała jako ogniwo programu Mazowieckiej Strefy Rozwoju Gospodarczego, która swoim obszarem obejmując północną część byłego województwa warszawskiego. Powstanie innowacyjnego ośrodka przemysłowo-badawczego, którego zadaniem będzie rozwój przedsiębiorstw funkcjonujących w sektorze wysokiej technologii, będzie możliwe poprzez użycie warszawskiego zaplecza w formie centrum naukowo-badawczego i głównego ośrodka akademickiego.

Kontynuując ogólne rozważania dotyczące celów powoływania specjalnych stref ekonomicznych, trzeba również wspomnieć, że ich działalność może wypełniać kilka celów równolegle. Przykładem takiej sytuacji może być funkcjonowanie parku krajobrazowego lub terenu górniczego. Jednak zdarzają się także sytuacje, gdzie pomiędzy niektórymi przepisami prawnymi dochodzi do konfliktów. Niekiedy następuje „kolizja” pomiędzy prawem miejscowym a przepisami prawnymi regulującymi działalność stref. Właśnie w takich sytuacjach niezbędne jest, aby prawodawca ustalił hierarchię celów chronionych w celu eliminowania niezgodności pomiędzy poszczególnymi przepisami prawnymi.⁹⁸

Z analizy celów, dla jakich zostały utworzone specjalne strefy ekonomiczne wynika, że stanowią one narzędzie wsparcia dla rozwoju danych regionów czy danych sektorów gospodarki, co w konsekwencji ma spowodować ogólny wzrost gospodarczy całej gospodarki.⁹⁹

Uregulowania prawne, w których zostały spisane cele funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych wskazywały na konieczność przyczyniania się do wzrostu rozwoju gospodarczego poprzez tworzenie nowej infrastruktury technicznej, nowych miejsc pracy, wdrażanie nowej technologii, a także poprzez podnoszenie konkurencyjności lokalnej gospodarki. Z tego powodu władze samorządowe uważały specjalne strefy ekonomiczne za doskonałe narzędzie polityki regionalnej, którego zadaniem będzie przyciągnięcie nowych inwestorów i wzrost rozwoju gospodarczego regionów.¹⁰⁰

⁹⁸ M. Ofiarska, *Specjalne...*, op. cit. s. 63.

⁹⁹ D. Kopycińska (red.), *Polityka ekonomiczna państwa we współczesnych systemach gospodarczych*, Wydawnictwo Katedry Mikroekonomii Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2008, s. 130.

¹⁰⁰ D. Miłaszewicz, *Specjalne...*, op. cit., s. 12.

2.3. Powierzchnia, lokalizacja oraz wiodące branże w SSE w Polsce

Na dzień 31 grudnia 2014 roku SSE obejmowały obszary o łącznej powierzchni 18 133 ha i były rozmieszczone na terenach 386 gmin,¹⁰¹ z których 162 stanowiły gminy miejskie. Biorąc pod uwagę, że na koniec roku 2007 całkowita powierzchnia SSE wynosiła 10 963 ha, a ich lokalizacja rozproszona była na obszarze 226 gmin uzasadnionym jest stwierdzenie, że w latach 2008–2014 nastąpiło znaczne rozszerzenie i rozproszenie zasięgu geograficznego stref (tabela 2). W tym czasie łączna powierzchnia SSE wzrosła o 65,4% a liczba gmin, na których strefy występują zwiększyła się o blisko 71%. Jak zauważono w poprzednim rozdziale, pozyskiwanie nowych lokalizacji jest jedynym celem, który występuje w planie rozwojowym każdej SSE w Polsce i bez wątplenia cel ten jest realizowany przez każdą z nich. Stopień osiągnięcia tego celu jest jednak znacznie zróżnicowany. Niektóre strefy zwiększyły zakres swojego działania tylko o tereny 3, 4 gmin inne o ponad 20. Tereny 3 nowych gmin objęła strefa suwalska, konsekwentnie pozostając od roku 2008 najmniej rozproszoną strefą w Polsce, funkcjonującą w końcu roku 2014 na terenie zaledwie 8 gmin. Niewiele więcej – po 4 nowe lokalizacje – zyskały strefy kamiennogórska oraz starachowicka. Od 2008 roku najwięcej nowych lokalizacji zdobyły strefy: katowicka (22) oraz kostrzyńsko-słubicka (21). Pierwsza wymieniona stała się dzięki temu obecna w 44 gminach, a druga w 42. Tereny większej liczby gmin obejmują tylko strefy: wałbrzyska (48 gmin) oraz łódzka (45).

¹⁰¹ W raporcie Ministerstwa Gospodarki dotyczącym realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych podano, że na koniec 2014 roku strefy rozmieszczone były na 232 gminach i 162 miastach. W tym samym raporcie jednak niejednokrotnie wskazano, że dana strefa działa w gminie i mieście o tej samej nazwie, a ponadto niektóre gminy objęte są działaniem więcej niż jednej strefy w wyniku czego łączna liczba gmin i miast podana w raporcie Ministerstwa jest przeszacowana.

Tabela 2. Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych

Lp.	Strefa województwo	Obszar strefy [w ha]		Zmiana w latach 2008–2014		Lokalizacja strefy stan na 31.12.2014 r.
		2007*	2014*	w ha	dynamika 2007=100,0	
1	Kamionogórska dolnośląskie, wielkopolskie	338,7	413,40	74,70	122,1	miasta: Jawor, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Kowary, Lubanów, Ostrów Wielkopolski, Pieschovice, Zgorzelec , gminy: Bolków , Gryfów Śląski, Janowice Wielkie, Lubawka, Mirsk , Nowogrodzice, Prusice, Zmiągorów, Odolanów Liczba miast/gmin 31.12.2007: 13 Liczba miast/gmin 31.12.2014: 17
2	Katowicka śląskie, małopolskie, opolskie	1 299,63	2 347,34	1047,71	180,6	miasta: Bielsko-Biala, Bieruń, Bytom , Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jastrzębie-Zdrój, Katowice, Kędzierzyn-Koźle , Knurów, Lubliniec , Myszków , Orzesze , Piekary Śląskie , Racibórz , Rybnik, Siemianowice Śląskie, Sławków, Sosnowiec , Świętochłowice , Tychy, Zabrze, Zawiercie , Zory gminy: Czechowice-Dziedzice, Czerwonka-Leszczyny, Glucholązy , Godów, Gogolin , Kietrz , Konieczne , Krapkowice , Miedźna , Myślenice , Olesno , Pawłowice , Radziechowy-Wieprz , Rajca , Rudziniec , Stewierz, Strzelce Opolskie, Ujazd Liczba miast/gmin 31.12.2007: 22 Liczba miast/gmin 31.12.2014: 44
3	Kostrzyńsko-Słubicka lubuskie, zachodniopomorskie, wielkopolskie	1 005,46	1 746,98	741,52	173,7	miasta: Białogard , Gorzów Wielkopolski, Gubin, Kostrzyn nad Odrą, Nowa Sól, Poznań, Szczecin , Zielona Góra, Zary gminy: Barlinek, Buk , Bytom Odrzański, Chodzież, Czerwieńsk, Debno , Dobiegniew , Drezdenko , Goleniów, Gryfino , Kamień Pomorski , Kargowa , Karlino, Koźuchów , Krosno Odrzańskie , Lubsko, Łobez , Międzyzycz, Nowogard , Nowy Tomysł , Pelczyce , Przemęt , Rzepin , Skwierzyna , Słubice , Stęszew , Strzelce Krajeńskie, Sulęcín, Swarzędz, Śmigiel , Wągrowiec , Wronki Liczba miast/gmin 31.12.2007: 21 Liczba miast/gmin 31.12.2014: 42
4	Krakowska małopolskie, podkarpackie	298,89	707,78	408,89	236,8	miasta: Bochnia , Bukowno , Kraków, Krosno, Limanowa, Nowy Sącz, Oświęcim , Sucha Beskidzka , Tarnów gminy: Andrychów , Bochnia , Boguchwała , Chelmek , Chrzanów , Czosztyń , Dąbrowa Tarnowska , Dobczyce , Gdów , Niepolomice, Nowa Sarzyna , Skawina , Stommiki , Trzebinia , Wolbrom , Zabierzów , Zator Liczba miast/gmin 31.12.2007: 7 Liczba miast/gmin 31.12.2014: 25
5	Legnicka dolnośląskie	416,80	1 212,42	795,62	290,9	miasta: Chojnów, Głogów , Legnica, Lubin, Złotoryja gminy: Gromadka, Kostomłoty , Legnickie Pole, Miękinia , Milkowice , Polkowice , Prochowice , Przemków , Środa Śląska Liczba miast/gmin 31.12.2007: 9 Liczba miast/gmin 31.12.2014: 14

Lp.	Strefa województwo	Obszar strefy [w ha]		Zmiana w latach 2008–2014		Lokalizacja strefy stan na 31.12.2014 r.
		2007*	2014*	w ha	dynamika 2007 =100,0	
6	Lódzka łódzkie, wielkopolskie, mazowieckie	897,38	1 302,26	404,88	145,1	miasta: Belchatów, Kolo, Konstantynów Łódzki, Kalisz , Kutno, Łęczyca, Lówiec , Łódź, Ozorków, Piotrków Trybunalski, Plock , Pruszków , Raciąż , Radomsko, Rawa Mazowiecka, Sieradz, Skiermiewice , Sochaczew , Tomaszów Mazowiecki, Turek, Warszawa, Zdunska Wola, Zgierz, Żyrardów gminy: Aleksandrów Łódzki, Brójce , Grodzisk Mazowiecki, Kleszczów , Koluszki , Ksawerów, Nowe Skalmierzyce, Opczyno , Osizeszów, Paradyż , Przykona , Sławno, Stryków, Ujazd, Widawa, Wieluń, Wola Krzysztoporska , Wolbórz, Wróblew , Zelów , Żychlin Liczba miast/gmin 31.12.2007: 28 Liczba miast/gmin 31.12.2014: 45
7	Miejska podkarpackie, małopolskie, lubelskie, zachodniopomorskie, śląskie	925,67	1 362,99	437,32	147,2	miasta: Chelm , Częstochowa , Dębica, Gorlice, Jarosław, Krosno , Leżajsk, Lubaczów, Lubartów , Lublin, Łańcut , Mielec, Radzyn Podlaski , Rzeszów , Sanok, Szczecin , Zamość gminy: Głogów Małopolski, Kolbuszowa , Ostrów, Radymin , Ropczyce, Sędziszów Małopolski , Trzebowińsko, Zagórz Liczba miast/gmin 31.12.2007: 13 Liczba miast/gmin 31.12.2014: 25
8	Pomorska pomorskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie, zachodnio-pomorskie	1 054,41	1 863,27	808,86	176,7	miasta: Brodnica , Bydgoszcz , Gdańsk, Gdynia , Grudziądz, Inowrocław , Kwidzyn, Malbork, Pła , Rypin , Stargard Szczeciński, Starogard Gdański, Tczew, Toruń , Włocławek gminy: Barcin , Chojnice, Czarna Woda , Czuchów, Gniewino, Kowalewo Pomorskie , Krokowa, Lysomiec, Sztum, Świecie, Wąbrzeźno Liczba miast/gmin 31.12.2007: 14 Liczba miast/gmin 31.12.2014: 26
9	Ślupska pomorskie, zachodniopomorskie	376,51	816,79	440,28	216,9	miasta: Koszalin, Ślupsk, Szczecinek, Ustka , Wałcz gminy: Biuletierz , Czarne , Debrzno, Kalisz Pomorski , Karlıno , Polanów , Tychowo Liczba miast/gmin 31.12.2007: 5 Liczba miast/gmin 31.12.2014: 12
10	Starachowicka świętokrzyskie, mazowieckie, opolskie, łódzkie, lubelskie	566,42	644,46	78,04	113,8	miasta: Kielce , Ostrowiec Świętokrzyski, Puławy, Skarżysko-Kamienna, Starachowice gminy: Iłża, Końskie, Mniszków, Morawica, Piekoszów , Pohaniec , Sędziszów , Stąporków, Suchedniów, Szydłowice, Tulowice Liczba miast/gmin 31.12.2007: 12 Liczba miast/gmin 31.12.2014: 16
11	Śwalska podlaskie, warmińsko- mazurskie, mazowieckie	312,85	375,63	62,78	120,1	miasta: Białystok , Elk, Grajewo, Lomża , Suwałki gminy: Goldap, Małkinia Góra, Liczba miast/gmin 31.12.2007: 5 Liczba miast/gmin 31.12.2014: 8

Lp.	Strefa województwo	Obszar strefy [w ha]		Zmiana w latach 2008–2014		Lokalizacja strefy stan na 31.12.2014 r.
		2007*	2014*	w ha	dynamika 2007 = 100,0	
12	Tarnobrzęska podkarpackie, mazowieckie, świętokrzyskie, lubelskie, dolnośląskie, podlaskie	1 335,61	1 677,17	341,56	125,6	miasta: Jasło, Krasnik , Łuków, Opatów , Pionki, Przemysł, Radom, Siedlce, Stalowa Wola, Tarnobrzeg, Tomaszów Lubelski gminy: Gorzyce, Horodło , Janów Lubelski, Jedlicze, Kobierzycze, Lapy , Łuków, Mińsk Mazowiecki , Nisko, Nowa Dęba, Nowe Miasto nad Pilicą , Orly , Ozarów Mazowiecki, Pilawa, Polanice, Poniatowa, Przasnysz , Ryki , Rymanów, Staszów, Tuczępy, Węgrów , Wojnicz, Wyszaków Liczba miast/gmin 31.12.2007: 24 Liczba miast/gmin 31.12.2014: 35
13	Walbrzyska dolnośląskie, opolskie, wielkopolskie, lubuskie	1 434,57	2 648,59	1214,02	184,6	miasta: Bielawa , Bolesławiec, Dzierżoniów, Grodków , Kalisz , Kłodzko, Kudowa-Zdrój, Leszno, Nowa Ruda, Olesnica , Olawa, Opole, Pilawa Górna , Świdnica, Świebodzice, Wałbrzych, Wrocław gminy: Brzeg Dolny, Bystrzyca Kłodzka, Długoleka , Góra , Jarocin , Jelcz-Laskowice, Kluczbork, Kobierzycze , Kościan , Krotoszyn, Namysłów, Nowa Ruda, Nysa, Olawa, Otmuchów , Praszka, Pruznik , Rawicz , Skarbnierz, Strzegom, Strzelin, Syców, Szprotawa, Strm, Świdnica, Twardogóra , Wągrow, Wołów, Wrzesnia, Ząbkowice Śląskie, Żarów Liczba miast/gmin 31.12.2007: 35 Liczba miast/gmin 31.12.2014: 48
14	Warmińsko-Mazurska warmińsko-mazurskie, mazowieckie	700,21	1 014,88	314,67	144,9	miasta: Bartoszyce, Ciechanów, Elbląg, Haława , Kętrzyn , Lidzbark Warmiński, Mława, Mragowo, Nowe Miasto Lubawskie, Olsztyn, Ostrołęka, Ostróda, Płońsk gminy: Barczewo , Biskupiec , Dobre Miasto, Iłowo-Osada, Kurzętnik , Morąg , Nidzica , Olecko, Olsztyniek , Orzysz , Pasłęk, Piecki , Pisz , Szczytno, Wielbark, Zakroczym Liczba miast/gmin 31.12.2007: 18 Liczba miast/gmin 31.12.2014: 29
	Razem	10963,11	18 133,96	7170,85	165,4	

* Stan na koniec roku ** pogrubiono gminy nowe od początku 2008 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ministerstwo Gospodarki, *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2007 r.*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2008; s. 9–11. Ministerstwo Gospodarki, *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2014 r.*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2015, s. 8–9.

Pozyskiwaniu nowych lokalizacji w sposób naturalny towarzyszą zmiany powierzchni SSE. W ujęciu bezwzględny od 2008 roku każda strefa co najmniej podwoiła obszar swoich gruntów, przy czym najmniejszy przyrost powierzchni odnotowały strefy, które jednocześnie pozyskały najmniej nowych lokalizacji czyli suwalska, kamiennogórska i starachowicka. Najbardziej zaś powiększyły się strefy wałbrzyska, katowicka i pomorska, warto zauważyć, że już w 2008 roku należały one do największych w Polsce. Rozważając natomiast zmianę względną, lata 2008–2014 były okresem największej zmiany strefy legnickiej. Powiększyła się ona niemal trzykrotnie (290%). Wysoką dynamiką wzrostu odznaczała się strefa krakowska oraz słuńska. Dynamika ta wyniosła w nich odpowiednio 236,8% i 216,9%.

Na koniec 2014 roku powierzchnia zagospodarowanych gruntów w SSE wynosiła 11 176,5 ha co stanowiło prawie 62% całkowitego obszaru wszystkich stref. Najwięcej zagospodarowanych gruntów (1578,3 ha) ma strefa wałbrzyska, która od roku 2008 jest liderem pod tym względem, a na koniec roku 2007 wyprzedzały ją tylko strefy tarnobrzeska i katowicka. Ta druga na koniec roku 2014 także charakteryzowała się stosunkowo dużym arealem gruntu zagospodarowanego wynoszącym 1422,5 ha co dało jej drugie miejsce zaraz po strefie wałbrzyskiej. Od lat najmniej zagospodarowanych gruntów jest w strefie kamiennogórskiej. Liczyły one w końcu 2014 roku 218 ha, czyli były ponad 7-krotnie mniejsze niż w strefie wałbrzyskiej.

Powierzchnia całkowitego zagospodarowanego gruntu (tabela 3) we wszystkich strefach wzrosła w ujęciu bezwzględny w stosunku do stanu na koniec 2007 roku o 3 672,6 ha, czyli blisko o połowę (48,9%). W latach 2008–2014 w ujęciu bezwzględny największy przyrost zagospodarowanych terenów miał miejsce w strefie wałbrzyskiej – zwiększyły się one o 644,1 ha. Natomiast relatywnie grunty zagospodarowane najbardziej przyrosły w strefie krakowskiej, gdzie od końca roku 2007 do końca roku 2014 podwoiły się (dynamika wyniosła wręcz 229,5%). Z kolei w strefie legnickiej w analizowanym czasie nastąpił ubytek wielkości zagospodarowanego gruntu o 7 ha. Strefa łódzka wyróżniała się największym stopniem zagospodarowania, który wynosił 75,1%, a nieznacznie mniejszym strefy suwalska (74,8%) oraz krakowska (74,2%). W znacznym stopniu wykorzystane były także tereny przynależne do najstarszej strefy w Polsce tj. strefy mieleckiej (70,9%). Natomiast strefą z najmniejszym stopniem zagospodarowania, na poziomie 26,1%, była strefa legnicka. Względnie słabo zagospodarowana jest także strefa słuńska (35%).

Tabela 3. Zagospodarowanie obszaru stref w latach 2007–2014

Lp.	Strefa	Grunty zagospodarowane* [ha]										Zmiana 2007–2014		Grunty niezagospodarowane [ha]	Stopień zagospodarowania gruntów [w %] 2014
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	różnica	Dyna- mika				
1	Kamiennogórska	167,0	171,5	188,5	182,7	190,0	200,6	206,2	218,1	51,2	130,6	195,3	52,8		
2	Katowicka	960,6	985,0	994,0	1018,3	1050,5	1095,0	1114,9	1422,5	461,9	148,1	924,8	60,6		
3	Kosztużyńsko- -Słubicka	756,4	761,5	786,5	787,3	870,5	877,7	935,2	1104,0	347,5	145,9	643,0	63,2		
4	Krakowska	229,0	299,4	319,9	322,1	337,5	361,9	421,4	525,4	296,4	229,4	182,3	74,2		
5	Legnicka	323,0	314,9	314,9	281,8	281,8	313,9	316,9	315,9	-7,1	97,8	896,5	26,1		
6	Łódzka	588,7	657,1	735,8	805,4	864,1	903,6	935,8	977,8	389,0	166,1	324,5	75,1		
7	Mielecka	633,9	718,1	737,8	798,0	847,6	851,8	942,2	967,0	333,1	152,6	396,0	70,9		
8	Pomorska	723,6	804,4	864,8	951,3	977,0	1005,9	1032,0	1205,7	482,2	166,6	657,6	64,7		
9	Ślupska	182,1	217,2	240,4	244,2	243,2	225,9	257,6	286,3	104,2	157,2	530,5	35,0		
10	Starachowicka	276,2	364,2	365,9	370,4	384,8	395,2	408,1	425,4	149,2	154,0	219,1	66,0		
11	Suwalska	229,9	233,0	236,6	235,6	243,9	256,9	266,4	281,0	51,1	122,2	94,6	74,8		
12	Tarnobrzaska	977,5	1025,4	1051,6	1050,6	1026,3	1035,3	1035,3	1154,5	177,0	118,1	522,6	68,8		
13	Wąbrzyska	943,2	1083,2	1119,3	1144,9	1264,5	1334,3	1355,0	1587,3	644,1	168,3	1061,3	59,9		
14	Warmińsko- -Mazurska	512,7	519,1	569,0	596,1	602,0	619,8	646,2	705,5	192,7	137,6	309,4	69,5		
	Razem	7503,8	8153,8	8525,1	8788,7	9183,6	9477,6	9873,3	11176,5	3672,6	148,9	6957,5	61,6		

* Do gruntów zagospodarowanych włącza się powierzchnię, która została objęta przez przedsiębiorców posiadających odpowiednie zezwolenia niezbędne do prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze strefy oraz przez przedsiębiorców, którzy funkcjonują bez zezwolenia (z powodu jego utraty lub niemożności uzyskania go z powodu przedmiotu działalności), jak również grunty, który zostały zajęte pod infrastrukturę.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych w latach 2007–2014*.

Położenie geograficzne czy ukształtowanie terenu każdej ze specjalnych stref ekonomicznych determinuje główne sektory, w jakich działają przedsiębiorcy w SSE. Przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenach SSE koncentrują swoją aktywność inwestycyjną wokół 20 branż wyróżnionych przez pryzmat działów Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług, z czego 18 stanowią branże przemysłowe i 2 usługowe. SSE od początku funkcjonowania do końca 2014 roku przyciągnęły inwestycje o łącznej wartości 101,9 mld zł – ponad 60 mld zł stanowiły inwestycje przedsiębiorstw zaledwie z 5 branż. SSE w największym stopniu przyciągają inwestycje przemysłu motoryzacyjnego, a uściślając, przedsiębiorstw produkujących pojazdy samochodowe, przyczepy i naczepy oraz sprzęt transportowy – aż 26,97% ogółu inwestycji zrealizowanych w strefach dotyczyła tej właśnie branży. Natomiast co dziesiąta inwestycja (10,22%) w strefach zrealizowana została przez producentów wyrobów z gumy, tworzyw sztucznych oraz z innych mineralnych surowców niemetalicznych. Stosunkowo duży jest też udział w inwestycjach ogółem przedsiębiorstw wytwarzających wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (8,73%), metale i wyroby metalowe gotowe z wyłączeniem maszyn i urządzeń (9,77%). Takie skoncentrowanie w strefach inwestycji z wymienionych branż, przyczynia się do realizacji przyjętych przez strefy planów rozwojowych, branże te bowiem stwarzają szanse tworzenia nowoczesnych ośrodków przemysłowych.

Porównując strukturę branżową z ostatnich lat działalności stref, zauważalny jest fakt, iż poddaje się ona nielicznym zmianom (tabela 4). Względem roku 2008 najwięcej zyskały na znaczeniu branże produkujące artykuły spożywcze i napoje, komputery, wyroby elektroniczne i optyczne oraz wyroby zaliczane do pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych. Skumulowana wartość inwestycji w tych branżach wzrosła w każdym przypadku ponad dwukrotnie. W latach 2008–2014 SSE straciły na znaczeniu dla przedsiębiorstw wytwarzających dobra zaliczane do wyrobów tekstylnych, mebli, drewna, wyrobów z drewna oraz wyrobów ze słomy i materiałów stosowanych do wypalania – skumulowana wartość inwestycji w każdym z tych przypadków nie osiągnęła wzrostu większego niż 15%, w czasie gdy ogólna liczba inwestycji w strefach wykazała dynamikę wzrostu bliską 180% zmieniając się z 56,7 mld zł do 101,9 mld zł.

Przyrost skumulowanych inwestycji w SSE w roku 2014 względem roku 2013 wyniósł 9,5%. Dział 24, czyli metale, charakteryzował się największą dynamiką tego przyrostu (tabela 5). wyniosła ona ponad 131,7%. Drugie miejsce w tej kategorii zajęła produkcja artykułów spożywczych, gdzie nakłady inwestycyjne przyrosły o 27%, natomiast trzecie miejsce przypadło produkcji podstawowych substancji farmaceutycznych, leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych, gdzie odnotowano wzrost o 24,8%.

Tabela 4. Struktura branżowa i dynamika inwestycji skumulowanych w specjalnych strefach ekonomicznych w roku 2008 i 2014

Dział [*] Nr	Nazwa działu PKWiU	Inwestycje [w mln zł] 2008	Udział w inwestycjach ogółem [w %] 2008	Inwestycje [w mln zł] 2014	Udział w inwestycjach ogółem [w %] 2014	Dynamika w latach 2008–2014 2008=100
29, 30	Pojazdy samochodowe (z wyłączeniem motocykli), przyczepy i naczepy; produkcja pozostałego sprzętu transportowego**	16 185,5	28,5	27 497,0	26,97	169,9
22	Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	5 781,1	10,2	10 421,3	10,22	180,3
23	Wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	4 172,5	7,4	8 900,3	8,73	213,3
24, 25	Metale; Wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	5 706,6	10,1	9 960,1	9,77	174,5
17, 18	Papier i wyroby z papieru; usługi poligraficzne i usługi reprodukcji zapisanych nośników informacji	4 864,4	8,6	8 196,5	8,04	168,5
26, 27	Komputery, wyroby elektroniczne i optyczne; Urządzenia elektryczne i nieelektryczny sprzęt gospodarstwa domowego	4 899,7	8,6	10 499,3	10,3	214,3
28	Maszyny i urządzenia, gdzie indziej niesklasyfikowane	4 122,6	7,3	4 952,2	4,86	120,1
10, 11	Artykuły spożywcze, napoje	2 183,5	3,9	5 315,9	5,21	243,5
20	Chemikalia i wyroby chemiczne	2 107,7	3,7	4 702,1	4,61	223,1
16	Drewno i wyroby z drewna i korka, z wyłączeniem mebli; wyroby ze słomy i materiałów w rodzaju stosowanych do wyplatania	3 264,6	5,8	3 700,0	3,63	113,3
31	Meble***	2 029,9	3,6	2 228,5	2,19	109,8
58	Usługi zw. z działalnością wydawniczą	b.d.	b.d.	1 669,1	1,64	b.d.
21	Podstawowe substancje farmaceutyczne, leki i pozostałe wyroby farmaceutyczne	b.d.	b.d.	1 358,0	1,33	b.d.
52	Magazynowanie i usługi wspomagające transport	518,4	0,9	1 033,7	1,01	199,4
13	Wyroby tekstylne	232,2	0,4	230,0	0,23	99,1
	Pozostałe	637,1	1	1 289,3	1,26	202,4
	Razem	56 705,80	100,0	101953,3	100,0	179,8

* Dla 2014 roku strukturę branżową określono na poziomie działów Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług ustanowionej Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU). Natomiast dla roku 2008 branże były określone na poziomie sekcji lub podsekcji Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług wprowadzonej Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 6 kwietnia 2004 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług, (Dz.U. Nr 89, poz. 844, z późn. zm.), przy czym autorzy dokonali przyporządkowania w oparciu o pokrewieństwo wyróżnionych branż, a w sytuacjach braku możliwości jednoznacznego i prawidłowego dopasowania branż pozostawiono w wierszu informację o braku danych (b.d.).

** w raporcie z 2009 roku branżę określono jako "sprzęt transportowy"

*** w raporcie z 2009 roku określone ujęte w DN – produkty wytworzone gdzie indziej

Źródło: Ministerstwo Gospodarki, Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2014 r., Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2015, s. 24–25.

Tabela 5. Porównanie struktury nakładów inwestycyjnych w Polsce i w SSE w roku 2014

Dział PKWiU	Nazwa działu	Skumulowane nakłady inwestycyjne w mln zł		Inwestycje w mln zł	Struktura inwestycji w SSE [w %]	Dynamika skumulowanych inwestycji 2013–2014	Nakłady inwest. ogółem w Polsce w mln zł	Struktura nakładów inwest. ogółem w Polsce [w %]	Struktura nakładów inwest. w Polsce bez nakładów w SSE
		w 2013	w 2014						
10	Artykuły spożywcze	3758,0	4771,8	1013,8	11,5	2014=100	6510,1	8,8	8,4
29	Pojazdy samochodowe (z wyłączeniem motocykli), przyczepy i naczepy	24592,7	26545,1	1952,4	22,2	107,9	5683,4	7,7	5,7
22	Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	9971,4	10421,3	449,9	5,1	104,5	3226,8	4,4	4,3
20	Chemicalia i wyroby chemiczne	3895,9	4702,1	806,2	9,1	120,7	2991,2	4,0	3,3
25	Wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	6867,2	7472,8	605,6	6,9	108,8	2508,6	3,4	2,9
17	Papier i wyroby z papieru	6334,9	7138,0	803,1	9,1	112,7	2120,4	2,9	2,0
23	Wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	8610,5	8900,3	289,8	3,3	103,4	1934,7	2,6	2,5
27	Urządzenia elektryczne i nieelektryczny sprzęt gospodarstwa domowego	4627,2	5021,3	394,1	4,5	108,5	1570,6	2,1	1,8
31	Meble	1942,9	2228,5	285,6	3,2	114,7	1267,8	1,7	1,5

24	Metale	1888,5	2487,3	598,8	6,8	131,7	1264,2	1,7	1,0
11	Napoje	551,6	544,1	-7,5	-0,1	98,6	1085,6	1,5	1,7
16	Drewno i wyroby z drewna i korka, z wyłączeniem mebli; wyroby ze słomy i materiałów w rodzaju stosowanych do wyplatania	3524,8	3700,0	175,2	2,0	105,0	1050,8	1,4	1,3
26	Komputery, wyroby elektroniczne i optyczne	5272,1	5478,0	205,9	2,3	103,9	848,9	1,1	1,0
30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	852,7	951,9	99,2	1,1	111,6	845,3	1,1	1,1
18	Usługi poligraficzne i usługi reprodukcji zapisanych nośników informacji	986,3	1058,5	72,2	0,8	107,3	426,0	0,6	0,5
21	Podstawowe substancje farmaceutyczne, leki i pozostałe wyroby farmaceutyczne	1087,9	1358,0	270,1	3,1	124,8	376,0	0,5	0,2
13	Wyroby tekstylne	196,7	230,0	33,3	0,4	116,9	318,4	0,4	0,4
	Pozostałe*	8179,9	8944,3	764,4	8,7	109,3	40058,1	54,1	60,2
	Razem	93141,2	101953,3	8 812,1	100,0	109,5	74086,9	100,0	100,0

*w tym dział 28 i 58 i 52 z poprzedniej tabeli.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ministerstwo Gospodarki, *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2014 r.*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2015, s. 22–23; Ministerstwo Gospodarki, *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2014 r.*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2015, s. 24–25; *Nakłady i wyniki przemysłu w 2014*, GUS, Warszawa 2015.

Chcąc odpowiedzieć na pytanie czy SSE przyczyniają się do zdywersyfikowania działalności w skali gospodarki krajowej, porównano strukturę nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ze SSE w roku 2014 ze strukturą nakładów inwestycyjnych ogółem przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce z tego roku (tabela 5). Okazuje się, że struktury te wykazują bardzo duże podobieństwo, lecz są jednak pewne różnice, na które warto zwrócić uwagę. Naturalnym jest, że bardziej chłonne inwestycyjnie branże odznaczają się zarówno w SSE jak i w Polsce większym udziałem inwestycji tych branż w inwestycjach ogółem. Natomiast warto podkreślić, że gdyby nie inwestycje przedsiębiorstw w SSE znaczenie w inwestycjach ogółem inwestycji niektórych branż było by znacznie mniejsze. Dotyczy to przedsiębiorstw produkujących: podstawowe substancje farmaceutyczne, leki i pozostałe wyroby farmaceutyczne, metale, papier i wyroby z papieru, pojazdy samochodowe, chemikalia i wyroby chemiczne oraz urządzenia elektryczne i nieelektryczny sprzęt gospodarstwa domowego. Inwestycje w SSE przedsiębiorstw działających w wymienionych branżach, stanowią w każdym przypadku ponad jedną czwartą ogółu tychże inwestycji w Polsce. Można przypuszczać, że ich rozwój byłby znacznie wolniejszy gdyby nie aktywność inwestycyjna przedsiębiorstw zlokalizowanych w SSE. W przypadku inwestycji przemysłowych przedsiębiorstw farmaceutycznych inwestycje firm ze SSE stanowią aż 71,8% inwestycji krajowych tej branży. Stosunkowo duże znaczenie ma także SSE w stymulowaniu inwestycji przedsiębiorstw wytwarzających metale, w tej branży 47,4% ogółu inwestycji to inwestycje z obszaru SSE. W tym miejscu należy jednak zauważyć, że dyskusyjną kwestią pozostaje to czy inwestycje te zostałyby zrealizowane poza granicami w Polsce gdyby nie warunki oferowane przez SSE.

2.4. Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych

Niniejsza część pracy przedstawiająca efekty funkcjonowania Specjalnych Stref Ekonomicznych w Polsce opiera się na danych z rocznych raportów Ministerstwa Gospodarki zawierających *Informację o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych*, publikowanych w latach 2007–2014. Analizą głównie objęto efekty w latach 2008–2014, z tym że niejednokrotnie, gdy było to uzasadnione, rozszerzono horyzont czasu o rok 2007. Wybrany okres analizy wynika z tego, że rok 2007 jest rokiem powołania do istnienia Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec, stanowiącej podmiot badania w niniejszej publikacji, natomiast lata 2008–2014 to lata, w których zaczęły pojawiać się pierwsze efekty istnienia Podstrefy Lublin. Celem niniejszej części opracowania jest ukazanie szerszego kontekstu działania i rozwoju stref ekonomicznych w Polsce, w latach w których pojawiły się pierwsze efekty funkcjonowania Podstrefy Lublin.

2.4.1. Liczba udzielonych zezwoleń

Uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na obszarze stref jest konieczne, by inwestor mógł skorzystać z pomocy publicznej. Zezwolenie zawiera przedmiot działalności gospodarczej, warunki określające zatrudnienie wymaganej liczby pracowników, a także warunki dotyczące inwestycji wymaganych od przedsiębiorcy na terenie strefy.¹⁰² Zezwolenie na prowadzenie działalności na obszarze strefy może być jednak cofnięte, wygaszone, uchylone, bądź unieważnione. Cofnięcie zezwolenie może mieć miejsce gdy przedsiębiorca nie realizuje warunków, na których uzyskał zezwolenie. Do wygaszenia zezwolenia dochodzi na podstawie wniosku przedsiębiorcy bądź z mocy prawa, gdy dany podmiot utraci status przedsiębiorcy. Uchylenie zezwolenia może być uzasadnione, gdy ujawniono istotne dla sprawy nowe okoliczności lub nowe dowody, które istniały w dniu wydania decyzji, a nie były znane organowi, który wydawał decyzje, bądź też wydano decyzję w wyniku przestępstwa. Do unieważnienia zezwolenia może dojść w szczególności, gdy doszło do naruszenia przepisów o właściwości, wydania decyzji bez podstawy prawnej lub wydania decyzji z naruszeniem prawa.¹⁰³

Od początku funkcjonowania stref do końca 2014 roku udzielonych zostało łącznie 3211 zezwoleń z czego 687 cofnięto, 461 unieważniono, 6 wygasło a 1 uchylono.¹⁰⁴ Pomimo, że łącznie aż 1155 zezwoleń utraciło ważność, liczba ważnych wydanych zezwoleń uprawniających do prowadzenia działalności gospodarczej w strefach od lat systematycznie rośnie i wyniosła na koniec 2014 roku 2056. Średni przyrost liczby wydanych zezwoleń w latach 2008–2013 wynosił 187 rocznie, natomiast w roku 2014 zostało ich wydanych aż 436, co stanowiło 21,2% ogółu ważnych zezwoleń z całego okresu funkcjonowania stref w Polsce. W porównaniu do roku poprzedniego, liczba ta wzrosła aż o 72,3%. Przyczyny tak wysokiego wzrostu liczby wydanych zezwoleń w roku 2014 względem roku poprzedniego można upatrywać w mającym miejsce w 2013 roku wydłużeniu okresu działania stref w Polsce, co mogło stanowić zachętę dla potencjalnych inwestorów do wystąpienia o zezwolenia. Rokrocznie wydawane nowe zezwolenia oznaczają, że strefy są postrzegane jako atrakcyjne miejsca inwestycji. W tabeli 6 zostały przedstawione dane dotyczące udzielonych zezwoleń w latach 2008–2014.

¹⁰² J. Bis, *Prognoza wpływu podstrefy Lublin na budżet miasta Lublin na tle 15-letnich doświadczeń funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce*, [w:] Arent A. (red.), *Zarządzanie przedsiębiorstwem i regionem wobec wyzwań europejskich*, Wydawnictwo Politechniki Lubelskiej, Lublin 2010, s. 200.

¹⁰³ Por. Ministerstwo Gospodarki, *Informacja o realizacji ...*, op. cit., s. 11–12.

¹⁰⁴ Ibidem.

Tabela 6. Liczba ważnych zezwoleń wydanych na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w latach 2008–2014 w ujęciu narastającym

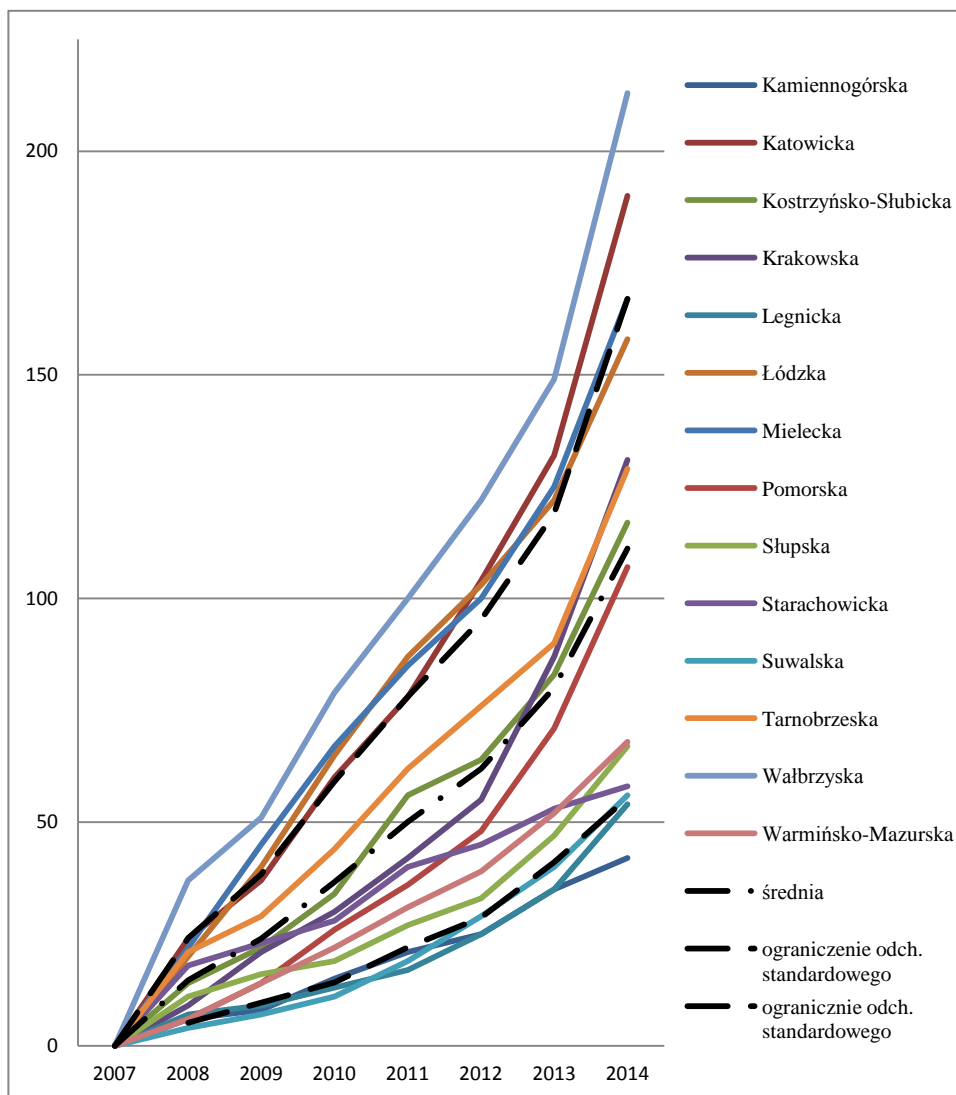
Lp.	Strefa	Narastająco na koniec:						
		2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Kamiennogórska	44	41	46	50	50	59	61
2.	Katowicka	186	192	201	211	227	250	302
3.	Kostrzyńsko-Słubicka	110	106	112	124	130	140	164
4.	Krakowska	47	54	58	66	77	101	140
5.	Legnicka	54	53	53	49	56	65	81
6.	Łódzka	109	121	142	154	163	173	200
7.	Mielecka	106	128	150	162	168	183	207
8.	Pomorska	62	68	75	85	91	111	139
9.	Słupska	51	47	45	52	50	58	75
10.	Starachowicka	77	73	70	73	72	71	76
11.	Suwalska	52	53	56	60	65	71	81
12.	Tarnobrzaska	112	115	121	135	144	151	184
13.	Wałbrzyska	131	141	159	174	186	204	261
14.	Warmińsko-Mazurska	55	61	66	71	66	72	85
Razem		1 196	1 253	1 354	1 466	1 545	1 709	2 056

* W roku podano 2008 podano skumulowaną liczbę ważnych zezwoleń wydanych od początku funkcjonowania strefy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych w latach 2008–2014*, Ministerstwo Gospodarki.

Najwięcej ważnych zezwoleń (302) wydała do roku 2015 strefa katowicka i było to niemal 5 krotnie więcej niż strefa kamiennogórska, która wydała ich najmniej (61). Ponad 200 i więcej ważnych zezwoleń wydały strefy wałbrzyska i mielecka. Jeśli mierzyć atrakcyjność inwestycyjną stref przez pryzmat liczby wydanych zezwoleń, to wymienione strefy – katowicka, wałbrzyska i mielecka, należałoby zaliczyć do grupy stref szczególnie atrakcyjnych dla inwestorów.

Strefy te przyciągnęły najwięcej podmiotów zarówno od początku funkcjonowania jak i w analizowanym okresie 2008–2014, w którym przyrost nowych ważnych zezwoleń w tych strefach był ponadprzeciętny, co ukazano na wykresie (wykres 1).

Wykres 1. Skumulowana liczba ważnych zezwoleń wydanych na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych w Polsce od 2008 do 2014 roku. Rokiem bazowym jest rok 2007.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych z lat 2008–2014, Ministerstwo Gospodarki.

Warto nadmienić, że gdyby brać pod uwagę tylko ostatni analizowany rok, grono tych stref należałoby poszerzyć o strefę krakowską i tarnobrzeską. Zezwolenia, jakie przypadły na wyżej wymienione strefy, stanowiły prawie 56,7% ogółu wydanych w 2014 roku.

Stosunkowo niską zdolnością przyciągania nowych inwestorów, mierzoną liczbą wydanych zezwoleń od początku funkcjonowania stref w Polsce, odznaczają się strefy kamiennogórska, legnicka, suwalska, słupska, starachowicka i warmińsko-mazurska. Jak widać na poniższym wykresie trzy pierwsze przyciągały szczególnie mało inwestorów w od 2008 do 2014 – praktycznie rokrocznie wydając zdecydowanie mniej niż średnia ze wszystkich stref liczby zezwoleń wydanych.

Niższa zdolność wymienionych stref do przyciągania inwestorów wynika w dużej mierze z faktu, że są to strefy obszarowo mniejsze, w szczególności dotyczy to strefy kamiennogórskiej i suwalskiej są one bowiem najmniejszymi w Polsce. Jeśli odnieść liczbę wydanych i ważnych zezwoleń do zagospodarowanego obszaru stref okazuje się, że cztery z sześciu stref wydających najmniej ważnych zezwoleń to jest suwalska, kamiennogórska, legnicka i słupska charakteryzuje się jednocześnie „najgospodarniejszym” wykorzystaniem terenów będących w ich dyspozycji (tabela 7). W każdej z tych stref liczba wydanych ważnych zezwoleń przypadających na 1 ha zagospodarowanego terenu wyniosła ponad 0,25 i była znacznie większa od średniej wynoszącej 0,18 dla wszystkich stref w Polsce. Trzeba zaznaczyć, że należy mieć też na uwadze liczbę wydanych zezwoleń przypadających na cały obszar objęty strefą, wówczas bowiem widać, że strefa legnicka ma znacznie mniejszą skuteczność pozyskiwania przedsiębiorstw względem pozostałych stref. Jedynie strefa warmińsko-mazurska i legnicka odznaczają się niższą atrakcyjnością dla inwestorów, bowiem przyciągają względnie niską ich liczbę i nie wynika to wprost z ograniczeń wielkości tych stref.

Spośród stref, które wydały od początku funkcjonowania bezwzględnie dużą liczbę zezwoleń za aktywne można uznać strefy mielecką, łódzką i katowicką. Warto zauważyć, że szczególnie duży potencjał rozwoju ma strefa katowicka, gdyż z jednej strony należy do stref atrakcyjnych, co przejawia się w liczbie przedsiębiorstw już działających na obszarze tej strefy, a z drugiej strony ma ona jeszcze znaczne niezagospodarowane tereny.

Tabela 7. Liczba wydanych ważnych zezwoleń w przeliczeniu na obszar strefy oraz szacunkowa potencjalna liczba nowych przedsiębiorstw¹⁰⁵

Lp.	Strefa	Liczba wydanych ważnych zezwoleń	liczba zezwoleń na 1ha strefy	liczba zezwoleń na 1 ha zagospod. strefy	Szacunkowa potencjalna liczba przedsiębiorstw przy pełnym zagospod. terenu
1	Kamiennogórska	61	0,15	0,28	55
2	Katowicka	302	0,13	0,21	196
3	Kostrzyńsko-Słubicka	164	0,09	0,15	96
4	Krakowska	140	0,20	0,27	49
5	Legnicka	81	0,07	0,26	230
6	Łódzka	200	0,15	0,20	66
7	Mielecka	207	0,15	0,21	85
8	Pomorska	139	0,07	0,12	76
9	Słupska	75	0,09	0,26	139
10	Starachowicka	76	0,12	0,18	39
11	Suwalska	81	0,22	0,29	27
12	Tarnobrzaska	184	0,11	0,16	83
13	Wałbrzyska	261	0,10	0,16	175
14	Warmińsko-Mazurska	85	0,08	0,12	37
	Razem	2 056	0,11	0,18	55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ministerstwo Gospodarki *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2014 r.*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2015.

¹⁰⁵ Potencjalną liczbę nowych przedsiębiorstw oszacowano przy założeniu pełnego wykorzystania obszaru strefy i utrzymaniu wskaźnika gospodarności strefy według wzoru: [potencjalna liczba nowych przedsiębiorstw] = [liczba zezwoleń na 1ha zagospodarowany] x [liczba ha niezagospodarowanego terenu]. W praktyce jednak wskaźnik ten ma w czasie niewielką tendencję wzrostową.

2.4.2. Nakłady inwestycyjne

Od początku istnienia stref do końca 2014 roku największe nakłady inwestycyjne poniosły przedsiębiorstwa działające¹⁰⁶ w strefie katowickiej (tabela 8). Wyniosły one ponad 21 mld zł co stanowiło więcej niż jedną piątą (20,7%) łącznych nakładów we wszystkich polskich SSE. Stosunkowo duże inwestycje zostały także zrealizowane przez przedsiębiorstwa stref wałbrzyskiej (18 619,1 mln zł) oraz łódzkiej (12 467,9 mln zł). Strefy te przodują także pod względem wartości inwestycji zrealizowanych na ich terenie w latach 2008–2014. Liderem jest tu strefa wałbrzyska, której przedsiębiorstwa w tym okresie poniosły nakłady rzędu 10 763,9 mln, drugie miejsce zajęła strefa katowicka z wynikiem 9 337 mln zł, a trzecie łódzka gdzie inwestycje przedsiębiorstw osiągnęły poziom 8 571,9 mln zł. W trzech wymienionych strefach od początku ich funkcjonowania do końca 2014 roku skoncentrowała się ponad połowa (51,2%) nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ze wszystkich stref w Polsce. Dla kontrastu inwestycje o najmniejszych łącznych nakładach (1 383,6 mln zł) zrealizowały przedsiębiorstwa ze strefy śląskiej. Ich udział w ogóle nakładów inwestycyjnych firm działających w polskich strefach ukształtował się na poziomie 1,4%.

W latach 2008–2014 nastąpił przyrost nakładów inwestycyjnych praktycznie we wszystkich strefach (tabela 8, wykres 2). Największą dynamikę w tym zakresie odnotowano w strefie pomorskiej (342%) oraz starachowickiej (320%), a najmniejszą w suwalskiej (174,3%) i katowickiej (179,4%). Należy jednak zauważyć, że o ile w strefie suwalskiej niska dynamika nakładów inwestycyjnych wynika z ich niskiej wartości nominalnej, o tyle w przypadku strefy katowickiej istotne znaczenie dla niskiej dynamiki lat 2008–2014 ma efekt dużej wartości w roku bazowym.

Porównując¹⁰⁷ nakłady inwestycyjne przypadające średnio na jedno wydane ważne zezwolenie można dostrzec wyraźne różnice między strefami w skali przyciąganych inwestycji. Okazuje się, że średnio inwestycje o największej skali realizowane są przez przedsiębiorstwa w strefie legnickiej, jak również w strefach charakteryzujących się największą aktywnością w zakresie pozyskiwania inwestorów to jest w strefie wałbrzyskiej i katowickiej. Pod względem skali przyciąganych inwestycji pozytywnie wyróżniają się także strefa pomorska. Najmniejsze natomiast nakłady inwestycyjne w ujęciu uśrednionym ponoszone są przez przedsiębiorstwa strefy krakowskiej oraz śląskiej.

¹⁰⁶ Przez co rozumie się przedsiębiorstwa, które uzyskały zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy.

¹⁰⁷ Odniesienie ogółu skumulowanych nakładów inwestycyjnych poniesionych przez przedsiębiorstwa ze strefy do liczby ważnych wydanych zezwoleń bez wyłączenia zezwoleń wydanych w ostatnim roku daje nieco zaniżoną wartość wskaźnika, gdyż przedsiębiorstwa często w pierwszym roku od uzyskania zezwolenia realizują prace przygotowawcze ponosząc stosunkowo niskie nakłady inwestycyjne względem całości nakładów planowanych.

Tabela 8. Skumulowane nakłady inwestycyjne w SSE oraz ich zmiana w latach 2007–2014

Lp.	Strefa	Nakłady inwestycyjne w latach w mln zł					Zmiana 2008–2014		Średnie nakłady na 1 zezwolenie [mln zł]
		Rok bazowy 2007*	2007* Struktura [%]	2008*	2014*	2014* Struktura [%]	Różnica	Dynamika rok 2007=100,0	
1.	Kamiennogórska	1 216,0	2,6	1 332,9	2 039,3	2,0	823,3	167,7	
2.	Katowicka	11 760,1	25,5	13 843,7	21 097,1	20,7	9 337,0	179,4	33,4
3.	Kostrzyńsko-Słubicka	2 450,4	5,3	3 125,1	5 860,3	5,7	3 409,9	239,2	69,9
4.	Krakowska	1 025,7	2,2	1 243,1	2 362,1	2,3	1 336,4	230,3	35,7
5.	Legnicka	3 625,7	7,9	4 024,0	7 134,3	7,0	3 508,6	196,8	16,9
6.	Łódzka	3 896,0	8,5	5 801,1	12 467,9	12,2	8 571,9	320,0	88,1
7.	Mielecka	3 113,6	6,8	3 781,9	6 652,8	6,5	3 539,2	213,7	62,3
8.	Pomorska	2 648,7	5,7	3 701,8	9 064,7	8,9	6 416,0	342,2	32,1
9.	Słupska	615,8	1,3	728,3	1 383,6	1,4	767,8	224,7	65,2
10.	Starachowicka	740,0	1,6	980,2	1 886,9	1,9	1 146,9	255,0	18,4
11.	Suwalska	1 001,1	2,2	1 341,4	1 745,2	1,7	744,1	174,3	24,8
12.	Tarnobrzaska	4 129,4	9,0	4 733,0	7 952,4	7,8	3 823,0	192,6	21,5
13.	Wałbrzyska	7 855,2	17,0	9 626,7	18 619,1	18,3	10763,9	237,0	43,2
14.	Warmińsko-Mazurska	2 007,6	4,4	2 442,5	3 687,6	3,6	1 680,0	183,7	71,3
Razem		46085,3	100,0	56705,7	101953,3	100,0	55868,0	221,2	49,6

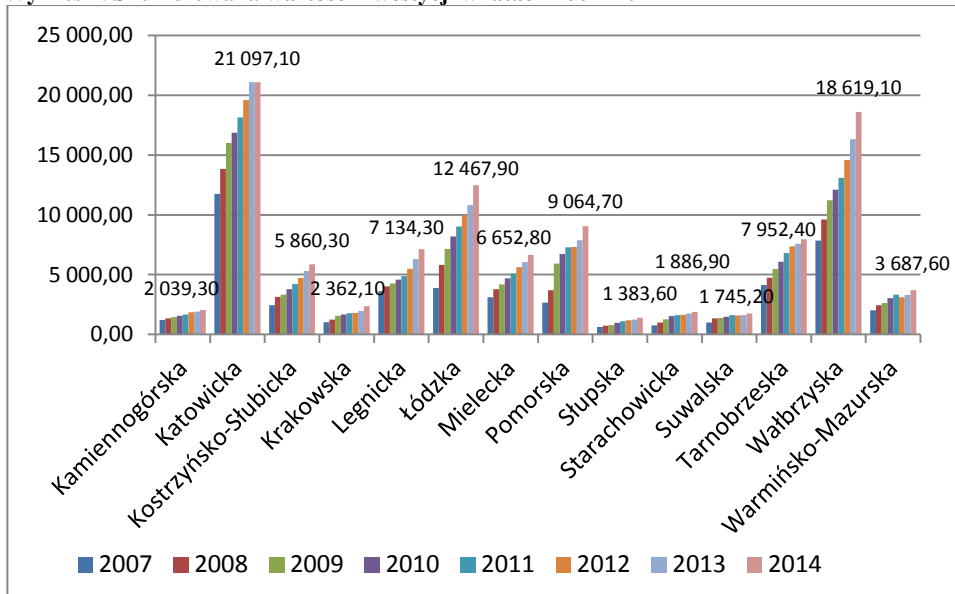
*stan na koniec roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych w latach 2007–2014*, Ministerstwo Gospodarki.

O dużej atrakcyjności inwestycyjnej strefy legnickiej, wałbrzyskiej i katowickiej może najlepiej świadczyć to jakich inwestorów są one w stanie przyciągać. W strefie legnickiej wiodącymi inwestorami są, takie spółki jak: Volkswagen Poznań Sp. z o.o. z kapitałem niemieckim oraz Sitech Sp. z o.o. z kapitałem holenderskim. Obie działają w przemyśle motoryzacyjnym. Strefa katowicka także była w stanie przyciągać spółki z tego sektora – General Motors Manufacturing Poland Sp. z o.o. mającą przewagę kapitału amerykańskiego, wywodzącą się z Japonii NGK Ceramics Polska sp. z o.o. oraz FIAT Powertrain Technolo-

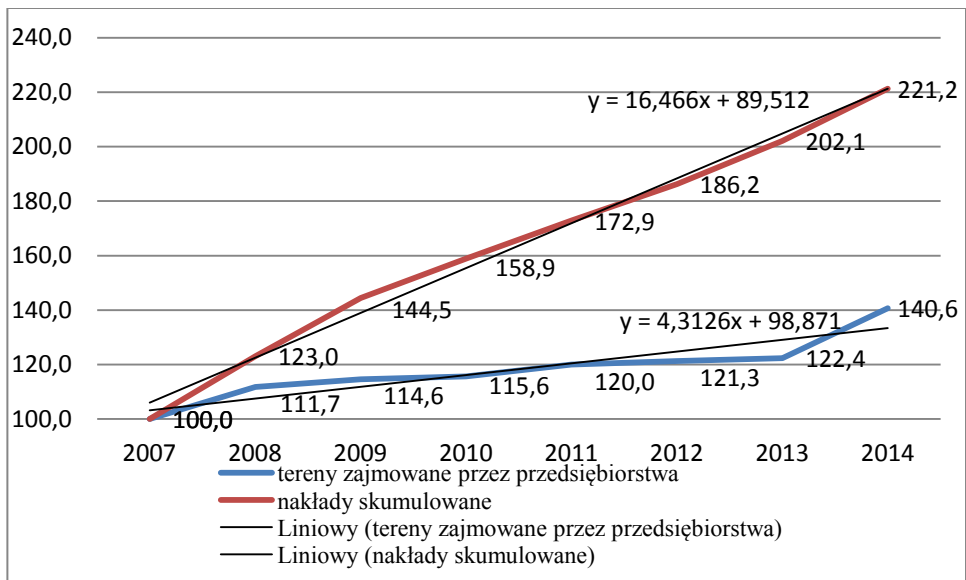
gies Polska Sp. z o.o. z kapitałem włoskim. Listę wiodących inwestorów strefy katowickiej uzupełnia znaczący producent na rynku sprzętu gospodarstwa domowego – Electrolux Poland Sp. z o.o. wywodzący się ze Szwecji, który realizuje swoje inwestycje również w strefie wałbrzyskiej. Podobnie jak w legnickiej i katowickiej, tak i w strefie wałbrzyskiej zainwestowały przedsiębiorstwa przemysłu motoryzacyjnego, a wśród nich przoduje pod względem wielkości zrealizowanych inwestycji w tej strefie dwie spółki należące do Toyota Motor Corporation, a mianowicie Toyota Motor Manufacturing Poland sp. z o.o. oraz Toyota Motor Industries Poland sp. z o.o.

Wykres 2. Skumulowana wartość inwestycji w latach 2007–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych w latach 2007–2014*, Ministerstwo Gospodarki.

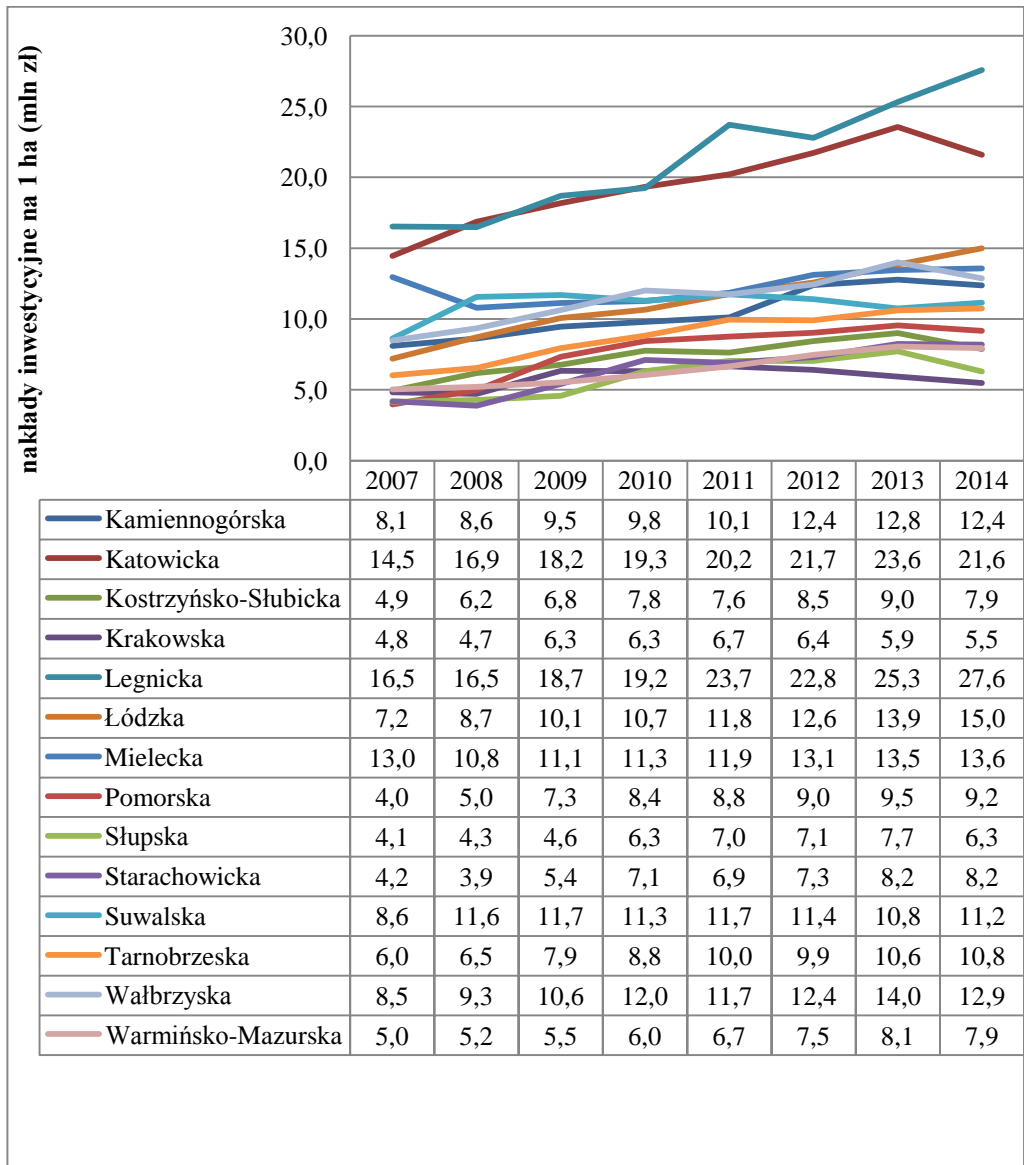
Konfrontując dynamikę skumulowanych nakładów inwestycyjnych poniesionych przez przedsiębiorstwa na obszarze strefy z dynamiką powierzchni terenów zajmowanych przez te przedsiębiorstwa można uzyskać obraz zmiany efektywność wykorzystania gruntów będących w dyspozycji stref (wykres 3).

Wykres 3 Dynamika nakładów inwestycyjnych poniesionych przez przedsiębiorstwa w strefach i terenu zajmowanego przez te przedsiębiorstwa od 2007 do 2014 roku. Rok 2007 = 100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych w latach 2007–2014*, Ministerstwo Gospodarki.

Powyższy wykres ukazuje, że w latach 2008–2014 nakłady inwestycyjne rosły znacznie szybciej niż powierzchnia terenów na których zlokalizowane są inwestycje. Wskaźniki kierunkowe linii trendu przyrostu tych zmiennych są w stosunku 4 do 1, co oznacza, że efektywność wykorzystania gruntów w badanym okresie znacząco wzrosła. W przedstawionym horyzoncie czasu skumulowane nakłady inwestycyjne przyrosły ponad dwukrotnie, podczas gdy tereny zajęte przez przedsiębiorstwa zwiększyły się nieco ponad 40%. W roku 2014 nastąpił wyraźnie szybszy przyrost terenów zagospodarowanych niż przyrost inwestycji, ale wynika to z rekordowo dużej liczby wydanych nowych ważnych zezwoleń w tym roku, które jeszcze nie zdążyły przełożyć się na wzrost nakładów inwestycyjnych.

Wykres 4. Nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na 1 ha terenów zajętych przez przedsiębiorców w latach 2007–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych w latach 2007–2014*, Ministerstwo Gospodarki.

Traktując nakłady inwestycyjne wyrażone w mln zł jako efekt, podczas gdy teren zajęty przez przedsiębiorstwa jako nakład skalkulowano wskaźnik efektywności wykorzystania terenów, czyli stosunek tych dwóch zmiennych. Wyniki obliczeń dla poszczególnych stref na zaprezentowano wykresie 4. Widać wyraźnie, że efektywność wykorzystania terenów jest silnie zróżnicowana między strefami. Najlepiej prezentują się pod tym względem strefy legnicka oraz katowicka, które znacząco na korzyść odstają od pozostałych stref. W strefie legnickiej na każdy ha terenu oddany pod zagospodarowanie przedsiębiorstwom przypada średnio 27,6 mln zł inwestycji a w strefie katowickiej 21,6 mln zł. Jest to odpowiednio, aż 5 i 4 razy więcej niż w strefie krakowskiej o najniższej wielkości tych nakładów w przeliczeniu na 1 ha wynoszącej 5,5 mln zł. Strefą stosunkowo słabo dysponującą terenami, przyciągającą mniejszych inwestorów jest także strefa śląska, gdzie na 1 ha zagospodarowanego przez inwestorów terenu przypada zaledwie 6,3 mln zł.

Jedyną strefą, w której wskaźnik efektywności wykorzystania terenów rósł regularnie w każdym roku w latach 2008–2014 była strefa łódzka, pozwala to przypuszczać, że udaje jej się przyciągać coraz bardziej znaczących inwestorów. Strefą natomiast o najmniejszym przyroście nakładów inwestycyjnych przypadających na ha zagospodarowanego terenu jest strefa mielecka.

2.4.3. Miejsca pracy w strefach

W 2014 roku inwestycje zlokalizowane na terenie czternastu specjalnych stref ekonomicznych w Polsce dawały zatrudnienie ponad 295,5 tys. osób. Podczas gdy w roku 2008 zatrudnienie w badanych podmiotach było o około 85 tys. pracowników mniejsze. W latach 2008–2014 zaobserwować można rokroczny wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach z wyjątkiem roku 2009. Sytuacja ta spowodowana została ogólnosiwiatowym kryzysem finansowym, który doprowadził do spowolnienia tempa wzrostu gospodarczego w Polsce. Zdecydowanie największą strefą jest katowicka, biorąc pod uwagę liczbę utworzonych miejsc pracy. W tabeli 9 zostały przedstawione informacje dotyczące liczby miejsc pracy w poszczególnych strefach ekonomicznych w latach 2008–2014, które zostały utworzone przez przedsiębiorców na koniec danego roku, natomiast w tabeli 10 informacje dotyczące dynamiki zatrudnienia w strefach.

Rok 2014 w relacji do 2013 charakteryzował się największą dynamiką zatrudnienia ogółem w latach 2008–2014. Pod względem przyrostu liczby miejsc pracy najbardziej wyróżniały się strefy: kamiennogórska (wzrost o 28,7%), kostrzyńsko-słubicka (wzrost o 24,4%) i krakowska (wzrost o 18,0%). Dynamika zatrudnienia ogółem jest silnie skorelowana z dynamiką w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy. Strefy, które były liderami pod względem dynamiki zatrudnienia, osiągnęły także najwyższą dynamikę biorąc pod uwagę liczbę utworzonych nowych miejsc pracy. Strefa krakowska zwiększyła liczbę nowych miejsc prac o 22,6%, a strefa kamiennogórska o 19,2%. W strefie krakowskiej

znaczący udział we wzroście nowych miejsc pracy miały przede wszystkim spółki UBS Kraków, HSBC Service Delivery (Polska) i Luxoft Poland, zaś w kamiennogórskiej – TBAI Poland i DR.SCHNEIDER AUTOMOTIVE POLSKA.

Tabela 9. Miejsca pracy w specjalnych strefach ekonomicznych w latach 2008–2014

Lp.	Strefa	Liczba miejsc pracy w latach						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Kamiennogórska	4 469	4 087	4 349	4 618	4 790	4 864	6 259
2.	Katowicka	42 593	40 724	43 473	48 541	49 934	52 575	54 498
3.	Kostrzyńsko- -Słubicka	16 446	15 601	17 252	19 089	20 144	22 630	28 157
4.	Krakowska	7 699	8 594	8 936	8 987	9 572	16 779	19 792
5.	Legnicka	8 698	8 079	8 803	9 300	9 565	10 237	11 573
6.	Łódzka	18 983	20 844	23 248	24 824	25 921	28 882	32 230
7.	Mielecka	15 824	15 558	16 516	18 387	20 934	23 562	26 763
8.	Pomorska	17 545	19 013	19 275	18 812	15 536	15 394	17 709
9.	Słupska	2 728	2 383	2 683	3 390	3 632	3 515	3 656
10.	Starachowicka	8 030	6 512	6 349	7 270	7 104	6 380	6 315
11.	Suwalska	5 132	5 026	5 958	5 452	5 288	5 425	6 317
12.	Tarnobrzaska	22 538	23 335	27 832	28 710	30 023	27 230	27 225
13.	Walbrzyska	30 924	28 473	30 057	31 276	32 392	36 164	40 080
14.	Warmińsko- -Mazurska	8 933	9 799	10 558	12 135	12 616	13 063	14 995
Razem		210 542	208 028	225 289	240 788	247 451	266 700	295 569

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych w latach 2008–2014*, Ministerstwo Gospodarki.

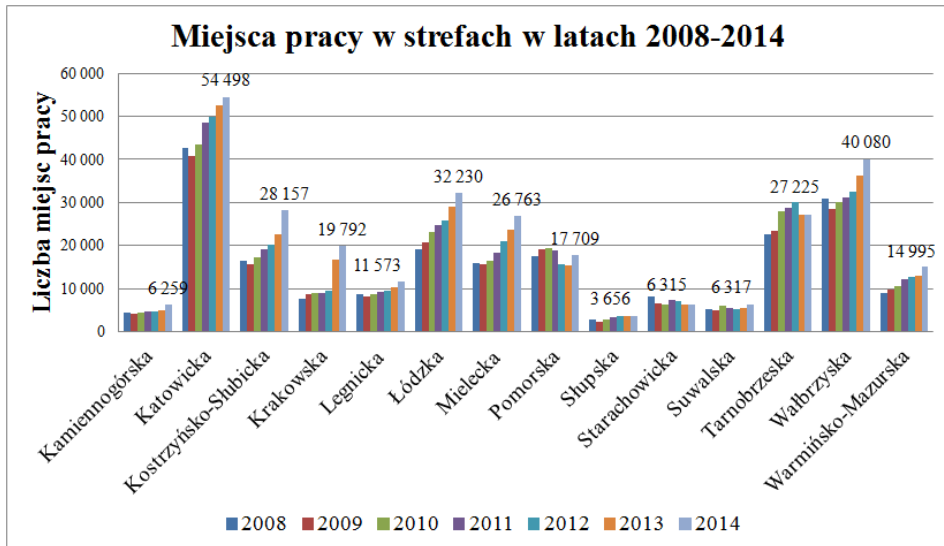
Tabela 10. Dynamika miejsc pracy w strefach ekonomicznych w latach 2008–2014

Lp.	Strefa	Dynamika (rok poprzedni = 100%)					
		2009/ 2008	2010/ 2009	2011/ 2010	2012/ 2011	2013/ 2012	2014/ 2013
1.	Kamiennogórska	91,5	106,4	107,5	111,3	101,5	128,7
2.	Katowicka	95,6	106,8	107,6	107,9	105,3	103,7
3.	Kostrzyńsko-Słubicka	94,9	110,6	111,3	111,9	112,3	124,4
4.	Krakowska	111,6	104,0	107,1	100,7	175,3	118,0
5.	Legnicka	92,9	109,0	107,0	112,2	107,0	113,1
6.	Łódzka	109,8	111,5	110,4	110,5	111,4	111,6
7.	Mielecka	98,3	106,2	108,7	110,6	112,6	113,6
8.	Pomorska	111,1	101,4	108,5	100,2	99,1	115,0
9.	Słupska	87,4	112,6	114,8	106,3	96,8	104,0
10.	Starachowicka	81,1	97,5	106,0	101,2	89,8	99,0
11.	Suwalska	97,9	118,5	108,3	99,1	102,6	116,4
12.	Tarnobrzaska	103,5	119,3	111,7	108,4	90,7	100,0
13.	Wałbrzyska	92,1	105,6	108,2	111,5	111,6	110,8
14.	Warmińsko-Mazurska	109,7	107,8	109,7	93,2	103,5	114,8
Razem		99,0	108,3	108,8	107,7	107,8	110,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych w latach 2008–2014*, Ministerstwo Gospodarki.

Jednak nie wszystkie strefy ekonomiczne wykazały wzrost zatrudnienia. Strefa starachowicka odnotowała spadek zatrudnienia o 1,02%. Spowodowane było to kryzysem w branży motoryzacyjnej, jak również nieprzychylnymi okolicznościami panującymi na rynku energetycznym. Skutkiem tej sytuacji była konieczność restrukturyzacji, jakie podjęły Fabryka Kotłów Sefako i Man Bus. Strefa tarnobrzaska także odnotowała spadek zatrudnienia o niespełna 0,02%. W przy-

padku tej strefy spowodowane było to kryzysem w branży elektronicznej, a także utratą zezwolenia przez Zakład Zespołów Napędowych, który zatrudniał prawie 900 pracowników. Analizując poniższy wykres można dojść do wniosku, że duże i średnie strefy w aspekcie tworzenia miejsc pracy radzą sobie lepiej niż te najmniejsze, które uzależnione są od jednego lub kilku największych inwestorów.

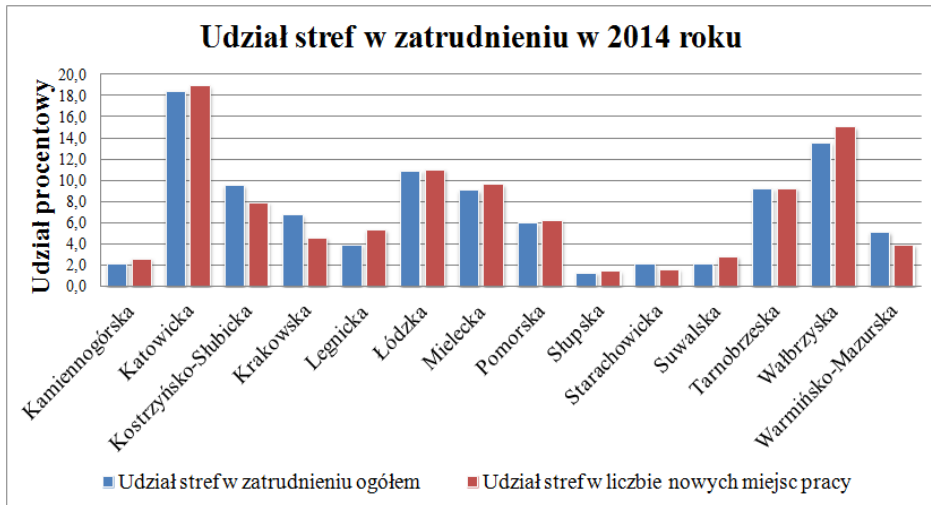

Wykres 5. Miejsca pracy w strefach w latach 2008–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych w latach 2008–2014*, Ministerstwo Gospodarki.

Na podstawie wykresu 5 odczytujemy, że na pierwszym miejscu pod względem udziału stref w zatrudnieniu ogółem w 2014 roku znalazła się spółka katowicka, a udział ten stanowił 18,4%. Sytuację tą strefa w głównej mierze zawdzięcza działalności takich spółek jak: TRW Polska (4 398 pracowników), General Motors Manufacturing Poland (2 989 pracowników), NGK Ceramics Polska (1 427 pracowników) oraz LEAR Corporation Poland II (1 312 pracowników). Drugie miejsce osiągnęła strefa wałbrzyska, której udział w zatrudnieniu osiągnął poziom 13,6%, dzięki inwestycjom takich spółek jak: IBM we Wrocławiu (3 489 pracowników), Electrolux Poland (2 675 pracowników), Mahle Polska (2 640 pracowników) i Faurecia Wałbrzych (2 068 pracowników). Na trzecim miejscu znalazła się strefa łódzka, gdzie poziom udziału zatrudnienia ogółem wyniósł blisko 11%, do czego przyczyniła się działalność inwestycyjna spółek: Indesit (2 039 pracowników), Infosys BPO (1 945 pracowników), Haer-

ing Polska (1 423 pracowników) i Hutchinson (1 398 pracowników), CORRECT – K. Błaszczyk i Wspólnicy oraz Ferax.¹⁰⁸

Wykres 6. Udział stref w zatrudnieniu w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ministerstwo Gospodarki, *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2014 r.*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2015, s. 17.

Główną ideą tworzenia SSE w Polsce było tworzenie nowych miejsc pracy. Strefy w zamierzeniach ich twórców miały stać się narzędziem polityki regionalnej, służącym do złagodzenia bezrobocia strukturalnego powstałego na skutek restrukturyzacji gospodarki, w szczególności na obszarach depresji gospodarczej.¹⁰⁹ Po ponad 20 latach możemy stwierdzić, że cel ten został osiągnięty. W latach 2009–2014 mieliśmy do czynienia z równomiernym wzrostem miejsc pracy od 7,7% do 10,8% rocznie.

2.4.4. Wiodący inwestorzy

Inwestycje są jednym z kluczowych czynników wzrostu gospodarczego. To w jakim stopniu przekładają się na rozwój zależy jednak w dużej mierze od przedmiotu inwestowania oraz sposobu jego wykorzystania. Dlatego duże znaczenie dla procesów rozwojowych ma przyciąganie inwestorów o dużym poten-

¹⁰⁸ Ministerstwo Gospodarki, *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2014 r.*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2015, s. 17.

¹⁰⁹ J. Bis, *Prognoza...*, op. cit., s. 195.

cialu rozwojowym, z nowoczesnych sektorów gospodarki, mogących generować rozwiązania innowacyjne i przyczyniać się do unowocześnienia gospodarki. Cele sformułowane w planach rozwojowych stref ekonomicznych wprost wskazują, że obiektem zainteresowania stref powinno być przyciąganie inwestycji o charakterze innowacyjnym, z sektora badawczo-rozwojowego oraz tworzenie nowoczesnych ośrodków przemysłowych. Odpowiedź na pytanie na ile cele te są realizowane może dać przegląd kluczowych inwestorów.

Wśród wiodących inwestorów (tabela 11) w strefach najsilniej reprezentowana jest branża motoryzacyjna, w szczególności za sprawą inwestycji takich przedsiębiorstw jak General Motors Manufacturing Poland Sp. z o.o. produkującej samochody w Gliwicach (strefa katowicka), spółek należących do grupy Toyota – Toyota Motor Manufacturing Poland Sp. z o.o. wytwarzającej w Wałbrzychu skrzynie przekładniowe oraz Toyota Motor Industries Poland Sp. z o.o. dostarczającej na rynek silniki diesla. Bardzo duże inwestycje zrealizował także koncern Volkswagen, który poprzez Volkswagen Motor Polska Sp. z o.o. produkuje silniki w Polkowicach w strefie legnickiej oraz poprzez Volkswagen Poznań Sp. z o.o. realizuje produkcję samochodów w zakładzie Poznaniu, a niebawem także w nowopowstającym zakładzie we Wrześni. W Polsce poprzez strefę ekonomiczną obecny jest także producent samochodów FIAT, który jako FIAT Powertrain Technologies Polska Sp. z o.o. wytwarza silniki w Bielsko-Białej objętej strefą katowicką. Dużymi inwestorami działającymi w branży motoryzacyjnej są także NGK Ceramics Polska Sp. z o.o. dostarczający filtry ceramiczne do silników diesla, który ma swój zakład produkcyjny zlokalizowany w Gliwicach oraz Sitech Sp. z o.o. z Polkowic, która dostarcza producentom samochodów siedzenia samochodowe. Na terenie stref zrealizowali także inwestycje światowi liderzy produkcji opon – właściciele marek Bridgestone i Michelin. Bridgestone ma w Polsce zakłady zlokalizowane w Poznaniu, Stargardzie, Żarowie i Wolsztynie, Michelin natomiast, którego główna siedziba w Polsce mieści się w Olsztynie, ma 3 zakłady produktowe oraz 3 zakłady produkcji komponentów. Warto zauważyć, że Polski zakład Michelin Polska zatrudnia ponad 4 tys. pracowników i jest największym zakładem tej firmy na świecie pod względem liczby pracowników oraz trzecim pod względem mocy przerobowej.

Jednym z wiodących inwestorów działających w SSE jest także Mondelez Polska S.A. z branży spożywczej. Przedsiębiorstwo to ma w Polsce 7 fabryk zlokalizowanych w Cieszynie, Jankowicach koło Poznania, Płońsku, Jarosławiu, Bielanych Wrocławskich. Wytwarzają one m.in. wyroby czekoladowe, ciastka, cukierki, wafle, kawy, napoje w proszku oraz gumy do żucia. Warto zauważyć, że przedsiębiorstwo to mimo reprezentowania przemysłu lekkiego opiera się na strategii rozwoju przez innowacje czym wpisuje się w postulat przyciągania inwestycji o charakterze innowacyjnym w SSE. Bez wątplenia inwestycjami o charakterze innowacyjnym są inwestycje zrealizowane przez producentów urządzeń elektronicznych, wśród których wiodącymi inwestorami w strefach jest

Tabela 11. Wiodący inwestorzy w latach 2007–2014

Lp.	Przedsiębiorca	Strefa	Branża	Kraj pochodzenia kapitału	Obecność na liście wiodących inwestorów w latach							
					2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1	General Motors Manufacturing Poland Sp. z o.o.	Katowicka	Motoryzacja (samochody)	USA	x	x	x	x	x	x	x	x
2	Toyota Motor Manufacturing Poland Sp. z o.o.	Wałbrzyska	Motoryzacja (skrzynie przekładniowe)	Japonia	x	x	x	x	x	x	x	x
3	Volkswagen Motor Polska Sp. z o.o.	Legnicka	Motoryzacja (silniki)	Holandia		x	x	x	x	x	x	x
4	Michelin Polska S.A.	Warmińsko-Mazurska	Produkcja opon	Szwajcaria	x	x	x	x	x	x	x	x
5	Mondelez Polska Production Sp. z o.o.*	Wałbrzyska	Spożywcza	Holandia					x*	x*	x	x
6	NGK Ceramics Polska Sp. z o.o.	Katowicka	Motoryzacja (filtry ceram. do siln. diesla)	Japonia	x	x	x	x	x	x	x	x
7	Volkswagen Poznań Sp. z o.o.	Wałbrzyska i Kostrzyńsko-Słubicka	Motoryzacja (samochody)	Niemcy	x							x
8	Bridgestone Stargard sp. z o.o.	Pomorska	Produkcja opon	Belgia			x	x	x	x	x	x
9	FIAT Powertrain Technologies Polska Sp. z o.o.	Katowicka	Motoryzacja (silniki)	Włochy	x	x	x	x	x	x	x	x
10	Mondi Świecie S.A.	Pomorska	Papiernicza	Holandia			x	x	x	x	x	x
11	LG Display Poland Sp. z o.o.	Tarnobrzaska	Produkcja paneli LCD	Korea Płd.	x	x	x	x	x	x	x	x
12	Electrolux Poland Sp. z o.o.	Wałbrzyska i Katowicka	Sprzęt gospodarstwa domowego	Szwecja					x	x	x	x
13	Toyota Motor Industries Poland Sp. z o.o.	Wałbrzyska	Motoryzacja (silniki diesla)	Japonia	x	x	x	x	x	x	x	x
14	Gillette Poland International Sp. z o.o.	Łódzka	Produkcja maszynek do golenia	Holandia	x	x	x	x	x	x	x	x
15	Sitech Sp. z o.o.	Legnicka	Motoryzacja (siedzenia samochodowe)	Holandia	x	x	x	x	x	x	x	x
16	Krosnospan Mielec Sp. z o.o.	Mielecka	Produkcja wyrobów z drewna	Austria	x	x	x	x	x	x	x	
17	BDN Sp. z o.o. Sp. k.	Kamieniogórska	Druk czasopism	Niemcy	x	x	x	x				
18	Isuzu Motors Polska Sp. z o.o.**	katowicka	Motoryzacja (silniki)	Japonia	x		x	x				
19	GUARDIAN Industries Poland Sp. z o.o.	katowicka	Szklarska (huta)	USA		x						
20	Faurecia Wałbrzych Sp. z o.o.	Wałbrzyska	Prod. metalowych komponentów do siedzeń samochodowych	Francja	x	x						

* wcześniejsza nazwa przedsiębiorstwa to Kraft Foods Polska Confectionary Production Sp. z o.o.

** została wykupiona przez General Motors

x- oznacza wystąpienie danej firmy na liście wiodących inwestorów w danym roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych w latach 2007–2014*, Ministerstwo Gospodarki.

LG Display Poland Sp. z o.o. oraz Electrolux Poland Sp. z o.o.. Pierwsza z nich w fabryce w Biskupicach Podgórnym pod Wrocławiem (w gminie Kobierzyce) produkuje panele LCD druga natomiast ma w Polsce 4 zakłady wytwarzające sprzęt gospodarstwa domowego (kuchenki w Siewierzu, zmywarki w Żarowie, Pralki w Oławie, kuchenki w Świdnicy).

Na terenie SSE znaczących inwestycji dokonała także Mondi Świecie S.A. jedna z liczących się firm papierniczych w Europie, wytwarzająca papier workowy oraz papier do produkcji tektury falistej. Jej zakład zlokalizowany w gminie Świecie w pomorskiej SSE zatrudnia ponad 1000 pracowników.

Wśród wiodących inwestorów swoją reprezentację ma także branża produkcji wyrobów z drewna w postaci firmy Krosnospan Mielec Sp. z o.o. Firma ta w latach 2007–2013 regularnie była jednym z 15 największych inwestorów spośród przedsiębiorstw zlokalizowanych w SSE dopiero w 2014 roku zniknęła z listy 15 wiodących inwestorów. Listę tą z roku 2014 przedstawia tabela 11.

Największe inwestycje pochodzą z 2007–2014 należą. Jak już stwierdzono wyżej najsilniej reprezentowana jest na niej branża motoryzacyjna, oraz produkcji wyrobów z nią powiązanych (opon, siedzeń i komponentów do siedzeń). Po jednym przedstawicielu mają producenci artykułów spożywcza, wyrobów papierniczych, urządzeń elektronicznych, sprzętu gospodarstwa domowego. Na liście znalazł się też właściciel jednej z najnowocześniejszych hut szkła w Polsce GUARDIAN Industries Poland Sp. z o.o. oraz właściciel najnowocześniejszego zakładu włókienniczo-tekstylnego w Europie BDN Sp. z o.o. Sp. k.

2.5. Spółki zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi i ich wyniki finansowe

Zgodnie z ustawą zarządzającym spółką może być wyłącznie spółka akcyjna lub spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, w której Skarb Państwa albo samorząd województwa posiada większość głosów¹⁴⁰. W 10 przypadkach SSE zarządzane są przez spółki specjalnie do tego utworzone. Wśród nich dwie są spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością, a pozostałe spółkami akcyjnymi. Ponadto dwie strefy – tarnobrzeska i mielecka – zarządzane są przez Polską Agencję Rozwoju Przemysłu S.A., w całości należącą do Skarbu Państwa. Z kolei Słupska SSE zarządzana jest przez Pomorską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. i jest to jedyny podmiot, w którym Skarb Państwa nie ma większości głosów na walnym zgromadzeniu, te bowiem w większości są w dyspozycji samorządu województwa pomorskiego. Podmiotem zarządzającym strefę krakowską jest natomiast park technologiczny mający formę prawną spółki akcyjnej. Łączny kapitał podstawowy spółek zarządzających strefami wynosił na koniec 2014 roku 734,319 mln zł i wzrósł od początku 2008 roku o 298,7 mln zł.

¹⁴⁰ Art. 6 Ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz.U. z 1997 r. Nr 42, poz. 274 z późn.zm.).

Wylączając Polską Agencję Rozwoju Przemysłu S.A., w której Skarb Państwa ma 100% udziałów i tym samym 100% głosów na walnym zgromadzeniu, udział Skarbu Państwa w kapitale spółek zarządzających strefami w 2014 roku wynosił od 20,27% do 78,27% przy czym dawało mu to na walnym zgromadzeniu od 50,75% do 87,94% głosów. Na przestrzeni lat 2008–2014 struktura kapitału według udziałów wspólników w większości stref uległa tylko niewielkim zmianom. Jedynie w Krakowskim Parku Technologicznym S.A. oraz w Wałbrzyskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej INVEST-PARK Sp. z o.o. nastąpił znaczący wzrost zaangażowania Skarbu Państwa.

Głównymi zadaniami spółek zarządzających strefami są:¹¹¹

- promocja strefy,
- obsługa informacyjna strefy,
- organizacja rokowań lub przetargów oraz udzielanie zezwoleń,
- zbywanie lub pośredniczenie w zbywaniu prawa własności i prawa użytkowania wieczystego gruntów objętych strefą,
- kontrola działalności w zakresie jej zgodności z zezwoleniami,
- budowa infrastruktury na terenie strefy,
- tworzenie warunków racjonalnego gospodarowania elementami infrastruktury gospodarczej i technicznej,
- opieka nad inwestorami, pośredniczenie w kontaktach z władzami samorządowymi, właścicielami mediów i infrastruktury,
- ułatwianie inwestorom wyboru partnerów gospodarczych w zakresie realizacji inwestycji prowadzonych na terenie strefy,
- prowadzenie ewidencji przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie strefy,
- wydawanie ministrowi właściwemu ds. gospodarki na temat podmiotów ubiegających się o zezwolenie,
- wyznaczanie kierunków rozwoju strefy.

¹¹¹ Por. Ministerstwo Gospodarki, *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2013 r.*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2014, s. 30.

Tabela 12. Kapitał spółek zarządzających strefami na koniec roku 2007 i 2014

Podmiot zarządzający strefą	2007			2014		
	wartość kapitału [tys. zł]	udział Skarbu Państwa [%]		wartość kapitału [tys. zł]	udział Skarbu Państwa [%]	
		według kapitału	według głosów		według kapitału	według głosów
Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości S.A.	11 542,2	38,97	63,05	11 472 ,	39,21	63,28
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	9 121,0	50,11	53,57	9 176,0	49,81	53,27
Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	28 059,00	20,90	56,70	27 184,3	21,57	57,65
Krakowski Park Technologiczny Sp. zo.o.	2 175,0	52,19	52,19	17 567,0	71,31	71,31
Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	31 596,0	45,31	55,32	31 596,0	45,31	55,32
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	24 927,0	71,46	87,94	24 927,0	71,46	87,94
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o.o.	171,8	71,50	71,50	254 956,0	70,11	70,30
Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	22 234,6	27,24	50,75	28 834,6	31,41	53,61
Specjalna Strefa Ekonomiczna "Starachowice" S.A.	16 688,7	20,27	54,18	16 688,7	20,27	54,18
Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	19 967,9	40,46	66,64	19 967,9	40,46	66,64
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK Sp.z o.o.	88 310,0	49,42	79,39	225 730,0	78,27	86,60
Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	3 697,0	53,66	67,67	32 210,5	45,77	59,44
Łącznie	435 618,6	55,888		758 669,4	63,10	
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A w Warszawie Oddział w Mielcu	2 481 314,0	100,00	100,00	5 041 242,0	100,00	100,00
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. w Warszawie Oddział w Tarnobrzegu	2 481 314,0	100,00	100,00	5 041 242,0	100,00	100,00

Źródło: Opracowanie własne Ministerstwo Gospodarki *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2014 r.*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2015, s. 33–34; oraz Ministerstwo Gospodarki, *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2011 r.*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2012, s. 30.

Wymienione zadania w części wynikają z ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, z drugiej strony z przyjętych regulaminów obowiązujących na terenach stref. Realizacja tych zadań musi służyć osiągnięciu celów nadrzędnych, a w szczególności celowi głównemu, dla których strefy w Polsce zostały ustanowione to jest przyspieszaniu rozwoju gospodarczego danego obszaru, dlatego warto dodać, że także poza wymienionymi zadaniami ważne są także takie działania jak:

- integrowanie środowiska gospodarczego w regionie,
- uczestnictwo w procesach tworzenia strategii rozwoju gospodarczego regionu i planów sprzyjających aktywizacji gospodarczej regionów,
- tworzenie przyjaznego środowiska dla inwestorów,
- wyznaczanie kierunków i trendów rozwoju określonych branż na obszarach nieobjętych strefą.

Głównymi źródłami przychodu w spółkach zarządzających SSE są przychody ze sprzedaży gruntów oraz z opłat za administrowanie i zarządzanie strefą uiszczanych przez przedsiębiorców działających na terenie strefy, dlatego wynik finansowy w krótkim terminie determinowany jest przez liczbę inwestorów, w długim horyzoncie czasu zależy także od powierzchni gruntów będących do dyspozycji strefy. W tabeli 13 został przedstawiony za lata 2008–2014 spółek wynik finansowy, które zarządzają specjalnymi strefami ekonomicznymi.

Spośród 14 spółek zarządzających strefami 11 odnotowywało zyski w każdym roku objętym analizą to jest w latach 2008–2014. Podmiot zarządzający strefą warmińską miał stratę jedynie na początku analizowanego okresu – w roku 2008, a spółka zarządzająca strefą suwalską ponosiła straty w latach 2008–2011, przy czym i ona od trzech lat regularnie odnotowuje dodatni wynik finansowy. Straty wymienionych podmiotów powodowane były nierealizowaniem zakładanych planów sprzedaży nieruchomości będących w dyspozycji stref oraz wycofywaniem się inwestorów. Szukając przyczyn słabych wyników finansowych strefy suwalskiej zwrócić należy uwagę na jej peryferyjne położenie i rozlokowanie w regionach Polski Północno-Wschodniej. Położenie to sprawia, że jest ona względnie słabo skomunikowanych z infrastrukturą krajową, a co za tym idzie pozyskiwanie nowych inwestorów jest trudne. Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. poradziła sobie jednak z problemami, z jakimi zmagała się w latach wcześniejszych i od 2012 roku zaczęła rokrocznie osiągać zysk.

Tabela 13. Wynik finansowy netto spółek zarządzających w latach 2008–2014 w tysiącach zł

Spółka zarządzająca	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	średnio- roczny
Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości S.A.	22	146,2	300,2	492,1	409,5	347,1	2400,40	588,21
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	8 820,50	4 039,90	5259,5	6 018,10	7304,4	7615,7	9904,50	6994,66
Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	4 531,00	1 897,10	300,7	6 483,00	1566,6	1094,5	3276,70	2735,66
Krakowski Park Technologiczny Sp. zo.o.	696,3	184	451,7	488,3	288,2	988,5	376,70	496,24
Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	6 591,00	1 373,90	1417,6	2897,8	3251,3	3 906,10	7111,30	3792,71
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	7 285,00	7 391,60	6405,8	6234,8	5830,3	5788,2	8633,00	6795,53
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A w Warszawie Oddział w Mielcu	8 994,60	5 206,10	6345,1	7623,8	4723,6	6581,1	9404,90	6982,74
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o.o.	25 352,30	1 336,10	22863	1708,6	553,8	315,7	948,40	7582,56
Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	3 321,90	896,7	1547	1434,7	1168,8	513,5	533,20	1345,11
Specjalna Strefa Ekonomiczna "Starachowice" S.A.	284,3	249,3	132,8	438	406	619	1179,00	472,63
Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	-292,7	-1 261,30	-1847,6	-1 295,50	322,5	504,3	1245,60	-374,96
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. w Warszawie Oddział w Tarnobrzegu	5 614,00	4 897,70	4802,1	8852,7	10818,6	7238,7	7968,50	7170,33
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK Sp.z o.o.	38 176,50	5 940,70	22708,4	8575,5	14166,9	7753,5	-6661,50	12951,43
Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	-1 843,10	2 640,60	245,1	219,8	799	81	152,10	327,79

Źródło: Ministerstwo Gospodarki, Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2014 r., Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2015, s. 33–34; Ministerstwo Gospodarki Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2011 r., Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2012, s. 30.

W roku 2014 stratę poniosła jedynie Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK Sp. z o.o., ale jak wyjaśniają autorzy raportu o specjalnych strefach ekonomicznych,¹¹² było to spowodowane realizowanym projektem zmierzającym do utworzenia Wrzesińskiej Strefy Aktywności Gospodarczej, co wiązało się z koniecznością poniesienia znacznych nakładów w tym na odszkodowania dzierżawców, badania archeologiczne, wycinkę drzew, opłaty notarialne i dokumentację.¹¹³ Strefa wałbrzyska pomimo straty z 2014 roku i tak jest strefą, która w latach 2008–2014 osiągnęła największy zysk średnioroczny. Wyniósł on 12,9 mln. zł. Druga pod tym względem jest spółka pomorska, gdzie średnioroczny wynik finansowy analizowanego okresu osiągnął 7,5 mln zł. Stosunkowo dobrze radziły sobie także spółki zarządzające strefami łódzką, mielecką i katowicką. Zyski średnioroczne tych spółek wyniosły od 6,7 mln do 7,0 mln zł.

¹¹² Ministerstwo Gospodarki, *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2014 r.*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2015, s. 35.

¹¹³ *Ibidem*, s. 35.

3. Podstrefa Lublin SSE Euro-Park Mielec i jej wpływ na budżet miasta

3.1. Powstanie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec

Podstrefa Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec stanowi integralną część Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec, której spółką zarządzającą jest Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Mielcu. Lubelska podstrefa została powołana dnia 24 września 2007 roku na mocy rozporządzenia rozszerzającego granice Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec. Zasadniczym celem, dla którego została utworzona było przyspieszenie rozwoju gospodarczego miasta Lublin poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, a także poprzez wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw otwartych na innowacje.¹¹⁴

Teren Podstrefy Lublin obejmuje grunty zlokalizowane w południowo-wschodniej części miasta w rejonie ul. Witosa, w pobliżu budowanej obwodnicy miasta, węzła komunikacyjnego trasy ekspresowej S-17 oraz Portu Lotniczego Lublin S.A. Obszar Podstrefy w chwili obecnej to 117 ha gruntów, zagospodarowanych w ponad 95%. Na początku funkcjonowania, Podstrefa Lublin obejmowała swoim zasięgiem 70 ha gruntów (należących do dwóch wyższych uczelni: Uniwersytetu Przyrodniczego oraz UMCS, a już w czerwcu 2009 roku Podstrefa została poszerzona o 10 gruntów prywatnych zlokalizowanych w części poprzemysłowej (na terenach po byłych zakładach Daewoo). Kolejne poszerzenie Podstrefy miało miejsce 15 marca 2010 roku. Wówczas do Podstrefy przyłączonych zostało 37 ha gruntów zlokalizowanych wzdłuż ul. Rataja, były to grunty wykupione od prywatnych właścicieli przez gminę Lublin.

3.2. Warunki inwestowania w Podstrefie Lublin

Uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park wydawanego przez Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział Mielec z upoważnienia Ministra Gospodarki możliwe jest po spełnieniu następujących warunków:¹¹⁵

- uzyskanie zezwolenia Ministra Gospodarki na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec,
- poniesienie nakładów inwestycyjnych w wysokości min. 100 tys. EURO,
- prowadzenie działalności w okresie nie krótszym niż 5 lat w przypadku dużych przedsiębiorstw i nie krócej niż 3 lata dla małych i średnich przedsiębiorstw,

¹¹⁴ http://www.lublin.eu/Specjalna_Strefa_Ekonomiczna-1-298-3-347.html [dostęp 27.04.2015 r.]

¹¹⁵ Ibidem [dostęp 30.04.2015 r.]

- utrzymanie nowo utworzonych miejsc pracy przez okres nie krótszy niż 5 lat dla dużych przedsiębiorców, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorców – przez okres nie krótszy niż 3 lata.

Z formalnego punktu widzenia uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej w Podstrefie Lublin obejmuje:¹¹⁶

- złożenie Zgłoszenia Inwestora wraz z opisem planowanego projektu inwestycyjnego,
- przystąpienie do przetargu ogłoszonego przez Agencję Rozwoju Przemysłu S. A.,
- złożenie oferty w procedurze przetargowej,
- otrzymanie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec w Podstrefie Lublin.

Natomiast lokalizacja projektu inwestycyjnego na terenie gminy SSE w Lublin wymaga także akceptacji władz gminy z punktu widzenia zgodności inwestycji ze strategicznymi kierunkami rozwoju miasta. Przedstawiciel Prezydenta Miasta Lublina (Pełnomocnik ds. Podstrefy Lublin) bierze udział w posiedzeniach komisji konkursowej organizatora przetargu, czyli ARP Oddział w Mielcu, podczas których oceniony jest wniosek pod względem formalnoprawnym, jak i strategiczno-ekonomicznym. W praktyce jednak negocjacje z potencjalnymi inwestorami prowadzone są dużo wcześniej, a przetarg jest ich ostatnim etapem.

3.3. Charakterystyka podmiotów, które uzyskały zezwolenia na prowadzenie działalności w Podstrefie Lublin w latach 2008–2014

W roku 2008 wydano 3 pierwsze historyczne zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej w Podstrefie Lublin. Już niecałe 4 miesiące po powstaniu SSE, to jest w dniu 23 stycznia 2008 roku Ball Packaging Europe Lublin Sp. z o.o. otrzymał pierwsze zezwolenie. W ramach inwestycji w Lublinie firma miała uruchomić produkcję aluminiowych puszek do napojów. Deklarowane nakłady inwestycyjne wynieść miały 200 mln zł oraz zadeklarowano zatrudnienie 100 pracowników. Proces inwestycyjny przebiegał bardzo szybko, spółka zatrudniła ponad 80 pracowników, jednakże produkcja nie została uruchomiona, z uwagi na spowolnienie gospodarcze, a zezwolenie straciło ważność. Na nowe trzeba było czekać kolejne 6 lat.

W dniu 24 kwietnia 2008 roku drugie zezwolenie otrzymało przedsiębiorstwo – Aliplast Sp. z o.o., które powstało w 2002 roku przy udziale belgijskiego koncernu Aliplast. W wyniku zawiązania spółki powstała w Polsce sieć dystrybucji oraz linia produkcyjna systemów aluminiowych Aliplast. Od początku swojej działalności polski Aliplast postawił na ekspansywny rozwój, przy jednocze-

¹¹⁶ [http://www.lublin.eu/images/upload/broszura%20o%20Podstrefie\(2\).pdf](http://www.lublin.eu/images/upload/broszura%20o%20Podstrefie(2).pdf) [dostęp: 05 maja 2015 r.]

snym zachowaniu najwyższej jakości oferowanego produktu oraz opracowywania nowych rozwiązań w systemach profili aluminiowych. Spółka posiadała już wcześniej zakład produkcyjny w Lublinie jednakże na tym terenie nie było fizycznej możliwości do rozbudowy. Inwestycję w Podstrefie Lublin zaplanowano etapowo. Pierwszy etap objął budowę hal magazynowych o powierzchni 13 000 m² wraz z nową lakiernią proszkową i ciągiem maszyn do wykonywania termicznej izolacji profili o wydajności 150 szt/godz. oraz biurowiec z zapleczem badawczo-rozwojowym o powierzchni 1 650 m². W drugim etapie budowano dodatkowe hale i zainstalowano w nich linie do wyciskania aluminium oraz dodatkową lakiernię. W ramach zezwolenia zadeklarowano inwestycję o wartości 35 mln zł oraz zatrudnieni 100 osób. W rzeczywistość zarówno nakłady inwestycyjne, jak i poziom zatrudnienia został w zdecydowany sposób przekroczony.

Trzecim podmiotem było Ramatti Sp. z o.o (data otrzymania zezwolenia: 4 czerwca 2008 roku), producent dziecięcych fotelików samochodowych. W zakres planowanego przedsięwzięcia miała wchodzi budowa budynku magazynowo-produkcyjnego z częścią biurową. Integralną częścią projektu miało być stworzenie kompleksowego centrum badawczo-rozwojowego, pracującego nad nowymi patentami, których wdrożenie pozwoli na zwiększenie bezpieczeństwa oraz komfortu dzieci podróżujących w samochodach. W ramach zezwolenia deklarowano nakłady inwestycyjne o wartości 27 mln zł oraz zatrudnienie 90 pracowników. Inwestycja w rzeczywistości nie została zrealizowana, Zezwolenie wygasło, a nieruchomość została podzielona i sprzedana innym podmiotom.

W roku 2009, a więc dopiero drugim roku funkcjonowania Podstrefy wydano aż 7 zezwoleń Ministra Gospodarki upoważniających do prowadzenia działalności w strefie. Warto w tym miejscu zaznaczyć fakt, iż w Euro Park Mielec, posiadającej 13 lokalizacji, czyli podstref w całym roku 2009 wydano 22 zezwolenia. Oznacza to, że prawie co trzecie zezwolenie „mieleckie” wydano w Lublinie.

Wikana Invest Sp. z o.o. (wcześniej PBE ELBUD Sp. z o.o.), specjalizująca się w usługach logistycznych, uzyskała zezwolenie w dniu 4 czerwca 2009 roku. W ramach projektu inwestycyjnego miała wybudować dwusegmentowy budynek biurowy i halę wysokiego składowania, deklarowane nakłady inwestycyjne miały wynieść 56 mln zł.

Kolejnym podmiotem w Podstrefie Lublin jest Oficyna Wydawnicza „El-Press” s.c., specjalizująca się w wysokiej jakości usługach poligraficznych. Projekt inwestycyjny wg. zezwolenia z dnia 16 lipca 2009 roku zakładał uruchomienie produkcji wysokonakładowej w technologii *print finishing*, wartość nakładów inwestycyjnych miała wynieść 2,3 mln zł, a zatrudnienie miało wzrosnąć o 11 nowych pracowników.

Biuro Doradztwa Europejskiego EuroCompass Sp. J. w ramach swojego projektu inwestycyjnego (zezwolenie z dnia 16 lipca 2009 roku) zrealizowała no-

woczesne centrum usługowo-badawcze – Centrum Zarządzania Informacją Przestrzenną, deklarowane nakłady inwestycyjne wynosiły 1 mln 800 tys. zł, a także zadeklarowano zatrudnienie 7 nowych pracowników.

Biomaxima S.A. (zezwolenie z dnia 16 lipca 2009 roku), zajmuje się produkcją odczynników laboratoryjnych. W ramach inwestycji polegającej na opracowaniu i uruchomieniu innowacyjnej na skalę kraju produkcję szybkich testów diagnostycznych, odczynników immunoturbidymetrycznych oraz testów aglutynacyjnych zadeklarowano nakłady na poziomie 3 mln 442 tys. zł oraz zatrudnienie 20 nowych pracowników.

RBM APEX (zezwolenie z dnia 29 lipca 2009 roku) specjalizuje się w produkcji grzejników konwektorowych. Inwestycja w Podstrefie Lublin umożliwiła budowę nowego zakładu produkcyjnego oraz wprowadzenie nowych linii produkcyjnych i nowych technologii w zakresie elementów do systemów centralnego ogrzewania. Nakłady inwestycyjne, które zadeklarował RBM APEX wynosiły 4,1 mln zł oraz zadeklarowano powstanie 27 nowych miejsc pracy.

Przedsiębiorstwo „Henryk” Henryk Batyra (zezwolenie z dnia 30 października 2009 roku), zajmuje się produkcją części do maszyn rolniczych. W ramach projektu inwestycyjnego zadeklarowano nakłady inwestycyjne w wysokości 2 mln 565 tys. zł oraz zatrudnienie 10 nowych pracowników.

Ostatnie zezwolenie w 2009 roku otrzymało przedsiębiorstwo MW Lublin Sp. z o.o. (dnia 05 listopada 2009 roku), należące do grupy Magnetto Wheels, jednej z największych grup przemysłowych w Europie, działającej między innymi na rynku motoryzacyjnym. W ramach projektu dotyczącego uruchomienia nowej linii produkcyjnej obręczy do kół stalowych zadeklarowano nakłady inwestycyjne w wysokości 152 mln 806 tys. zł oraz zatrudnienie 127 nowych pracowników.

W 2010 wydano tylko 3 zezwolenia. Pierwszym z nich było wydane dla przedsiębiorstwo Dobroplast sp. z o.o. 8 kwietnia 2010 roku, które jest jednym z największych producentów okien PCV w Polsce. Projekt inwestycyjny (nakłady inwestycyjne 8 mln zł oraz 70 miejsc pracy) polegał na budowie nowej hali produkcyjno-magazynowej o powierzchni ok. 10 000 m kw oraz powierzchni biurowych, które pozwoliły na rozbudowę linii produkcyjnych, wdrożenie nowych technologii w zakresie okien dachowych.

Dnia 19 września 2010 roku wydano zezwolenie dla lubelskiej firmy Ledrin Sp. z o.o., producenta wyrobów skórzanych. W ramach inwestycji wybudowano nowy zakład produkcyjny (nakłady inwestycyjne 4 mln zł oraz 60 nowych miejsc pracy).

Natomiast DD Resory sp. z o. o. zainwestowała w nową linię technologiczną do produkcji sprężyn. Dzięki realizacji tego projektu przedsiębiorstwo rozpoczęło produkcję nowego typu zawieszzeń tzw. sprężyn *side load* (wartość projektu 25 mln zł i 30 miejsc pracy).

Również w 2011 wydano tylko 3 zezwolenia. W dniu 10 marca 2011 roku otrzymało je przedsiębiorstwo MPC METAL Sp. z o.o., producent drutów i prę-

tów ciągnionych (powiązane kapitałowo i osobowo z Aliplastem). W ramach projektu wybudowano nowoczesny zakład produkcyjny, którego powierzchnia wynosi około 2000 m² z częścią biurową oraz magazynami stali, w którym uruchomiono produkcję prętów i drutów ciągnionych stalowych dla przemysłu motoryzacyjnego i elektromaszynowego (nakłady inwestycyjne 7 mln zł oraz 35 nowych miejsc pracy). Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na fakt powstania pierwszego powiązania kooperacyjnego, czyli budowy łańcucha wartości z Aliplastem. MPC Metal odkupił część niezagospodarowanej działki należącej do Aliplastu.

Dnia 28 kwietnia 2011 roku przedsiębiorstwo Laboratoria Natury Sp. z o.o., producent suplementów diety otrzymało zezwolenie. Na terenie Podstrefy Lublin wybudowano fabrykę wyposażoną w najnowocześniejsze linie technologiczne do produkcji suplementów diety w postaci płynów, proszków, kapsułek i tabletek. Wartość projektu wynosiła 6 mln zł oraz zatrudniono 100 pracowników. W późniejszym okresie w spółkę zainwestowała kapitał z Izraela, co zmieniło plany inwestycyjne spółki, która ostatecznie zrezygnowała z budowy własnego zakładu w Podstrefie, przenosząc się do wynajętych obiektów produkcyjnych w innej części Lublina.

MULTIVAC Sp. z o.o (data zezwolenia 10 listopada 2011 roku) to międzynarodowa korporacja z główną siedzibą w Wolfertschwenden, zajmująca się produkcją opakowań. Korporacja obsługuje klientów w ponad 140 krajach i zatrudnia 3 000 osób na całym świecie. W ramach lubelskiego projektu firma wybudowała zakład wyposażonej w nowoczesną linię technologiczną do produkcji folii przemysłowej stosowanej w automatycznych maszynach pakujących, inwestując 13 mln zł oraz tworząc 20 nowych miejsc pracy. Z uwagi na zmianę strategii przedsiębiorstwa, zrezygnowała ona jednakże z inwestycji w Podstrefie Lublin, sprzedając działkę firmie Aliplast.

W 2012 roku 4 podmioty uzyskały zezwolenia. W dniu 25 stycznia 2012 roku. INTROGRAF Lublin S.A., producent opakowań i ulotek farmaceutycznych. W ramach projektu wybudowano nowoczesny zakład produkcyjny wraz z towarzyszącą infrastrukturą i uruchomiono produkcję opakowań z tektury litej oraz ulotek dla przemysłu farmaceutycznego, kosmetycznego i spożywczego. Wartość inwestycji wynosiła 26,6 mln zł, a także zadeklarowano utworzenie 26 nowych miejsc pracy.

Kolejnym podmiotem który uzyskał zezwolenie było przedsiębiorstwo INWEST BISTRO Sp. z o.o (17 lutego 2012 roku), operujące w sektorze logistyki. Firma Inwest Bistro powstała jako spółka celowa dla realizacji projektów inwestycyjnych Iglotex S.A., spółki holdingowej ogólnopolskiej grupy produkcyjnej działającej głównie w segmencie żywności mrożonej. Projekt inwestycyjny na terenie Podstrefy Lublin miał umożliwić spółce świadczenie kompleksowych usług logistycznych, obejmujących magazynowanie towarów, usług przeladunku, kompletacji, spedycji oraz dowozu przechowywanego towaru od magazynu

do klienta. Firma odkupiła nieruchomości o powierzchni 2,5 ha od Ramatti, inwestując 8,8 mln zł oraz deklarując zatrudnienie 23 nowych osób.

Także przedsiębiorstwo Max Bud Grzegorz Pawłowski (data zezwolenia: 21 czerwca 2012 roku) odkupiło część działki od Ramatti na terenie Podstrefy Lublin. W ramach projektu inwestycyjnego powstała hala magazynowa z częścią biurowo-socjalną o powierzchni 3400 m². Wartość projektu 6 mln i utworzenie minimum 16 nowych miejsc pracy.

Ostatnią firmą, która otrzymała zezwolenie w 2012 roku było przedsiębiorstwo MARGOMED (dnia 6 grudnia 2012 roku) lubelski producent wyrobów medycznych oraz wyrobów do diagnostyki laboratoryjnej. W ramach swojego projektu Margomed uruchomił na terenie Podstrefy Lublin produkcję najnowszej generacji przyrządów do przetaczania i transfuzji płynów infuzyjnych i krwi, a także w oparciu o nowoczesne i w pełni zautomatyzowane linie technologiczne, produkcję strzykawek trzyczęściowych (nakłady inwestycyjne 36 mln zł oraz plany utworzenia 40 nowych miejsc pracy).

Europiek Sp. z o.o. (data zezwolenia 7 marca 2013 roku) zajmuje się wypiekiem ciast i pieczywa. W ramach swojego projektu inwestycyjnego spółka zadeklarowała łączne nakłady inwestycyjne w wysokości 9,73 mln zł oraz zatrudnienie 15 nowych pracowników.

PZ CORMAY S.A. (data zezwolenia 18 kwietnia 2013 roku) to notowany na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie producent i dystrybutor najwyższej klasy odczynników diagnostycznych oraz aparatury medycznej. Produkuje testy diagnostyczne dla chemii klinicznej, elektroforezy, hematologii, koagulologii, immunologii. W ramach lubelskiego projektu wybudowano zakład produkcyjny za kwotę 40 mln zł, w którym produkowane będą odczynniki diagnostyczne wykorzystywane w chemii klinicznej i hematologii oraz aparatura medyczna, w tym m.in. innowacyjny analizator krwi o nazwie BlueBox.

W dniu 26 czerwca 2013 roku Verano Ryszard Miazga (R.B.M. APEX) otrzymało drugie zezwolenie w Lublinie, w ramach którego rozszerzono dotychczasową produkcję.

Medi-Sept sp. z o.o. (data zezwolenia 7 sierpnia 2013 roku) to producent środków dezynfekcyjnych będących wyrobami medycznymi przeznaczonymi do dezynfekcji powierzchni, skóry oraz narzędzi lekarskich, w ramach swojego projektu inwestycyjnego spółka rozszerzyła zakres swojej działalności. Wartość inwestycji wynosiła 10 mln zł.

ABM Greiffenberger Polska sp. z o.o. (data zezwolenia 7 sierpnia 2013 roku) należy do niemieckiego koncernu Greiffenberger AG, wiodącego na świecie dostawców zaawansowanych technologicznie rozwiązań w zakresie techniki napędowej. Firma Greiffenberger AG jest notowana na giełdzie od 1986 roku i zatrudnia ok. 1000 osób na całym świecie. W ramach projektu inwestycyjnego do Lublina zostały przeniesione niektóre procesy produkcyjne oraz montaż silników elektrycznych, firma zatrudnia łącznie 150 osób.

GT85 sp. z o. o. (data zezwolenia 14 sierpnia 2013 roku) to lubelski producent przemysłowych myjni ultradźwiękowych oraz preparatów chemicznych do mycia. W ramach projektu inwestycyjnego o wartości 8 mln zł wybudowano nowy zakład produkcyjny, zadeklarowano zatrudnienie 15 osób (w rzeczywistości w związku z uruchomieniem nowego projektu utworzono 38 nowych miejsc pracy).

Ostatnie zezwolenie w 2013 roku wydano na rzecz Lift Service S.A. (21 listopada 2013 roku), lubelskiej spółki zajmującej się produkcją urządzeń dźwigowych dla budownictwa mieszkaniowego, użyteczności publicznej, służba zdrowia, przemysłu oraz usług. Na podstawie udzielonego zezwolenia LIFT SERVICE miała zakupić nieruchomości niezabudowaną o powierzchni 3 ha, zadeklarowano nakłady inwestycyjne na poziomie 17 mln zł i utworzenie 10 nowych etatów.

W 2014 roku pierwsze zezwolenie otrzymała firma J.G. Service Grzegorz Reszka, producent narzędzi skrawających (dnia 19 lutego 2014 roku). W ramach projektu inwestycyjnego uruchomiono produkcję narzędzi skrawających.

Aliplast Extrusion Sp. z o.o. (data zezwolenia 21 maja 2014 roku) wchodzi w skład międzynarodowej grupy koncernu Corialis. Przedmiotem działalności spółki jest produkcja i dystrybucja profili aluminiowych przeznaczonych na rynek budownictwa i architektury (systemy okienne, fasadowe, systemy budowlane, dachy), rynek motoryzacyjny (relingi samochodowe, przyczepy samochodowe), do systemów solarnych i masztów do łodzi żaglowych. W ramach inwestycji w Podstrefie Lublin (zakupu nowej linii technologicznej do produkcji profili aluminiowych wykorzystywanych w branży motoryzacyjnej oraz kolejnictwie) spółka zadeklarowała zainwestowanie 36 mln zł oraz utworzenie 30 nowych miejsc pracy.

Spółka Asquini Polska, należąca do francuskiej grupy kapitałowej zajmującej się produkcją części dla przemysłu lotniczego i kosmicznego, otrzymała zezwolenie w dniu 21 maja 2014 roku. Spółka produkuje części do śmigłowców dla konsorcjum AIRBUS HELICOPTERS, a także zajmuje się obróbką mechaniczną elementów kadłubów i podwozi samolotów AIRBUS A320, A340, A350, A380, elementów sterowania, przenoszenia napędów, antywibracyjnych do śmigłowców. W Lublinie Asquini w ramach projektu inwestycyjnego zadeklarowała zainwestowanie 41,8 mln zł oraz utworzenie 40 nowych miejsc pracy.

Pszczółka Sp. z o.o. producent słodczy uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w SSE w dniu 20 czerwca 2014 roku. Spółka jest jednym z największych w Polsce producentów karmelków twardych i nadziewanych. Pełen pakiet udziałów w „Pszczółce” ma Krajowa Spółka Cukrowa S.A., największy w Polsce producent cukru. W ramach projektu planowano wybudować nową fabrykę o wartość 80 mln zł oraz utworzenie 70 nowych miejsc pracy.

Ostatnim zezwoleniem w 2014 wydane zostało dla Ball Packaging Europe Lublin Sp. z o.o. (dnia 26 czerwca 2014 roku), czyli dla podmiotu, który jako

pierwszy uzyskał zezwolenie w Lublinie jednakże nie uruchomił zakładu produkcyjnego, który został wybudowany w latach 2008–2009.

W latach 2008–2014 w Podstrefie Lublin zainwestowało 23 inwestorów z Polski i 7 z udziałem kapitału zagranicznego.

3.4. Koszty związane z utworzeniem Podstrefy Lublin

Podstrefa Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec odgrywa istotną rolę w budżecie miasta Lublin. Uruchomienie Podstrefy stanowiło duże wyzwania dla budżetu miasta ze względu na wydatki zarówno na infrastrukturę jak i wykup gruntów (pod drogi publiczne, jak i w celu ich odsprzedaży inwestorom).

W tabeli 14 zostały przedstawione koszty związane z utworzeniem Podstrefy Lublin z podziałem na lata. Koszty te zawarte są w ramach 4 projektów współfinansowanych ze środków unijnych dotyczących prac koncepcyjnych – opracowanie dokumentacji technicznej, kosztów związanych z budową infrastruktury drogowej, wodnokanalizacyjnej, wykupem gruntów oraz kosztów bieżących, w skład których wchodzi takie pozycje jak promocja, koszty zlecani przetargów przez ARP Odział w Mielcu czy też odszkodowania z uwag na zmiany w planie zagospodarowania przestrzennego.

Zdecydowaną większość nakładów inwestycyjnych poczyniono w ramach czterech projektów współfinansowanych ze środków unijnych. Pomimo faktu, że dofinansowanie wynosiło tylko część kwoty dzięki ujęciu nakładów w ramy projektów unijnych z podziałem na koszty kwalifikowane i niekwalifikowane można bardzo precyzyjnie określić sumę nakładów inwestycyjnych na rzecz utworzenia Podstrefy Lublin przez Gminę Lublin.

Tabela 14 nie uwzględnia wartości dotacji ze środków zewnętrznych czyli z funduszy unijnych jak i z budżetu państwa, a także zwrotu nakładów inwestycyjnych na rzecz zakupu gruntów, w późniejszym okresie odsprzedanych inwestorom. Tabela 15 zawiera wpływu do budżetu miasta z wyżej wymienionych tytułów w podziale na lata. Natomiast tabela 16 obrazuje saldo nakładów inwestycyjnych na rzecz Podstrefy Lublin

Tabela 14. Zestawienie wydatków poniesionych przez Gminę Lublin na infrastrukturę Podstrefy Lublin (w zł)

Nazwa zadania	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	suma
Projekt „Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie”		5317674,00	10555607,82	9969512,97					25842794,79
Projekt „Rozszerzenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec (opracowanie dokumentacji)			57340,00	508130,00					565470,00
Projekt „Rozszerzenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec – II etap” (opracowanie dokumentacji)			100 000,00	843670,00					943670,00
„Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie – II etap” (w tym zakup gruntów)	4292845,22	15982211,88		965569,00	1695636,00	8161137,17	31620734,73	44110,50	62762244,50
Wydatki bieżące (w tym odszkodowanie za zmianę PZP)	15 610,00		529 901,71	10003888,00		250,52	124377,63		10674027,86
Razem	4308455,22	21299885,88	11242849,53	22290769,97	1695636,00	8161387,69	31745112,36	44110,50	100788207,15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów udostępnionych przez Gminę Lublin.

Tabela 15. Zestawienie wpływów do budżetu gminy Lublin z tytułu sprzedaży gruntów oraz uzyskanych dotacji (w zł)

Nazwa zadania	2010	2011	2012	2013	2014	Suma
Sprzedaż gruntów	16 615 998,72	3 088 329,26	5 889 224,40	2 062 971,93	226 971,67	27 883 495,98
Wartość dotacji ze środków zewnętrznych			2 951 000,00	8 743 312,29	15 324 180,00	27 018 492,29
Razem	16 615 998,72	3 088 329,26	8 840 224,40	10 806 284,22	15 551 151,67	54 901 988,27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów udostępnionych przez Gminę Lublin

Tabela 16. Zestawienie wpływów do budżetu gminy Lublin z tytułu sprzedaży gruntów oraz uzyskanych dotacji (w zł)

Nazwa zadania	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	suma
Nakłady inwestycyjne (w tym zakup gruntów)	430845,22	21299885,88	11242849,53	22290769,97	1695636,00	8161387,69	31745112,36	44110,50	100788207,15
Dotacje uzyskane ze środków zewnętrznych				16615998,72	3088329,26	5889224,40	2062971,93	226971,67	27883495,98
Sprzedaż gruntów	430845,22	21299885,88	11242849,53	5674771,25	-1392693,26	2951000,00	8743312,29	15324180,00	27018492,29
Saldo [1-(2+3)]						-678836,71	20 938 828,14	-15507041,17	45886218,88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów udostępnionych przez Gminę Lublin

3.4.1. Projekt „Rozszerzenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec”

Pierwszym projektem, inicjującym uruchomienie Podstrefy Lublin był projekt „Rozszerzenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec”, w ramach którego opracowano koncepcję i dokumentację techniczną dla przygotowania terenów inwestycyjnych na obszarze planowanego rozszerzenia SSE o tereny na Felinie w Lublinie. Tereny te były własnością UMCS w Lublinie oraz Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, które postanowiły wnieść swoje tereny do SSE oraz sprzedać je potencjalnym inwestorom. Głównym motywem takiego postępowania przez władze wymienionych uczelni był fakt poszukiwania kapitału do wkładu własnego na rzecz inwestycji „uczelnianych” współfinansowanych ze środków unijnych.

Tabela 17. Podstawowe informacje o projekcie "Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie – II etap"

Nazwa beneficjenta:	Gmina Lublin
Całkowita wartość projektu:	565 470,00 zł
Wartość dofinansowania:	398 011,58 zł
Źródło finansowania:	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz budżet państwa
Nazwa projektu:	Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007–2013
Działanie:	<i>6.2 Rozwój sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów oraz powstawanie nowych terenów inwestycyjnych,</i>
Podziałanie	<i>6.2.2 Wsparcie działań studyjno-koncepcyjnych w ramach przygotowania terenów inwestycyjnych dla projektów inwestycyjnych:</i>
Termin realizacji projektu:	01.09.2008–31.05.2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów udostępnionych przez Gminę Lublin

W ramach projektu zostały opracowane następujące dokumenty:

- koncepcja zagospodarowania terenu, w tym ocena stanu infrastruktury technicznej, analiza kosztową uzbrojenia;

- opracowanie dotyczące kompleksowych badań geotechnicznych, w tym określenia warstw geologicznych, nośności gruntu, poziomu lustra wód gruntowych;
- studium wykonalności, w tym raportu o barierach inwestycyjnych;
- harmonogramy procesu inwestycyjnego;
- analizy formalno-prawne nieruchomości;
- raport o oddziaływaniu na środowisko naturalne.

Zgodnie z podpisaną umową o dofinansowanie Miasto Lublin zobowiązało się do wykorzystania dokumentacji powstałej w projekcie do realizacji inwestycji to jest kompleksowego przygotowania i zagospodarowania terenów dla przyszłych inwestorów w okresie 5 lat od zakończenia realizacji projektu.

3.4.2. Projekt „Rozszerzenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec – II etap”

Drugi projekt w zakresie przygotowania dokumentacji technicznej w celu rozbudowy infrastruktury dotyczył już terenów kupionych przez gminę Lublin w celu ich bezpośredniej sprzedaży na rzecz inwestorów, zainteresowanych lokalizacją swoich projektów inwestycyjnych w Lublinie.

Tabela 18. Podstawowe informacje o projekcie "Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie – II etap"

Nazwa beneficjenta:	Gmina Lublin
Całkowita wartość projektu:	942 670,00 zł
Wartość dofinansowania:	493 612,00 zł
Źródło finansowania:	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz budżet państwa
Nazwa projektu:	Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007–2013
Działanie:	<i>6.2 Rozwój sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów oraz powstawanie nowych terenów inwestycyjnych,</i>
Podziałanie	<i>6.2.2 Wsparcie działań studyjno-koncepcyjnych w ramach przygotowania terenów inwestycyjnych dla projektów inwestycyjnych:</i>
Termin realizacji projektu:	6.10.2009–31.12.2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów udostępnionych przez Gminę Lublin.

Zakres prac objętych projektem obejmował opracowanie dokumentacji technicznej i budowlano-wykonawczej na budowę ulic wraz z infrastrukturą techniczną, oświetleniem, odwodnieniem, kanalizacją sanitarną i wodociągiem dla II etapu w oparciu o koncepcję i inne dokumenty opracowane w wyniku realizacji projektu pt. „Rozszerzenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec” (projekt opisany w pkt. 1.5.1). Powstała dokumentacja projektowa została wykorzystana do kompleksowego przygotowania i zagospodarowania terenów inwestycyjnych o łącznej powierzchni ok. 43,8529 ha.

3.4.3. Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie – II etap

Głównym celem projektu „Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie” było podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy Miasta Lublin poprzez kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych położonych w dzielnicy Felin. Osiągnięcie tego celu możliwe było poprzez realizację założonych rezultatów projektu, a mianowicie:¹¹⁷

- liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach – 13 sztuk,
- wartość inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach – 284 995 600 zł,
- przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych miejsc pracy (EPC) – 361 sztuk,
- liczba firm funkcjonujących na przygotowanych terenach inwestycyjnych – 12 sztuk.

Realizacja projektu obejmowała swoim zakresem:

- uzbrojenie 62 ha terenów inwestycyjnych,
- wybudowanie sieci dróg wewnętrznych, w tym 2,37 km wybudowanej drogi gminnej i 0,20 km przebudowanej drogi gminnej,
- wybudowanie sieci wodociągowej – 2,23 km,
- wybudowanie sieci kanalizacji sanitarnej – 1,05 km,
- wybudowanie sieci kanalizacji deszczowej – 1,56 km,
- zagospodarowanie terenu w pasie drogowym (chodniki oraz ścieżki rowerowe, oświetlenie uliczne, 3 zatoki autobusowe, plac nawrotowy i zieleńce wzdłuż ciągów komunikacyjnych).

Ponadto dla zapewnienia kompleksowego wyposażenia poszczególni dysponenti mediów uzbroili teren w:

- sieć gazową – sieć średniego i niskiego ciśnienia o docelowej długości około 1,84 km (KSG sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Lublinie),
- sieć elektryczną (PGE Dystrybucja LUBZEL Sp. z o.o. w Lublinie),
- sieć teletechniczną o długości ok. 2,02 km (LubMAN UMCS Sp. z o.o.)

¹¹⁷ <http://www.um.lublin.pl/um/index.php?t=200&id=119930> [dostęp: 13 maja 2015 r.]

Tabela 19. Podstawowe informacje o projekcie "Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie"

Nazwa beneficjenta:	Gmina Lublin
Całkowita wartość projektu:	25 842 794,79 zł
Wartość dofinansowania:	18 812 704,40 zł
Źródło finansowania:	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Nazwa projektu:	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego 2007–2013
Działanie:	<i>Działania 3.1 Tworzenie terenów inwestycyjnych</i>
Priorytet:	<i>III – Atrakcyjność obszarów miejskich i tereny inwestycyjne</i>
Termin realizacji projektu:	08.04.2009–21.12.2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji umieszczonych na stronie Urzędu Miasta Lublin

3.4.4. Projekt „Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie – II etap”

Celem projektu „Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie – II etap”, tak jak w ramach I etapu uzbrajania terenu było stworzenie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, rozwoju i dyfuzji przedsięwzięć innowacyjnych w Lublinie poprzez kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych zlokalizowanych w Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Realizacja projektu miała przyczynić się do zwiększenia dotychczasowej aktywności inwestycyjnej w regionie o nowe podmioty gospodarcze generujące nowe miejsca pracy. Tworzenie stref i udostępnianie terenów na preferencyjnych warunkach w wyraźny sposób zwiększa zainteresowanie inwestorów zewnętrznych, a w efekcie powoduje wzrost aktywizacji gospodarczej regionu i pobudzenie rozwoju sektorów wysokiej i średnio – wysokiej techniki oraz usług specjalistycznych.¹¹⁸

¹¹⁸ <http://bip.lublin.eu/fundusze/index.php?t=200&id=156275> [dostęp: 13 maja 2015 r.]

Tabela 20. Podstawowe informacje o projekcie "Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie – II etap"

Nazwa beneficjenta:	Gmina Lublin
Całkowita wartość projektu:	62 762 244,49 zł
Wartość dofinansowania:	7 724 770,00 zł EFRP oraz 454 398,00 zł z budżetu państwa
Źródło finansowania:	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz budżet państwa
Nazwa projektu:	Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007–2013
Działanie:	<i>Działania 1.3. Wspieranie innowacyjności</i>
Priorytet:	<i>I – Nowoczesna gospodarka</i>
Termin realizacji projektu:	28.11.2007–30.01.2014

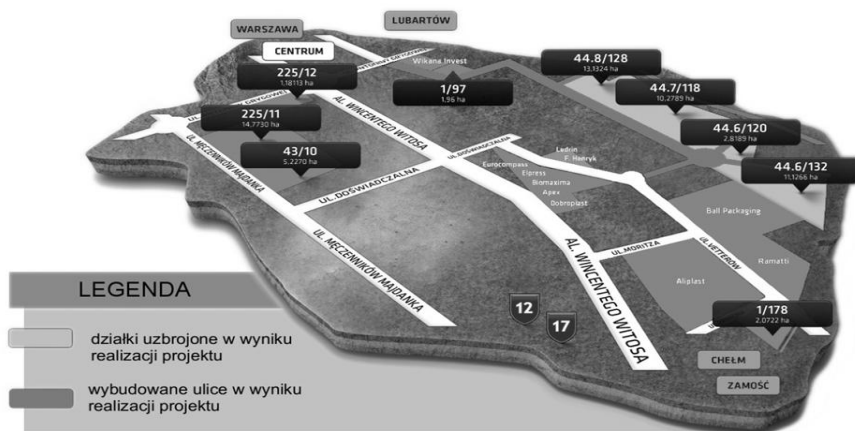
Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji umieszczonych na stronie Urzędu Miasta Lublin.

W ramach projektu uzbrojono ponad 43 ha terenów inwestycyjnych położonych w rozszerzonej Podstrefie Lublin SSE Euro-Park Mielec w potrzebne przedsiębiorcom elementy infrastruktury technicznej. Wybudowano drogi o łącznej długości ok. 5,8 km umożliwiające obsługę terenów inwestycyjnych wraz z uzbrojeniem technicznym: kanalizacją sanitarną, deszczową, siecią wodociągową, oświetleniem ulicznym. Wybudowano:

- ul. Rataja – od ul. Grygowej do granicy miasta Lublin o długości 2044 m,
- ulicę 4/1-KDL – od ulicy 6-KDL do ulicy Rataja o długości 431,30 m,
- ulicę 5-KDL – od małego ronda do ul. Rataja o długości 437,50 m,
- ulicę 6-KDL – od ul. Grygowej (Pancerniaków) do granic miasta Lublin o długości 2511,15 m,
- ulicę 7-KDL – od ul. Vetterów do małego ronda o długości 339,80 m,
- pętlę nawrotową o długości 115 m i szerokości 6,0 m,
- zatoki komunikacji miejskiej – 12 sztuk o długości 56 m i szerokości 3,0 m,
- skrzyżowanie typu małe rondo na przecięciu ulic: 7-KDL, 5-KDL i 6-KDL.

Wyżej wymienione ulice stanowią nowy układ komunikacyjny ułatwiający obsługę terenów inwestycyjnych znajdujących się w całej Podstrefie Lublin, a jednocześnie zostały połączone z ulicami wybudowanymi w ramach zrealizowanego w 2010 roku projektu „Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie”. Obszar objęty projektem w miejscowym planie zagospodarowania

przestrzennego przeznaczony jest pod różnego rodzaju działalność produkcyjno – wytwórczą. Na rysunku 3 zostały przedstawione uzbrojone działki oraz wybudowane ulice w wyniku realizacji projektu.

Rysunek 3. Wybudowane ulice i uzbrojone działki w wyniku realizacji projektu

Źródło: <http://bip.lublin.eu/fundusze/index.php?t=200&id=156275> [data dostępu: 13.05.2015]

3.5. Zatrudnienie w Podstrefie Lublin SSE Euro-Park Mielec

Inwestorzy działający na terenie Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec na koniec 2014 roku zatrudniali 1 788 osób, z czego 58,6% stanowiły nowe miejsca pracy, czyli takie, które zostały utworzone przez przedsiębiorców w wyniku realizacji nowych inwestycji na terenie Podstrefy. W tabeli 21 zostały przedstawione dane na temat liczby miejsc pracy w Podstrefie Lublin w latach 2008–2014. Są to miejsca pracy utworzone przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia na działalność w strefie na koniec danego roku.

W 2014 roku liczba miejsc pracy ogółem w stosunku do 2013 roku wzrosła o 667, a więc o 60% (tabela 22). Wzrost ten był wyższy niż w roku poprzednim o 44,0 punktów procentowych. Z kolei liczba nowych miejsc pracy zwiększyła się o 56%, przewyższając wzrost odnotowany w 2013 roku o 38 punktów procentowych.

Tabela 21. Miejsca pracy w Podstrefie Lublin w latach 2008–2014

Rok	Miejsca pracy zadeklarowane	Miejsca pracy utworzone	Utrzymane miejsca pracy	Łączna liczba miejsc pracy
2008	320	184	0	184
2009	662	223	181	404
2010	775	199	403	602
2011	833	304	390	694
2012	841	567	402	969
2013	842	670	451	1 121
2014	1 095	1 048	740	1 788

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Wydziału Strategii i Obsługi Inwestorów w Lublinie.

Tabela 22. Dynamika miejsc pracy w Podstrefie Lublin w latach 2008–2014

Dynamika (rok poprzedni = 100%)					
2009/2008	2010/2009	2011/2010	2012/2011	2013/2012	2014/2013
120%	49%	15%	40%	16%	60%

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Wydziału Strategii i Obsługi Inwestorów w Lublinie.

Największa dynamika wzrostu liczby miejsc pracy miała miejsce w pierwszych trzech latach działalności Podstrefy Lublin. Jednak do roku 2011 liczba zadeklarowanych miejsc pracy była niższa niż w rzeczywistości. Dopiero w 2012 roku udało się odwrócić ten trend. W roku 2014 łączna liczba miejsc pracy wyniosła 1788, podczas gdy inwestorzy deklarowali utworzenie zaledwie 1095 stanowisk. Warto podkreślić, iż 58,6% (1048) stanowiły nowoutworzone miejsca pracy, podczas gdy w roku 2010 wskaźnik ten kształtował się na poziomie 33%. Świadczy to o dynamicznym rozwoju Podstrefy Lublin w ostatnich trzech latach. Okres do 2011 roku był trudny głównie ze względu na ogólnoswiatowe spowolnienie gospodarcze wywołane kryzysem finansowym z 2007 roku, a następnie kryzysem na rynku pracy i surowców 2008–2009.

3.6. Korzyści płynące z funkcjonowania w Podstrefie Lublin

Na podstawie otrzymanego zezwolenia Ministra Gospodarki, przedsiębiorcy podejmujący działalność na terenie Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec są uprawnieni do korzystania z pomocy publicznej, która stanowi pomoc regionalną w postaci zwolnienia z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (PIT oraz CIT), udzielaną z tytułu poniesionych nakładów inwestycyjnych oraz z tytułu tworzenia nowych miejsc pracy. W ramach uzyskanego zezwolenia, przedsiębiorcom przysługuje również prawo do zwolnienia z podatku od nieruchomości przez okres 4 lat.¹¹⁹

Pomoc publiczna z tytułu poniesionych nakładów na nową inwestycję stanowi wielkość obliczaną jako iloczyn maksymalnej intensywności pomocy i kosztów inwestycji kwalifikujących się do objęcia pomocą. W trakcie obowiązywania zezwolenia, za wydatki kwalifikujące się do objęcia pomocą uznaje się koszty inwestycji na terenie Podstrefy poniesione na:¹²⁰

- nabycie gruntów lub prawa ich użytkowania wieczystego,
- nabycie albo wytworzenie we własnym zakresie środków trwałych,
- rozbudowę i modernizację istniejących środków trwałych,
- nabycie wartości niematerialnych i prawnych związanych z transferem technologii przez nabycie praw patentowych, licencji, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej,
- w przypadku inwestorów dużych koszty tych inwestycji mogą być podwyższone maksymalnie o 50%.

Pomoc publiczna z tytułu tworzenia nowych miejsc pracy stanowi wielkość obliczaną jako iloczyn maksymalnej intensywności pomocy i dwuletnich kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników, w skład których wchodzi koszty płacy brutto tych pracowników, powiększone o składki na ubezpieczenie społeczne. Oznacza to, że w celu ustalenia wielkości pomocy publicznej z tytułu tworzenia nowych miejsc należy określić liczbę nowych pracowników oraz dwuletnie koszty pracy nowych pracowników.¹²¹

3.6.1. Zwolnienie z podatku dochodowego

Główną korzyść jaka wynika z inwestowania w specjalnej strefie ekonomicznej to możliwość uzyskania ulgi podatkowej, a więc zwolnienia z płacenia podatku dochodowego. Zwolnienie to dotyczy dochodów, które zostały uzyskane z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie SSE na podstawie zezwolenia.

¹¹⁹ http://www.lublin.eu/images/upload/broszura_ebook_pl.pdf [dostęp: 13 maja 2015 r.]

¹²⁰ http://www.lublin.eu/Specjalna_Strefa_Ekonomiczna-1-298-3-347.html [dostęp: 13 maja 2015 r.]

¹²¹ P. Barański, R. Krzyżak i in., *20 lat...*, op. cit., s. 19.

W związku z tym, aby dochody podatnika mogły być zwolnione z podatku dochodowego, muszą być spełnione łącznie następujące warunki:

- dochód musi być osiągnięty z działalności prowadzonej na terenie SSE,
- dochód musi być osiągnięty na podstawie zezwolenia, w którym wyszczególnione zostają rodzaje działalności sklasyfikowane, co do zasady, zgodnie z Polską Klasyfikacją Wytrobów i Usług (PKWiU).

Obecnie stawka podatku dochodowego w Polsce dla działalności gospodarczej wynosi 19%. Maksymalna wysokość zwolnienia z podatku dochodowego wynika z wartości pomocy publicznej, która przysługuje danemu przedsiębiorcy w związku z realizowanym projektem inwestycyjnym. Wielkość ta jest uzależniona od lokalizacji inwestycji, wielkości przedsiębiorcy, a także od wysokości nakładów inwestycyjnych, w skład których wchodzi nakłady na zakupu środków trwałych lub dwuletnie koszty pracy. Aktualnie, po 1 lipca 2014 roku, poziom pomocy publicznej kształtuje się następująco:¹²²

- 50% kosztów kwalifikowanych – dla dużych przedsiębiorców (zatrudniających powyżej 250 pracowników),
- 60% kosztów kwalifikowanych – dla średnich przedsiębiorców (zatrudniających 50 – 249 pracowników),
- 70% kosztów kwalifikowanych – dla małych przedsiębiorców (zatrudniających poniżej 50 pracowników).

Dla przykładu zwolnienie z podatku dochodowego z tytułu utworzenia nowych miejsc pracy dla dużego przedsiębiorcy, który zatrudnia 300 pracowników, a płaca wynosi 2 000 zł na osobę, przy uwzględnieniu maksymalnej intensywności pomocy regionalnej w wysokości 50%, wyniesie 7,2 mln zł. Przy analizowanym dwuletnim okresie, koszty pracy wynoszą 14,4 mln zł (300 pracowników x 2 000 zł/miesiąc na pracownika x 12 miesięcy/rok x 2 lata)

Kolejny przykład to zwolnienie z podatku dochodowego z tytułu realizacji nowej inwestycji. Zakładamy, że duży przedsiębiorca poniósł nakłady inwestycyjne na poziomie 5 mln zł. W związku z czym przy uwzględnieniu maksymalnej intensywności pomocy regionalnej w wysokości 50% przysługująca mu wielkość zwolnienia wyniesie 2,5 mln zł (5 mln x 50%).

3.6.2. Zwolnienie z podatku od nieruchomości

Pomoc regionalna z tytułu prowadzenia działalności na terenie SSE może być przyznawana także w formie zwolnienia z podatku od nieruchomości. Przed rozpoczęciem realizacji inwestycji, przedsiębiorca powinien zgłosić organowi podatkowemu zamiar skorzystania z tej formy pomocy. Zwolnieniem z podatku od nieruchomości objęte są grunty, budynki lub ich części, związane z prowadzeniem działalności gospodarczej na terenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej należące do przedsiębiorców, którzy zrealizowali nowe inwestycje lub utworzyli

¹²² http://www.lublin.eu/Specjalna_Strefa_Ekonomiczna-1-298-3-347.html [dostęp: 14 maja 2015 r.]

nowe miejsca pracy związane z nowymi inwestycjami na terenie SSE. Zwolnienie z podatku od nieruchomości przyznawane jest często w ramach pomocy *de minimis*. Jest ona formą wsparcia zwolnioną z wymogu zgłoszenia do Komisji Europejskiej. Głównym założeniem pomocy *de minimis* jest to, że pomoc ta nie wywiera wpływu na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi, nie jest zagrożeniem dla konkurencji ani jej nie zakłóca. Zwolnienie z podatku od nieruchomości przysługuje przedsiębiorcom przez okres trzech lat, począwszy od momentu zakończenia inwestycji.

W przypadku tworzenia nowych miejsc pracy związanych z nową inwestycją przedsiębiorcy zobowiązani są do:¹²³

- mikroprzedsiębiorca – utworzenia dwóch nowych miejsc pracy,
- mały przedsiębiorca – utworzenia ośmiu nowych miejsc pracy,
- średni przedsiębiorca – utworzenia czterdziestu nowych miejsc pracy,
- pozostali to jest inni niż mikroprzedsiębiorcy, mali lub średni – utworzenie dwustu nowych miejsc pracy.

Przykładowo, jeżeli założyc, że przedsiębiorca zajmuje grunt o powierzchni 2 ha, a stawka podatku od gruntu za m² w 2014 roku wynosiła 0,80 zł, to wówczas wysokość zwolnienia, jaka przysługuje przedsiębiorcy przez okres 3 lat, wynosi 48 000 zł, gdyż roczny podatek kształtuje się na poziomie 16 000 zł (20 000 m² x 0,80 zł). Jeżeli ten sam przedsiębiorca zajmuje również halę o powierzchni 2 ha, przy stawce podatku od budynku za m² w 2014 roku na poziomie 20,96 zł, roczne zwolnienie z podatku od nieruchomości wyniosło 419 200 zł, co pomnożone przez okres 3 lat daje nam wynik zwolnienia z podatku od budynków na poziomie 1 257 600 zł.

Sumując powyższe ulgi oraz zakładając, że przedsiębiorca wykorzysta je w pełni, otrzymujemy łączną wartość zwolnienia, która wyniosła 1 305 500 zł.

¹²³ http://www.lublin.eu/Specjalna_Strefa_Ekonomiczna-1-298-3-347.html [dostęp: 14 maja 2015 r.]

4. Badania własne dotyczące analizy wpływu Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec na dochody budżetu miasta Lublin

4.1. Cel badań, problemy badawcze oraz wykorzystana metoda badań

Celem niniejszej monografii jest ocena wpływu Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec na budżet miasta Lublin, natomiast problem badawczy został ujęty w pytaniu: czy i w jaki sposób Podstrefa Lublin wpływa na budżet miasta Lublin? Jest to o tyle istotny problem o ile dotyczy funkcjonowania całej aglomeracji lubelskiej. Specjalne strefy ekonomiczne stanowią bowiem narzędzie polityki gospodarczej mające na celu pobudzenie biedniejszych regionów do zwiększenia swej aktywności gospodarczej. Pojawia się jednak nieodzowne pytanie, czy narzędzie to jest skuteczne?

Autorzy niniejszej monografii przyjęli następującą hipotezę: decyzja o utworzeniu Podstrefy Lublin była słuszna, gdyż poza zwrotem nakładów początkowych przyniesie dodatkowy dochód w perspektywie długoterminowej przy uwzględnieniu zmiany wartości pieniądza w czasie.

Na potrzeby realizacji zamierzenia badawczego wykorzystano dane pozyskane z Wydziału Strategii i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta Lublin, Lubelskiego Urzędu Skarbowego oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie. Część informacji została pozyskana z stref zasobów statystyki publicznej Głównego Urzędu Statystycznego. Natomiast dane dotyczące średnich wynagrodzeń zaczerpnięte zostały z raportów o rynku pracy w województwie lubelskim opublikowanych przez Urząd Miasta Lublin. Do wykonania obliczeń wykorzystano arkusz kalkulacyjny Excel.

4.2. Efekty mnożnikowe

Powstanie lub rozwój działalności gospodarczej, która swoim zasięgiem obejmuje konkretny obszar, może prowadzić do zwiększenia poziomu dochodów i wzrostu zatrudnienia w wielu innych przedsiębiorstwach, jak również wzrostu zwiększenia wpływów podatkowych. Efekty mnożnikowe są definiowane, jako zjawiska o charakterze sprzężenia zwrotnego, których celem jest pobudzenie rozwoju wielu różnych działalności gospodarczych na skutek dodatkowego popytu konsumpcyjnego i zaopatrzeniowego, który powstaje w wyniku uruchomienia bądź rozbudowy jakiegoś przedsięwzięcia. Wielkość efektów mnożnikowych jest ściśle powiązana z rodzajem prowadzonej działalności oraz z przedsiębiorstwami zlokalizowanymi na terenie strefy. Im silniejsze efekty mnożnikowe wewnątrz strefy, tym silniejsze ich oddziaływanie na rozwój miast, gmin i powiatów, w których są zlokalizowane. Efekty te stanowią bardzo ko-

rzystny czynnik rozwijający lokalną gospodarkę. Zasięg przestrzenny efektów mnożnikowych podzielony jest na:¹²⁴

- zasięg domknięty, który jest ograniczony do najbliższej okolicy nowej bądź rozbudowanej inwestycji,
- zasięg otwarty, czyli taki, który swoim oddziaływaniem obejmuje także sąsiednie miejscowości lub regiony.

W literaturze przedmiotu wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje efektów mnożnikowych: efekty zaopatrzeniowe i efekty dochodowe.¹²⁵ Efekty zaopatrzeniowe wynikają z dodatkowego popytu, który jest tworzony przez przedsiębiorstwa nowo powstałe lub rozwijające się. Zwiększający się popyt umożliwia wzrost przedsiębiorstw będących dla nich dostawcami dóbr i usług. Natomiast efekty dochodowe są skutkiem zwiększenia się siły nabywczej społeczeństwa poprzez wzrost wynagrodzeń pracowników. Tym sposobem rozwój jednych przedsiębiorstw związanych z dodatkowym zapotrzebowaniem na produkty i usługi, skutkuje rozwojem innych firm, które poprzez zwiększanie popytu, wywołują kolejne cykle efektów mnożnikowych.¹²⁶

Zasięg i siła efektów mnożnikowych zależy od wielu czynników. Z jednej strony mogą to być czynniki związane z branżą, rozmiarem lub cechami przedsiębiorstwa, które wywołuje zmianę, a z drugiej strony czynnikami wpływającymi na zasięg efektów mnożnikowych mogą być zdolności lokalnych podmiotów do zaspokojenia popytu zgłaszanego przez firmę funkcjonującą w strefie. Z kolei zdolność lokalnych podmiotów do wychwycenia zmiany zależy od aktywności miejscowych podmiotów gospodarczych, która może być wspierana poprzez działania lokalnych władz samorządowych.¹²⁷

Istnienie efektu mnożnikowego ma swój początek na etapie prowadzenia pierwszych prac inwestycyjnych oraz infrastrukturalnych w strefie. Prace te zazwyczaj zlecane są lokalnym przedsiębiorstwom budowlanym, które ze względów kosztowych i logistycznych zatrudniają miejscowych pracowników. Liczba pracowników jest zależna od rozmiaru, tempa oraz złożoności tych inwestycji, a zatrudnienie ma najczęściej charakter sezonowy, co w przypadku branży budowlanej jest dość charakterystyczne.

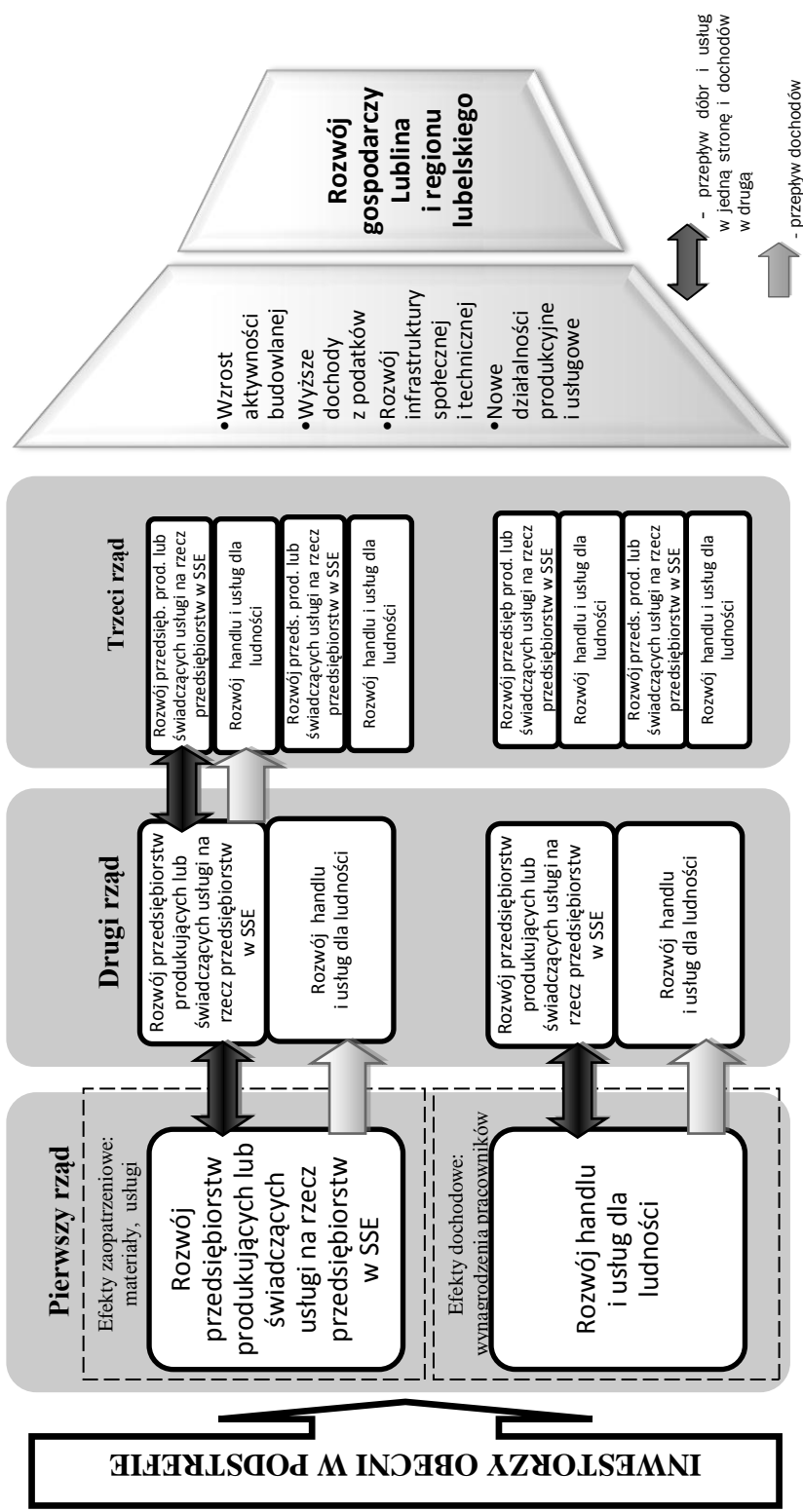
Przy efektach mnożnikowych należy pamiętać, że mają one swoje ograniczenia w zakresie dokładności obliczanego wyniku, których przyczyną jest konieczności przyjmowanie szacunkowych danych początkowych. Graficzne ujęcie oddziaływania zaopatrzeniowych oraz dochodowych efektów mnożnikowych przedstawia Rysunek 4.

¹²⁴ J. Bis, *Prognoza...*, op. cit., s. 210–211.

¹²⁵ Por. E. Bojar, T. Żminda, J. Bis, (red.), *Region i edukacja a procesy rozwojowe*, Politechnika Lubelska 2014, s. 82.

¹²⁶ K. Wiedermann, *Koncepcja efektów mnożnikowych w wyznaczaniu wpływu przedsiębiorstw na otoczenie społeczno-gospodarcze*, „Prace Komisji Geografii Przemysłu”, Nr 11, Warszawa-Kraków 2008, s. 98.

¹²⁷ Typa M., *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce jako stymulator konkurencyjności regionów*, „Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie”, Nr 2/2013, s. 17.

Rysunek 4. Schemat oddziaływania zaopatrzeniowych i dochodowych efektów mnożnikowych

Źródło: Domański B., Gwosdz K., *Dziesięć...*, op. cit., [za:] BIS J., *Prognoza...*, op. cit.

Koncerny międzynarodowe, które rozpoczynają swoją działalność na terenie strefy muszą nawiązać kontakty z dostawcami, odbiorcami oraz kooperantami. Wiąże się to ze zwiększeniem poziomu zatrudnienia w tych firmach, aby móc spełniać rosnące wobec nich wymagania. Rozszerzając zakres swojej działalności, miejscowi kooperanci informują rynek pracy o dodatkowym zapotrzebowaniu na określone kompetencje. Jeśli takich osób nie ma na lokalnym rynku, wówczas przedsiębiorcy poszukują pracowników na innym rynku bądź stymulują rozwój szkoleń w oczekiwanym przez nich kierunku.

Zwiększenie poziomu dochodów pracowników, którzy zatrudnieni są w strefie bądź w jej bezpośrednim sąsiedztwie, powoduje wzrost wydatków konsumpcyjnych, co przyczynia się do wzrostu zatrudnienia w firmach produkujących dobra konsumpcyjne. Jednakże niezwykle ciężko jest określić rzeczywistą wielkość tego typu wzrostu zatrudnienia.

4.3. Dochody z tytułu podatku PIT

Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w przedsiębiorstwach zlokalizowanych w Podstrefie Lublin, które udzieliły odpowiedzi na pytania o poziom wynagrodzeń ich pracowników wynosiło 3 828,14 zł, podczas, gdy w Lublinie wynosiło ono średnio w 2014 roku 3955,65 zł. W szacunku założono jednak, że do przeprowadzonej kalkulacji przyjęty będzie poziom przeciętnego wynagrodzenia brutto dla Lublina. Przemawiały za tym następujące argumenty:

- Nie wszystkie przedsiębiorstwa ze strefy wypełniły ankietę, a jedna z firm która wypełniała ankietę nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie, dlatego wyliczona średnia dla przedsiębiorstw z podstrefy SSE nie jest w pełni miarodajna. Ankieta stanowi natomiast informację, z której można wnioskować, że poziom wynagrodzeń brutto w przedsiębiorstwach z Podstrefy zbliżony jest do średniej dla miasta Lublin.
- Przedsiębiorstwa z podstrefy podały informację o średniomiesięcznym wynagrodzeniu brutto ich pracowników tylko dla jednego momentu czasowego, tymczasem szacunek obejmuje szerszy horyzont czasu – lata 2008–2014.
- Badane przedsiębiorstwa podały średnie wynagrodzenie brutto dla wszystkich zatrudnionych pracowników w przedsiębiorstwie, także tych którzy nie pracują w zakładach zlokalizowanych na terenie podstrefy. Pracownicy ci w innych lokalizacjach, także w gminach sąsiadujących z Lublinem, mają niższe wynagrodzenie niż w podstrefie, co ma wpływ na poziom średniego wynagrodzenia brutto w całym przedsiębiorstwie.

Dane o przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto pracowników w Lublinie w latach 2008–2014 zostały pozyskane z Banku Danych lokalnych

Głównego Urzędu Statystycznego.¹²⁸ Z przyjętego założenia dotyczącego wynagrodzeń wynika, że pracownicy są objęci pierwszym progiem dochodowym, który wynosi 18%. Wielkość zaliczek na podatek dochodowy odprowadzonych w ciągu roku od średniomiesięcznego wynagrodzeń przedstawiono poniżej w tabeli 23.

Tabela 23. Kalkulacja podatku dochodowego od osób fizycznych od przeciętnego wynagrodzenia brutto odprowadzanego do urzędu skarbowego w latach 2008–2014

Lp.	Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	3076,91	3178,15	3489,07	3 606,97	3710,8	3820,91	3955,65
2.	Składki na ubezpieczenia	421,84	435,72	478,35	494,52	508,75	523,85	542,32
3.	w tym: emerytalne	300,31	310,19	340,53	352,04	362,17	372,92	386,07
4.	rentowe	46,15	47,67	52,34	54,10	55,66	57,31	59,33
5.	chorobowe	75,38	77,86	85,48	88,37	90,91	93,61	96,91
6.	zdrowotne	238,96	246,82	270,96	280,12	288,18	296,74	307,20
7.	Podstawa opodatkowania	2544	2631	2 899	3 001	3 091	3 186	3 302
8.	Miesięczna zaliczka na PIT	229	215	242	253	262	272	284
9.	Roczny PIT	2748	2580	2 904	3 036	3 144	3 264	3 408

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu z Banku Danych Lokalnych GUS.

Dla przeprowadzenia szacunku wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych do budżetu miasta istotnym staje się określenie jaką część siły roboczej zatrudnionej w Podstrefie, jak i u kooperantów, stanowią mieszkańcy Lublina, którzy rozliczają się w lubelskich urzędach skarbowych. Chcąc znaleźć odpowiedź na tak postawione pytanie przeprowadzono następujące obliczenia (tabela 24).

¹²⁸ Przepiętne miesięczne wynagrodzenie brutto podawane przez GUS kalkulowane jest bez uwzględnienia wynagrodzeń podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

Tabela 24. Szacowanie udziału mieszkańców w Lublinie w liczbie osób pracujących w Lublinie.

Lp.	Wyszczególnienie	Wielkość [w 2011 roku] [†]	Źródło/ wyliczenia
1.	Przyjeżdżający** do pracy w Lublinie	40 226	GUS
2.	Wyjeżdżający*** do pracy z Lublina	10168	GUS
3.	Stopa bezrobocia w Lublinie	9,40%	Bank danych lokalnych GUS
4.	Liczba osób bezrobotnych w Lublinie	16 102	Bank danych lokalnych GUS
5.	Liczba mieszkańców Lublina aktywnych zawodowo	171 298	= 16 102 : 9,4%
6.	Liczba pracujących mieszkańców Lublina	155 196,0	=171 298 - 16 102
7.	Liczba osób pracujących w Lublinie	185 254	= 171 298 - 16 102 - 10 168 + 40 226
8.	Szacunkowa liczba osób pracujących w Lublinie i mieszkańców w Lublinie (to jest bez przyjeżdżających do pracy w Lublinie)	145 028	=185 254 - 40 226
9.	Udział osób mieszkających w Lublinie wśród osób pracujących w Lublinie	78,3%	=145028 : 185254

* Obliczenia przeprowadzono dla roku 2011, gdyż jest to ostatni rok dla którego GUS podaje dane o przyjeżdżających do pracy w Lublinie i wyjeżdżających do pracy z Lublina na podstawie przeprowadzonego Narodowego Spisu Powszechnego. Dla zachowania współmierności danych wejściowych wszystkie dane przyjęto z tego roku.

** Przyjeżdżający do pracy to pracownicy najemni (zatrudnieni), którzy przyjeżdżają z gminy (powiatu, województwa) swojego zamieszkania do innej gminy (powiatu, województwa), gdzie jest ich miejsce pracy. Źródło: GUS, *Dojazdy do pracy. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2014, s. 29.

*** Wyjeżdżający do pracy to pracownicy najemni (zatrudnieni), którzy wyjeżdżają z gminy (powiatu, województwa) zamieszkania do innej gminy (powiatu, województwa), gdzie jest ich miejsce pracy. Źródło: GUS, *Dojazdy...*, op. cit., s. 29.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank danych lokalnych, Główny Urząd Statystyczny; GUS, *Dojazdy do pracy. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014.

Zgodnie z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 roku do pracy w Lublinie przyjeżdżało 40 226 osób, a poza miasto wyjeżdżało 10 168.¹²⁹ W tym samym czasie stopa bezrobocia rejestrowanego wynosiła 9,4%, a jak podaje GUS zarejestrowanych osób bezrobotnych było 16 102.¹³⁰ Zatem liczba mieszkańców Lublina aktywnych zawodowo wynosiła 171 298.¹³¹ Po odjęciu osób bezrobotnych okazuje się, że zatrudnionych mieszkańców Lublina było 151 196. Dodając do tego osoby przyjeżdżających do pracy w Lublinie, a odejmując liczbę osób wyjeżdżających do pracy poza miasto

¹²⁹ Tamże, s. 120.

¹³⁰ Dane GUS. Bank danych lokalnych.

¹³¹ Główny Urząd Statystyczny podaje rokrocznie liczbę osób pracujących w przedsiębiorstwach. Liczba ta wynosiła w 2011 roku 121 095. Niestety nie uwzględnia ona osób pracujących w przedsiębiorstwach zatrudniających do 9 osób. Dlatego dane bezpośrednie GUS są znacząco zaniżone względem faktycznej liczby osób pracujących w Lublinie stąd konieczność przeprowadzenia własnego oszacowania na podstawie stopy bezrobocia rejestrowanego oraz liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

otrzymujemy liczbę pracujących w Lublinie – 185 254 osoby.¹³² Odejmując od tej liczby osoby przyjeżdżające do pracy w Lublinie okazuje się, że szacunkowa liczba osób pracujących w Lublinie i mieszkających w Lublinie wynosiła 145 028. Udział tych osób w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym pracujących w Lublinie wyniósł zatem 78,3%. Wobec powyższego przyjęto że 78,3% siły roboczej zatrudnionej w Podstrefie, jak i u kooperantów, stanowią mieszkańcy Lublina. Dało to podstawę do obliczenia wpływów do budżetu miasta Lublin z tytułu wynagrodzeń wypłacanych pracownikom, którzy znaleźli zatrudnienie na ternie Podstrefy (tabela 25).

Tabela 25. Dochody budżetu miasta Lublin z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach na terenie Podstrefy w latach 2008–2014

Lp.	Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Miejsca pracy w Podstrefie [os.]	184	404	602	694	969	1121	1788
2.	Miejsca pracy dla mieszkańców Lublina (1 × 78,3%) [os.]	144	316	471	543	758	877	1399
3.	Średni roczny PIT odprowadzony do Urzędu Skarbowego przez jednego zatrudnionego [w zł]	2748	2580	2904	3036	3144	3264	3408
4.	Roczny PIT odprowadzony do Urzędu Skarbowego przez wszystkich zatrudnionych w SSE (1 × 4) [zł]	379224	781740	1312608	1581756	2288832	2748288	4576944
5.	Udział gmin we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych	36,49%	36,72%	36,94%	37,12%	37,26%	37,42%	37,53%
6.	Udział powiatów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych	10,25%	10,25%	10,25%	10,25%	10,25%	10,25%	10,25%
7.	Łączny udział miasta Lublin we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (5+6)	46,74%	46,97%	47,19%	47,37%	47,51%	47,67%	47,78%
8.	Dochody do budżetu miasta z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (7 × 4) [zł]	184956	382937	645457	780917	1132236	1364567	2278051
	RAZEM	6 769 121 zł						

Źródło: Opracowanie własne

¹³² W praktyce liczba ta odbiega od stanu rzeczywistego, gdyż wśród osób w wieku poprodukcyjnym mogą być osoby, które wciąż pracują. Jeśli jednak przyjąć, że osoby w wieku poprodukcyjnym charakteryzują się mniejszą mobilnością i bardzo rzadko decydują się na dojeżdżanie lub wyjeżdżanie do pracy poza granice gminy ich zamieszkania, to fakt pominięcia tych osób w prowadzonym szacunku staje się nieistotny dla otrzymanego wyniku. Celem przeprowadzanego szacunku jest bowiem określenie jak część osób w wieku produkcyjnym znajdujących zatrudnienie w Lublinie to mieszkańcy Lublina.

Jak wynika z wyliczeń przedstawionych w tabeli 25 budżet miasta Lublin od 2008 do 2014 roku z tytułu wpływów podatkowych od osób fizycznych (PIT) zyskał w sumie około 6,8 mln zł. Przy czym są to wpływy z podatków odprowadzonych bezpośrednio przez mieszkańców Lublina zatrudnionych w przedsiębiorstwach zlokalizowanych w podstrefie. Mając natomiast na uwadze wpływ przedsiębiorstw działających w podstrefie na jej otoczenie społeczno-gospodarcze, a w szczególności na gospodarkę powiatu lubelskiego oszacowano wielkość potencjalnego mnożnika stanowiącego podstawę określenia efektów mnożnikowych. Rozróżniono efekty dochodowe i zaopatrzeniowe. Efekty zaopatrzeniowe wiążą się z dodatkowymi zamówieniami realizowanymi przez rozwijające się przedsiębiorstwa lokujące się w podstrefie, dzięki czemu dostawcy mogą tworzyć nowe miejsca pracy. Ukierunkowanie szacunku na poszukiwanie wpływu Podstrefy na powiat lubelski motywowane było tym, że do budżetu Lublina będącego miastem na prawach powiatu wpływają nie tylko dochody z tytułu udziału gmin, ale także z tytułu udziału powiatu we wpływach z podatku dochodowego. Dlatego na budżet miasta Lublin mają wpływ wynagrodzenia wypłacane mieszkańcom całego powiatu lubelskiego.

Sposób kalkulacji efektów zaopatrzeniowych wpływu przedsiębiorstw z Podstrefy SSE na jej otoczenie społeczno-gospodarcze, a w szczególności wpływu na liczbę nowych miejsc pracy powstających w powiecie lubelskim oparto na algorytmie przedstawionym na rysunku 5.

Przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie Podstrefy, chcąc zrealizować dodatkową sprzedaż produktów wytworzonych na bazie większego potencjału będącego wynikiem poczynionych inwestycji, muszą ponieść dodatkowe koszty zaopatrzenia. Są to koszty zużycia materiałów i energii, usług obcych¹³³ oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów w cenie nabycia. Koszty te są źródłem przychodów u przedsiębiorstw I rzędu to jest dostawców firm działających w podstrefie. Do powiatu lubelskiego trafia jednak tylko ta część kosztów zaopatrzeniowych, która wynika z dostaw od przedsiębiorstw z tego powiatu. W przypadku przedsiębiorstw z lubelskiej podstrefy, według przeprowadzonych badań ankietowych,¹³⁴ jest to 16,4%. Z iloczynu kosztów zaopatrzeniowych przedsiębiorstw podstrefy i udziału dostawców z powiatu lubelskiego wśród dostawców przedsiębiorstw podstrefy obliczono przychody przedsiębiorstw powiatu lubelskiego będących dostawcami I rzędu. Przedsiębiorstwa te przezna-

¹³³ Por. K. Wiedermann, *Koncepcja...*, op. cit., s. 101–102.

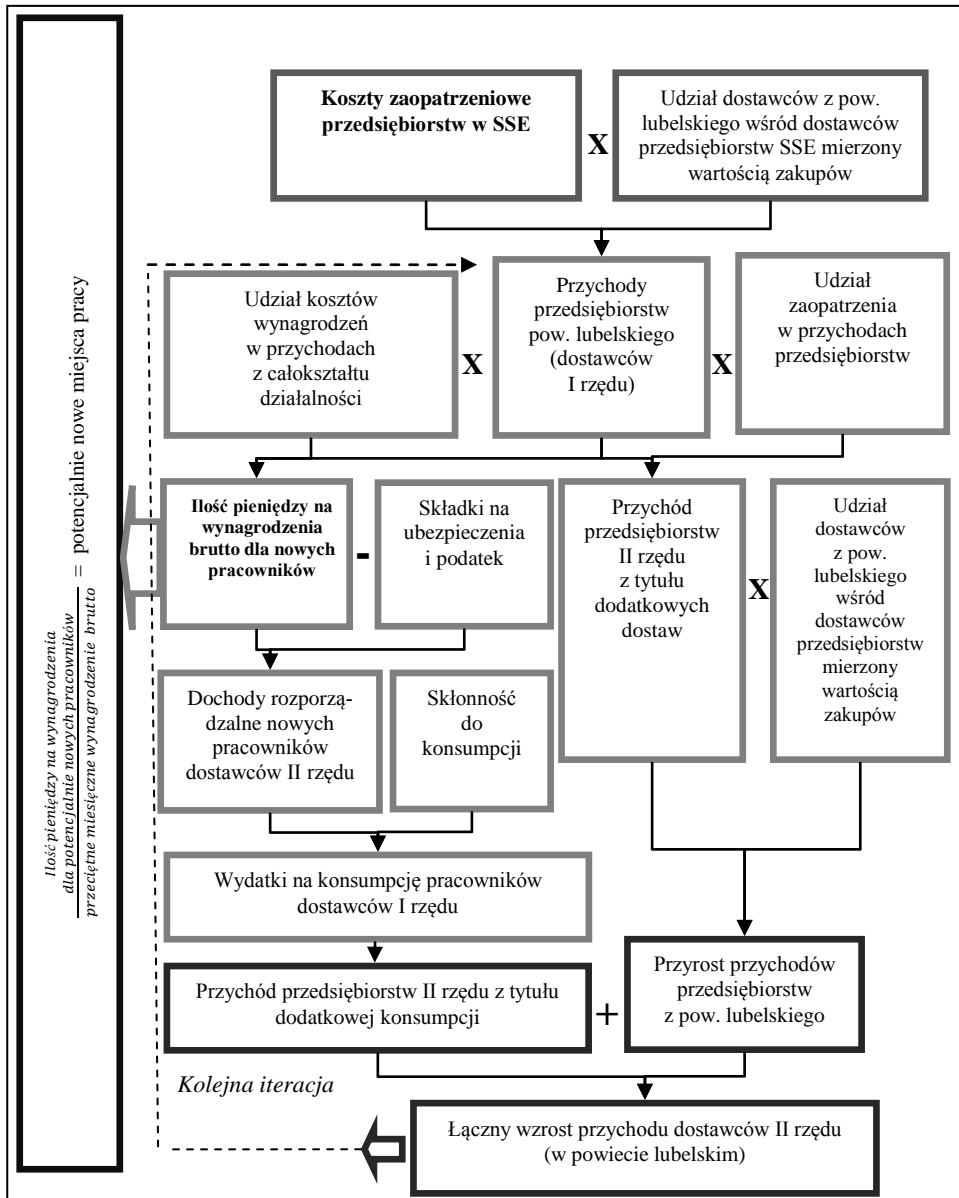
¹³⁴ Odsetek ten oparty jest na szacunku. Z uwagi na niechęć respondentów (na etapie pilotażu) do podania szczegółowych danych dotyczących realizowanych dostaw, przedsiębiorstwa poproszono jedynie o określenie struktury dostaw według kryterium geograficznego mierzonej wartością zakupów. Następnie uwzględniając wielkość przedsiębiorstw mierzoną liczbą zatrudnionych pracowników, którą potraktowano jako podstawę wyznaczenia wagi, obliczono średni ważony udział dostawców z pow. lubelskiego wśród dostawców przedsiębiorstw SSE, mierzony wartością zrealizowanych zakupów.

czają określoną część przychodów na pokrycie kosztów wynagrodzeń pracowników. Wyliczono ją w oparciu o dane statystyczne GUS o wynikach finansowych przedsiębiorstw niefinansowych i wynosiła ona przykładowo dla przeciętnego przedsiębiorstwa w 2014 roku 8,6%. Dało to podstawę do obliczenia wynagrodzenia brutto dla potencjalnie nowych pracowników w przedsiębiorstwach I rzędu. Należy zauważyć, że użycie określenia potencjalnie nowych pracowników nie jest przypadkowe. Przedsiębiorstwa mają często niewykorzystany potencjał, niewykorzystane zdolności produkcyjne np. tkwiące w niewykorzystanym czasie pracowników, a wtedy wzrost przychodów może, ale nie musi przełożyć się bezpośrednio na pojawienie nowych miejsc pracy. Wynagrodzenia potencjalnie nowych pracowników po uwzględnieniu potrąceń z tytułu ubezpieczeń społecznych i podatku dochodowego od osób fizycznych oraz skłonności do konsumpcji przekładają się na wzrost wydatków konsumpcyjnych i powiększają tym samym przychód dostawców II rzędu. Należy mieć także na względzie fakt, że wzrost przychodów u dostawców II rzędu ma jeszcze jedno źródło – wynikające z dodatkowych kosztów zaopatrzenia u dostawcy I rzędu¹³⁵. Wzrost przychodów w przedsiębiorstwach będących dostawcami I rzędu, wywołany początkowym wzrostem wydatków konsumpcyjnych pracowników przedsiębiorstw z podstrefy, wymaga poniesienia dodatkowych kosztów zaopatrzenia, które z kolei stanowią dodatkowy przychód dostawców II rzędu. Koszty te oszacowano bazując na danych GUS to jest na podstawie obliczonego średniego stosunku tych kosztów względem przychodów z całokształtu działalności statystycznego przedsiębiorstwa i odniesienia go do przychodów wynikających ze zwiększonej sprzedaży. Udział kosztów zaopatrzenia w przychodach statystycznego przedsiębiorstwa według danych GUS w 2014 roku wynosił 74,9%. Po przemnożeniu tej wielkości przez przychód przedsiębiorstw I rzędu z tytułu dodatkowych dostaw otrzymano przyrost przychodu przedsiębiorstw II rzędu z tytułu dodatkowych dostaw. Następnie tak policzone koszty zaopatrzenia przedsiębiorstw I rzędu, stanowiące jednocześnie przychód dostawców II rzędu, skorygowano wskaźnikiem udziału dostawców z powiatu lubelskiego w ogólnej wartości realizowanych dostaw do lubelskich przedsiębiorstw. Wskaźnik ten, jak stanowią wyniki badań prowadzonych przez Instytut Badań Strukturalnych¹³⁶ wynosi w lubelskich przedsiębiorstwach około 45%. Dopiero zsumowanie wcześniej opisanego wzrostu przychodów z tytułu wzrostu wydatków konsumpcyjnych pracowników przedsiębiorstw I rzędu oraz wzrostu przychodów u przedsiębiorstw z powiatu lubelskiego będących dostawcami przedsiębiorstw I rzędu pozwoliło skalkulować łączny wzrost przychodów dostawców II rzędu

¹³⁵ Zdaniem autorów niniejszego opracowania jest to brakujący element w koncepcji efektów mnożnikowych w wyznaczaniu wpływu przedsiębiorstw na otoczenie społeczno-gospodarcze zaprezentowanej w publikacji K. Wiedermanna, będącej pierwowzorem dla przyjętego algorytmu liczenia efektu dochodowego.

¹³⁶ K. Kierdoń, K. Pogorzelski, *Kierunki rozwoju przedsiębiorstw w województwie lubelskim. Raport z badania ankietowego przedsiębiorstw*, Instytut Badań Strukturalnych, Warszawa 2011, s. 9.

w powiecie lubelskim. Będzie on punktem wyjścia dla kolejnej iteracji generującej potencjalny przyrost nowych miejsc pracy u dostawców III rządu.

Rysunek 5. Algorytm obliczania zaopatrzeniowych efektów mnożnikowych

Źródło: Opracowanie własne

W oparciu o przyjęty algorytm wyliczono zaopatrzeniowe efekty przypadających na jedno nowe miejsce pracy w lubelskiej podstrefie. Dane wejściowe do przeprowadzonych obliczeń przedstawiono w tabeli 26, natomiast wyniki przeprowadzonych obliczeń ze szczegółowym przedstawieniem dwóch pierwszych iteracji¹³⁷ przyjętego algorytmu przedstawiono w tabeli 27.

Tabela 26. Dane dla potrzeb kalkulacji efektów mnożnikowych wpływu lubelskiej Podstrefy na lokalną gospodarkę w latach 2008–2014

Lp.	Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Przeciętne wynagrodzenie brutto w woj. lubelskie [zł] ^a	3076,9	3178,2	3489,1	3607,0	3710,8	3820,9	3955,7
2.	Przeciętne wynagrodzenie netto [zł] ^b	2187,1	2280,5	2497,8	2579,4	2651,9	2728,3	2822,2
3.	Skłonność do konsumpcji w woj. lubelskim ^c	92,0%	91,0%	81,8%	83,5%	86,9%	84,0%	81,3%
4.	Udział kosztów wynagrodzeń w przychodach z całokształtu działalności ^d	8,0%	9,4%	9,8%	9,0%	8,4%	8,3%	8,6%
5.	Udział kosztów zaopatrzenia w przychodach przedsiębiorstw ^d	76,3%	73,5%	71,7%	72,6%	74,8%	75,3%	74,9%
6.	Udział dostawców z pow. lubelskiego wśród dostawców przedsiębiorstw SSE mierzony wartością zakupów ^e	16,4%	16,4%	16,4%	16,4%	16,4%	16,4%	16,4%
7.	Udział dostawców z pow. lubelskiego wśród dostawców przedsiębiorstw mierzony wartością zakupów ^f	45%	45%	45%	45%	45%	45%	45%

Źródło: a – Bank danych lokalnych GUS; b – obliczenia własne; c – dla lat 2008–2011: Urząd Statystyczny w Lublinie: *Budżety gospodarstw domowych w woj. lubelskim, z lat 2008–2011*; dla lat 2012–2014: *Budżety gospodarstw domowych w woj. lubelskim 2014*, Lublin 2015, s. 2; d – obliczenia własne dla lat 2008–2011 na podstawie *Roczników Statystycznych województwa lubelskiego 2008–2012*; dla lat 2012–2014 na podstawie danych GUS, *Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych*, za okresy I–XII z lat 2012–2014; e – obliczenia na podstawie wyników własnych badań ankietowych; f – Kierdoń K., Pogorzelski K., *Kierunki rozwoju przedsiębiorstw w województwie lubelskim. Raport z badania ankietowego przedsiębiorstw*, Instytut Badań Strukturalnych, Warszawa 2011, s. 9.

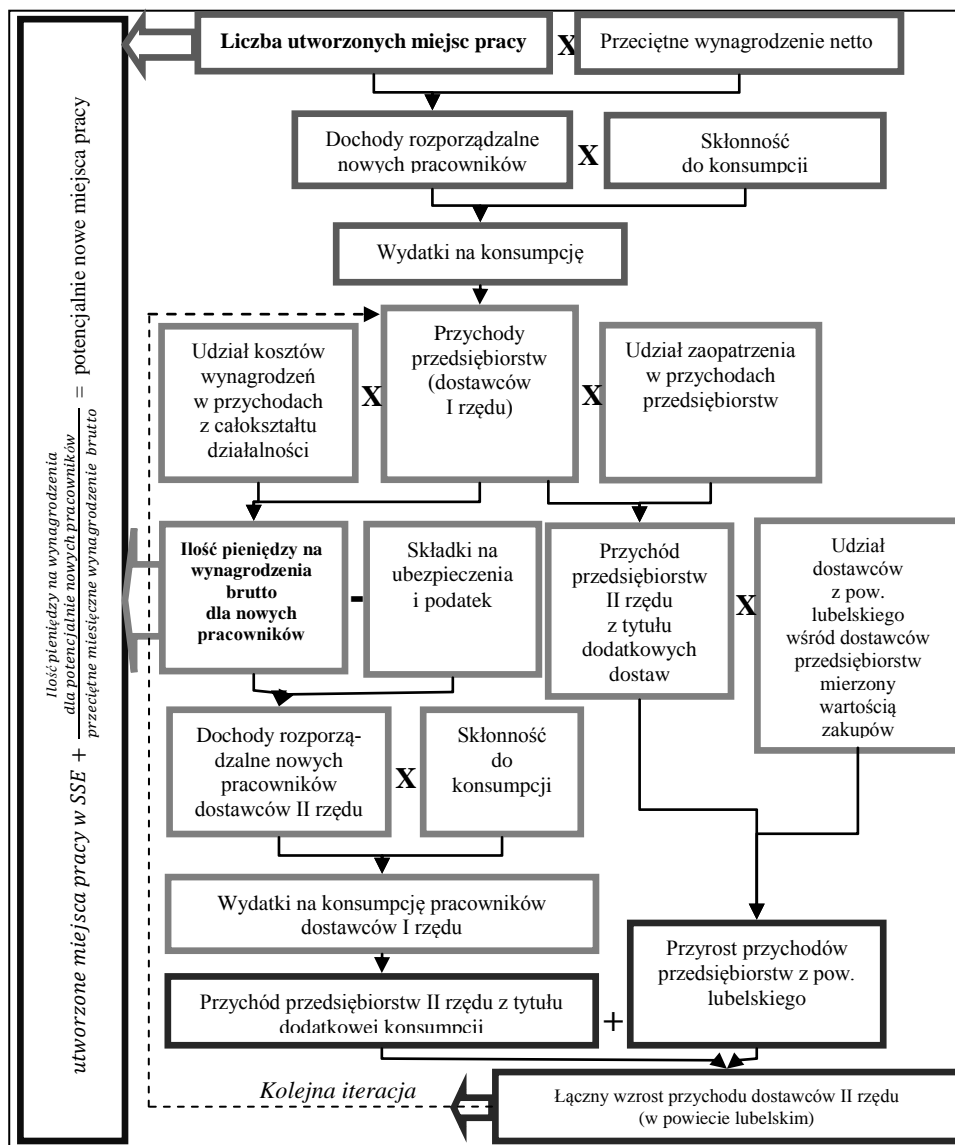
¹³⁷ Prezentacja szczegółowych wyliczeń kolejnych iteracji byłaby stosunkowo obszerna, a teoretycznie liczba iteracji jest nieograniczona, dlatego autorzy zdecydowali się ukazać tylko wyniki obliczenia dwóch pierwszych iteracji.

Tabela 27. Zaopatrzeniowe efekty mnożnikowe przypadające na jedno nowe miejsce pracy dla mieszkańca Lublina w lubelskiej Podstrefie

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Koszty zaopatrzeniowe przedsiębiorstwa ze SSE	4786,36	4075,35	4174,45	4777,55	5435,61	5664,17	5674,03
Przychód przedsiębiorstwa (dostawcy) I rzędu	4786,36	4075,35	4174,45	4777,55	5435,61	5664,17	5674,03
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) I rzędu	384,21	382,51	409,59	428,76	454,18	471,02	485,26
Wynagrodzenia netto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) I rzędu	273,10	274,47	293,22	306,61	324,57	336,34	346,21
Wydatki na konsumpcję pracowników przedsiębiorstw I rzędu	251,38	249,71	239,86	255,89	282,05	282,54	281,48
Przychód przedsiębiorstw II rzędu z tytułu wzrostu konsumpcji	251,38	249,71	239,86	255,89	282,05	282,54	281,48
Koszty zaopatrzeniowe przedsiębiorstwa I rzędu	3650,39	2995,86	2993,13	3468,65	4063,41	4264,78	4251,39
Przychód przedsiębiorstw II rzędu (pow. lubelskiego) z tytułu dodatkowych dostaw	1642,68	1348,14	1346,91	1560,89	1828,54	1919,15	1913,13
Łączny przychód przedsiębiorstw II rzędu (pow. lubelskiego)	1894,06	1597,84	1586,77	1816,79	2110,59	2201,69	2194,61
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) II rzędu	152,04	149,97	155,69	163,05	176,35	183,09	187,69
Wynagrodzenia netto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) II rzędu	108,07	107,61	111,46	116,60	126,03	130,73	133,91
Wydatki na konsumpcję pracowników przedsiębiorstw II rzędu	99,48	97,90	91,17	97,31	109,52	109,82	108,87
Przychód przedsiębiorstw III rzędu z tytułu wzrostu konsumpcji	99,48	97,90	91,17	97,31	109,52	109,82	108,87
Koszty zaopatrzeniowe przedsiębiorstwa II rzędu	1444,53	1174,60	1137,73	1319,05	1577,78	1657,74	1644,36
Przychód przedsiębiorstw III rzędu (pow. lubelskiego) z tytułu dodatkowych dostaw	650,04	528,57	511,98	593,57	710,00	745,98	739,96
Łączny przychód przedsiębiorstw III rzędu (pow. lubelskiego)	749,52	626,47	603,15	690,88	819,52	855,80	848,83
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) III rzędu	60,16	58,80	59,18	62,00	68,48	71,17	72,59
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) IV rzędu	23,81	23,05	22,50	23,58	26,59	27,66	28,08
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) V rzędu	9,42	9,04	8,55	8,97	10,32	10,75	10,86
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) VI rzędu	3,73	3,54	3,25	3,41	4,01	4,18	4,20
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) VII rzędu	1,48	1,39	1,24	1,30	1,56	1,62	1,62
...
RAZEM wynagrodzenia brutto pracowników (dostawców)	635,81	629,21	660,75	691,86	742,47	770,53	791,33
Liczba potencjalnie nowych miejsc pracy w powiecie lubelskim, przypadających na I nowe miejsce pracy utworzone w lubelskiej Podstrefie	0,21	0,20	0,19	0,19	0,20	0,20	0,20

Źródło: Opracowanie własne

Obok efektu zaopatrzeniowego pojawienie się przedsiębiorstw realizujących inwestycje w podstrefie wywołuje efekt dochodowy. Wynika on ze wzrostu dochodów osób, które znajdują zatrudnienie w przedsiębiorstwach w podstrefie. Sposób jego kalkulacji także oparto na algorytmie, przedstawionym poniżej.

Rysunek 6. Algorytm kalkulacji dochodowych efektów mnożnikowych.

Źródło: Opracowanie własne. Por. K. Wiedermann, *Koncepcja efektów* op. cit., s. 104.

Poniżej przedstawiono wyniki obliczeń dochodowego efektu ze szczegółową prezentacją wyników dla dwóch pierwszych iteracji w ramach zastosowanego algorytmu.

Tabela 28. Dochodowe efekty mnożnikowe przypadające na jedno nowe miejsce pracy dla mieszkańca lublina w lubelskiej Podstrefie

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wynagrodzenie brutto pracowników przedsiębiorstw z Podstrefy	3076,91	3178,15	3489,07	3606,97	3710,80	3820,91	3955,65
Wynagrodzenie netto pracowników przedsiębiorstw z Podstrefy	2187,10	2280,49	2497,75	2579,36	2651,86	2728,33	2822,17
Wydatki na konsumpcję pracowników przedsiębiorstw z Podstrefy	2013,16	2074,72	2043,24	2152,73	2304,47	2291,91	2294,54
Przychód przedsiębiorstw (dostawcy) I rzędu	2013,16	2074,72	2043,24	2152,73	2304,47	2291,91	2294,54
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstw I rzędu	161,60	194,73	200,48	193,20	192,55	190,59	196,23
Wynagrodzenie netto pracowników przedsiębiorstw I rzędu	114,87	139,73	143,52	138,16	137,60	136,09	140,00
Wydatki na konsumpcję pracowników I rzędu	105,73	127,12	117,40	115,30	119,58	114,32	113,83
Przychód przedsiębiorstw II rzędu z tytułu wzrostu konsumpcji	105,73	127,12	117,40	115,30	119,58	114,32	113,83
Przychód przedsiębiorstw II rzędu (pow. lubelskiego) z tytułu dodatkowych dostaw	690,92	686,32	659,26	703,33	775,22	776,55	773,66
Całkowity wzrost przychodu przedsiębiorstw II rzędu (pow. lubelskiego)	796,65	813,45	776,66	818,63	894,80	890,87	887,48
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstw II rzędu	63,95	76,35	76,21	73,47	74,77	74,08	75,90
Wynagrodzenie netto pracowników przedsiębiorstw II rzędu	45,45	54,79	54,55	52,54	53,43	52,90	54,15
Wydatki na konsumpcję pracowników II rzędu	41,84	49,84	44,63	43,85	46,43	44,44	44,03
Przychód przedsiębiorstw III rzędu z tytułu wzrostu konsumpcji	41,84	49,84	44,63	43,85	46,43	44,44	44,03
Przychód przedsiębiorstw III rzędu (pow. lubelskiego) z tyt. dodatkowych dostaw	273,41	269,09	250,59	267,46	301,01	301,85	299,24
Całkowity wzrost przychodu przedsiębiorstw III rzędu (pow. lubelskiego)	315,25	318,93	295,22	311,31	347,44	346,29	343,26
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) III rzędu	25,31	29,93	28,97	27,94	29,03	28,80	29,36
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) IV rzędu	10,01	11,74	11,01	10,62	11,27	11,19	11,35
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) V rzędu	3,96	4,60	4,19	4,04	4,38	4,35	4,39
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) VI rzędu	0,62	1,80	1,59	1,54	1,70	1,69	1,70
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) VII rzędu	0,25	0,71	0,60	0,58	0,66	0,66	0,66
Wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstwa (dostawcy) VIII rzędu	0,00	0,28	0,23	0,22	0,26	0,26	0,25
...
RAZEM wynagrodzenia brutto pracowników przedsiębiorstw (dostawców)	267,42	320,32	323,41	311,75	314,78	311,78	320,01
Liczba potencjalnie nowych miejsc pracy w powiecie lubelskim, przypadających na 1 nowe miejsce pracy utworzone w lubelskiej Podstrefie	0,09	0,10	0,09	0,09	0,08	0,08	0,08

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z przyjętym algorytmem założono, że utworzone miejsca pracy są źródłem dochodów rozporządzalnych nowych pracowników mieszkających w Lublinie. Pracowników tych cechuje skłonność do konsumpcji na poziomie odpowiadającym udziałowi wydatków na konsumpcję w dochodach rozporządzalnych dla mieszkańców Lublina. Konfrontując skłonność do konsumpcji z dochodami rozporządzalnymi wyliczono średni poziom wydatków realizowanych przez nowych pracowników. Wydatki te są źródłem przychodów w przedsiębiorstwach I rzędu, od których nabyte zostały dobra bądź usługi. Przedsiębiorstwa te przeznaczają określoną część przychodów na pokrycie kosztów wynagrodzeń pracowników, ponoszą także dodatkowe koszty zaopatrzenia w celu „obsługi” zwiększonych przychodów. Dalej algorytm jest analogiczny do tego, który posłużył obliczeniu efektów zaopatrzeniowych, dlatego zaniechano jego szczegółowego opisu.

Kalkulację mnożnika w kolejnych latach przedstawiono poniżej. Wyraża on ile potencjalnie nowych miejsc pracy powstaje w całym powiecie lubelskim, gdy tworzone jest jedno nowe miejsce pracy na terenie podstrefy. Efekt mnożnikowy obejmuje zatem miejsca pracy utworzone w podstrefie oraz miejsca pracy, które mogą powstać u przedsiębiorstw w lokalnym otoczeniu strefy na skutek efektu dochodowego oraz zaopatrzeniowego.

Tabela 29. Mnożnik przypadający na jedno nowe miejsce pracy na terenie lubelskiej Podstrefy dla mieszkańca Lublina w latach 2008–2014

Lp.	Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Miejsca pracy utworzone w Podstrefie	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
2.	Zaopatrzeniowy efekt mnożnikowy	0,207	0,198	0,189	0,192	0,200	0,202	0,200
3.	Dochodowy efekt mnożnikowego	0,087	0,101	0,093	0,086	0,085	0,082	0,081
4.	Mnożnik (suma 1:3)	1,294	1,299	1,282	1,278	1,285	1,283	1,281
Średnia		1,286						

Źródło: Opracowanie własne.

Zgodnie z przeprowadzonymi obliczeniami, mnożnik w latach 2008–2014 wynosił od 1,278 do 1,299, przy średniej jego wartości dla analizowanego okresu 1,286. Otrzymaną wartość mnożnika należy interpretować w ten sposób: jeśli w 2008 roku (wartość mnożnika wynosiła 1,294) na terenie lubelskiej Podstrefy powstało 1 000 nowych miejsc pracy, to w całym powiecie lubelskim powstałoby ich dodatkowo 294, co razem dałoby wzrost zatrudnienia w powiecie lubelskim o 1 294 osoby. Warto zauważyć, że w symulacji przeprowadzonej

w 2005 roku przez B. Domańskiego wartość mnożnika dla strefy mieleckiej wyniosła 1,55.¹³⁸ Znacznie mniejszy wskaźnik dla podstrefy lubelskiej wynika głównie ze struktury dostawców mierzonej wartością realizowanych zakupów. Okazuje się bowiem, że gdyby przedsiębiorstwa z lubelskiej podstrefy miały strukturę dostawców pod względem geograficznym zbliżoną do statystycznego lubelskiego przedsiębiorstwa, to jest realizowali około 45% dostaw na lokalnym rynku wówczas mnożnik inwestycyjny wynosiłby dla powiatu lubelskiego 1,63. Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika jednak, że skłonność do zmiany dostawców u przedsiębiorstw po wejściu do podstrefy niemal nie wystąpiła. Praktycznie tylko jedno badane przedsiębiorstwo przyznało, że po wejściu do podstrefy zwiększył się u niego udział dostawców z miasta Lublin.

Całkowite wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych do budżetu miasta Lublin z uwzględnieniem efektów mnożnikowych przedstawiono w tabeli 30.

Warto zauważyć, że szacując wpływ do budżetu miast Lublin z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych z uwzględnieniem efektów mnożnikowych, punktem wyjścia dla kalkulacji efektu zaopatrzeniowego jest zatrudnienie wszystkich pracowników w podstrefie, a dla kalkulacji efektu dochodowego jest liczba pracowników zamieszkałych w Lublinie. Ponadto obliczona łączna liczba potencjalnie nowych miejsc pracy w powiecie lubelskim, na potrzeby ustalenia wpływów do budżetu miasta musi być zmniejszona o liczbę potencjalnie nowych pracowników mieszkających poza powiatem. Dopiero wtedy możliwe staje się obliczenie wpływów do budżetu Miasta Lublin z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych z uwzględnieniem efektów mnożnikowych, które w latach 2008–2014 wyniosły 1 781 657,561 zł.

Biorąc pod uwagę fakt, że całkowite dochody do budżetu miasta z tytułu powstania i funkcjonowania Podstrefy Lublin, obejmują łącznie dochody z podatku dochodowego od osób fizycznych, mieszkańców Lublina zatrudnionych w przedsiębiorstwach działających na terenie SSE oraz, tych którzy znaleźli zatrudnienie poza strefą, ale dzięki niej poprzez efekty mnożnikowe, można przyjąć, że w latach 2008–2014 wyniosły one 8 550 778,45 zł.

¹³⁸ B. Domański, K. Gwosdz (red.), *Dziesięć...*, op. cit., s. 38.

Tabela 30. Wpływy do budżetu miast Lublin z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2008–2014 powodowany efektami mnożnikowymi

Lp.	Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Miejsce pracy w Podstrefie [os.]	184	404	602	694	969	1121	1788
2.	Miejsca pracy w Podstrefie dla mieszkańców Lublina [os.] (1 x 78,3%)	144	316	471	543	758	877	1399
3.	Potencjalnie nowe miejsca pracy w pow. lubelskim wynikające z efektu zaopatrzeniowego [os.] (1 x zaopatrzeniowy mnożnik i-tego roku)	38	79	114	133	193	226	357
4.	Potencjalnie nowe miejsca pracy w pow. lubelskim wynikające z efektu dochodowego [os.] (2 x dochodowy mnożnik i-tego roku)	12	31	43	46	64	71	113
5.	Potencjalnie nowe miejsca pracy w przedsiębiorstwach powiatu lubelskiego łącznie [os.] (3 + 4)	50	110	157	179	257	297	470
6.	Potencjalnie nowe miejsca pracy w przedsiębiorstwach pow. lubelskiego dla mieszkańców Lublina (5 x 78,3%)	39	86	122	140	201	232	367
7.	Roczny PIT odprowadzony do Urzędu Skarbowego przez jednego zatrudnionego	2748,00	2580,00	2904,00	3036,00	3144,00	3264,00	3408,00
8.	Roczny PIT odprowadzony do Urzędu Skarbowego przez wszystkich mieszkańców Lublina potencjalnie zatrudnionych w związku z efektami mnożnikowymi (6 x 7)	107172,00	221880,00	354288,00	425040,00	631944,00	757248,00	1250736,00
9.	Łączny udział miasta Lublin we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych	46,74%	46,97%	47,19%	47,37%	47,51%	47,67%	47,78%
10.	Dochody do budżetu miasta z tyt. udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (8 x 9)	50092,19	104217,04	167188,51	201341,45	300236,59	360980,12	597601,66
	RAZEM				1 781 657,561			

Źródło: Opracowanie własne.

4.4. Dochody z tytułu podatku CIT

Zdecydowana większość przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie podstrefy to osoby prawne będące podatnikami CIT. Firmy działające na terenie SSE mogą jednak skorzystać z ulgi w podatku dochodowym. Jest to możliwe, gdy podatnik mając stosowne zezwolenie prowadzi działalność na terenie podstrefy i osiąga z tej działalności dochód podlegający opodatkowaniu. Wysokość zwolnienia z podatku dochodowego wynika z wartości pomocy publicznej. Przysługuje ona danemu przedsiębiorcy w związku z realizowanym projektem inwestycyjnym, a co za tym idzie zwolnienie z podatku może niekiedy dotyczyć tylko jego części. Jednakże korzyści wynikające z funkcjonowania w strefie dla przedsiębiorstwa generującego dochód są oczywiste. Natomiast w przypadku generowania strat, inwestorowi przepada strata podatkowa, która nie może być rozliczana w przyszłości. Do skorzystania z pomocy wymagane jest prowadzenie na podstawie uzyskanego zezwolenia działalności gospodarczej na terenie SSE i utrzymanie środków trwałych (nie przenoszenie własności) przez okres 5 lat w przypadku dużych przedsiębiorstw lub przez okres 3 lat w przypadku przedsiębiorstw małych i średnich. Ponadto aby mieć prawo do uzyskania korzyści podatkowych przedsiębiorstwo musi ponieść nakłady nie mniejsze niż 100 tys. Euro oraz posiadać udział własny na poziomie co najmniej 25%.

Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego dochody z podatku dochodowego od osób prawnych zapłaconego przez podmioty zlokalizowane na terytorium jednostki samorządu terytorialnego są dzielone między tę jednostkę oraz Skarb Państwa. Miasto Lublin otrzymuje z tego podatku 6,71% jako gmina oraz 1,4% jako powiat¹³⁹. Jeżeli jednak dany podmiot będąc płatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych, posiada zakłady zlokalizowane poza jednostką samorządu terytorialnego właściwą dla jego siedziby, to część dochodów z CIT trafi do tych jednostek, na których obszarze znajdują się zakłady (oddziały), proporcjonalnie do liczby zatrudnionych w nich osób na podstawie umowy o pracę¹⁴⁰.

W budżecie miasta Lublin w roku 2014 udział tego podatku w dochodach stanowił niespełna 1,5%, a w latach 2008–2014 systematycznie spadał co ukazano w poniższej tabeli (tabela 31).

¹³⁹ Lublin jest miastem na prawach powiatu.

¹⁴⁰ Art. 4 ust. 2 i 3., *Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, Dz. U. 2003 nr 203 poz. 1966.

Tabela 31. Dochody z podatku dochodowego od osób prawnych do budżetu miasta Lublin i ich udział w dochodach ogółem

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dochody ogółem do budżetu miasta Lublin	1086894,8	1173612,7	1242286,7	1392048,7	1537773,2	1791599,7	1829441,9
Dochody z podatku doch. od osób prawnych	32713,1	29493,5	23201,2	25039,6	24735,4	28630,2	27391,4
Udział dochodów podatku doch. od osób prawnych w dochodach ogółem w budżecie miasta Lublin	3,0%	2,5%	1,9%	1,8%	1,6%	1,6%	1,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bank danych Lokalnych GUS.

Spadek znaczenia podatku dochodowego od osób prawnych w budżecie miasta Lublin w latach 2008–2014 spowodowany był tym, że z jednej strony dochody z tego tytułu nie wzrosły na przestrzeni rozważanego okresu, a w stosunku do roku 2008 wręcz zmniejszyły się o blisko 17%. Natomiast z drugiej strony dochody ogółem budżetu Lublina wzrosły znacząco to jest o 68%.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Lubelskie Urząd Skarbowy w Lublinie, w latach 2008–2014 do budżetu miasta, z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych od przedsiębiorstw działających w lubelskiej podstrefie trafiło 6 918 188,68 zł. Kwota ta stanowi 3,62% całkowitych dochodów z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych jakie zasilają budżet Miasta. Na znaczący wzrost udziału wpływów ze strefy w strukturze dochodów z CIT przyjdzie jeszcze poczekać, tym niemniej jest to już udział istotny dla budżetu miasta.

Autorzy pracy otrzymali z Urzędów Skarbowych jedynie skumulowaną (to jest bez podziału na poszczególne lata) kwotę wpływów z tego podatku w okresie 2008–2014, z drugiego urzędu natomiast kwotę podatku jaka wpłynęła do budżetu gminy od przedsiębiorstw z podstrefy uzyskano w rozbiciu na lata. Chcąc jednak odwzorować potencjalny rozkład wpływów podatkowych z CIT w czasie dokonano podziału skumulowanej kwoty między poszczególne lata. Jako klucz podziałowy¹⁴¹ obrano liczbę miejsc pracy na terenie Podstrefy w poszczególnych latach. Wyniki podziału prezentuje poniższa tabela.

¹⁴¹ Waga i-tego roku to: $\frac{\text{liczba miejsc pracy w } i\text{-tym roku}}{\sum_{i=2008}^{2014} \text{liczba miejsc pracy w } i\text{-tym roku}}$, podatek i-tego roku to iloczyn łącznej kwoty podatku z lat 2008–2014 (to jest 4 648 152,68 zł) i wagi i-tego roku.

Tabela 32. Podział wpływów podatkowych z podatku dochodowego od osób prawnych na lata w okresie 2008–2014

Rok	Liczba miejsc pracy na terenie Podstrefy	Waga	Podatek szacowany (kwoty skumulowanej) przypadający na dany rok	Podatek według uzyskanych danych rzeczywistych w rozbięciu na lata	Podatek razem w rozbięciu na lata
2008	184	3,2%	148 431,12	223 558,00	371 989,12
2009	404	7,0%	325 903,10	292 128,00	618 031,10
2010	602	10,4%	485 627,89	321 396,00	807 023,89
2011	694	12,0%	559 843,45	227 313,00	787 156,45
2012	969	16,8%	781 683,43	693 617,00	1 475 300,43
2013	1121	19,5%	904 300,44	512 024,00	1 416 324,44
2014	1788	31,0%	1 442 363,24	0,00	1 442 363,24
RAZEM	5762	100,0%	4 648 152,68	2 270 036,00	6 918 188,68

Źródło: Opracowanie własne

Można przypuszczać, że w początkowych latach tego okresu wpływy były mniejsze z uwagi na ulgi podatkowe przysługujące inwestorom. Z drugiej jednak strony, niektóre przedsiębiorstwa zrezygnowały z tych ulg, aby móc korzystać z innych form wsparcia, a w szczególności z funduszy Unii Europejskiej. Mając na uwadze powyższe i zmienną wartość pieniądza w czasie, zdaniem autorów dokonanie podziału wpływów do budżetu miasta z CIT zapłaconego przez przedsiębiorstwa zlokalizowane w podstrefie na poszczególne lata według przyjętego klucza, w mniejszym stopniu zniekształca prowadzoną ocenę korzyści z tytułu funkcjonowania podstrefy dla miasta, niż przypisanie całości wpływów tylko do jednego roku.

4.5. Dochody z tytułu podatków zapłaconych przez przedsiębiorstwa z otoczenia gospodarczego Podstrefy

W rozdziale 4.2 wspomniano, że przedsiębiorstwa działające na terenie podstrefy przyczyniają się poprzez efekt zaopatrzeniowy oraz dochodowy do generowania przychodów w przedsiębiorstwach zlokalizowanych poza podstrefą. W konsekwencji w otoczeniu gospodarczym podstrefy powstają nowe miejsca pracy, będące źródłem korzyści dla budżetu miasta w postaci dodatkowych wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych. Warto jednak zauważyć, że dodatkowy przychód pojawiający się w przedsiębiorstwie z poza podstrefy może być także źródłem zysku tego przedsiębiorstwa. Od tego zysku przedsiębiorstwo musi zapłacić podatek, a wtedy część podatku zasili budżet miasta.

Jeśli przedsiębiorstwo płaci podatek dochodowy od osób prawnych i zatrudnia pracowników na umowę o pracę wyłącznie w zakładzie na terenie miasta Lublina, to do budżetu miasta Lublin wpłynie 8,11% odprowadzonego do urzędu skarbowego podatku. Jeśli zatrudnia pracowników także w zakładach zlokalizowanych poza Lublinem wówczas do budżetu Miasta wpłynie tylko część podatku proporcjonalnie do udziału pracowników zatrudnionych w Lublinie w ogólnej liczbie zatrudnionych w przedsiębiorstwie. Jeśli natomiast przedsiębiorca odprowadza do budżetu podatek dochodowy od osób fizycznych to budżet miasta Lublin w zależności od roku, w którym płaci podatek zasili około 47,5% (tabela 30, wiersz 9), zakładając przy tym, że podatek odprowadzi w miejscu zamieszkania, a miejscem tym jest miasto Lublin.

Szacunek podatku dochodowego odprowadzonego przez przedsiębiorstwa z otoczenia społeczno-gospodarczego podstrefy z tytułu dodatkowych zysków wywołanych efektami mnożnikowymi przedstawiono poniżej.

Tabela 33. Szacowanie obciążenia wyniku finansowego brutto przedsiębiorstw z otoczenia gospodarczego Podstrefy

Lp.	Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Różnica między zyskiem brutto, a zyskiem netto w przeliczeniu na 1 pracownika	4135	4149	4396	4929	4289	3880	3757
2.	Potencjalnie nowe miejsca pracy w pow. lubelskim wynikające z efektu zaopatrzeniowego	38	79	114	133	193	226	357
3.	Potencjalnie nowe miejsca pracy w pow. lubelskim wynikające z efektu dochodowego	12	31	43	46	64	71	113
4.	Potencjalnie nowe miejsca pracy w otoczeniu gospodarczym Podstrefy	50	110	157	179	257	297	470
5.	Szacunkowe obciążenie zysku brutto przedsiębiorstw w powiecie lubelskim	206743	456375	690109	882289	1102310	1152295	1765979
RAZEM		6 256 099						

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, *Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych*, opracowania z lat 2008–2014.

Przedstawiony w tabeli 33 szacunek stanowił podstawę policzenia podatku PIT oraz podatku CIT zapłaconego przez przedsiębiorstwa z otoczenia gospodarczego Podstrefy (tabela 34).

Tabela 34. Szacowanie podatku PIT oraz podatku CIT zapłaconego przez przedsiębiorstwa z otoczenia gospodarczego Podstrefy

Lp.	Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Liczba pracujących w przedsiębiorstwach będących osobami fizycznymi	4119812	3749102	3744210	3851036	3785331	3691276	3764419
2.	Liczba pracujących w przedsiębiorstwach będących osobami prawnymi	5374190	5080832	5114843	5177500	5152022	5207622	5381240
3.	Udział zatrudnionych w przedsiębiorstwach płacących CIT wśród zatrudnionych ogółem	56,6%	57,5%	57,7%	57,3%	57,6%	58,5%	58,8%
4.	Szacunkowe potencjalnie nowe miejsca pracy w przedsiębiorstwach będących osobami fizycznymi	22	47	66	76	109	123	193
5.	Szacunkowe potencjalnie nowe miejsca pracy w przedsiębiorstwach będących osobami prawnymi	28	63	91	103	148	174	277
6.	Szacunkowy PIT przedsiębiorstw z otoczenia gospodarczego Podstrefy w powiecie lubelskim	89714	193772	291669	376332	466873	477974	726890
7.	RAZEM	2623223						
8.	Szacunkowy CIT przedsiębiorstw w powiecie lubelskim	117029	262603	398440	505957	635437	674321	1039090
9.	RAZEM	3632876						

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wcześniejszych wyliczeń oraz danych GUS, *Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych*, Warszawa, opracowania z lat 2008–2014.

W obliczeniach oparto się na danych GUS o wynikach finansowych podmiotów gospodarczych¹⁴², na podstawie których ustalono średnie obciążenie wyniku finansowego brutto w przeliczeniu na jednego zatrudnionego. Następnie uwzględniając liczbę potencjalnie nowych miejsc pracy tworzonych dzięki podstrefie w jej otoczeniu gospodarczym na obszarze powiatu lubelskiego, skalkulowano dla poszczególnych lat szacunkowe obciążenia wyniku brutto przedsiębiorstw w powiecie lubelskim działających poza podstrefą. W całym badanym okresie wyniosło ono 6 256 099 zł. Przyjęto że jest to potencjalna wielkość po-

¹⁴² GUS, *Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych*, Warszawa opracowania z lat 2014–2008.

datku odprowadzonego przez te przedsiębiorstwa¹⁴³. Zgodnie z wcześniejszym zastrzeżeniem, nie cała wielkość tego podatku trafi do budżetu miasta. W dużej mierze zależy to od tego czy podatek będą płacili podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych, czy płatnicy podatku dochodowego od osób prawnych. Chcąc ustalić przybliżoną do rzeczywistej strukturę podatku zapłaconego przez przedsiębiorstwa z otoczenia społeczno-gospodarczego podstrefy w podziale na PIT i CIT, oparto się na założeniu, że struktura nowopowstałych miejsc pracy będzie proporcjonalna do wynikającej ze statystyki publicznej struktury zatrudnienia w przedsiębiorstwach polskiej gospodarki według form prawnych. Punktem wyjścia było zatem ustalenie w oparciu o dane GUS liczby pracujących w przedsiębiorstwach będących osobami fizycznymi oraz w przedsiębiorstwach będących osobami prawnymi. Następnie obliczono udział zatrudnionych w przedsiębiorstwach płacących CIT wśród zatrudnionych we wszystkich przedsiębiorstwach. Odnosząc ten udział do nowopowstałych miejsc pracy w otoczeniu podstrefy (na terenie powiatu lubelskiego) obliczono odpowiednio szacunkowe potencjalnie nowe miejsca pracy w przedsiębiorstwach będących osobami fizycznymi, jak i szacunkowe potencjalnie nowe miejsca pracy w przedsiębiorstwach będących osobami prawnymi. Kolejnym krokiem było pomnożenie otrzymanych liczb miejsc pracy przez statystyczny podatek odprowadzony przez polskie przedsiębiorstwa przypadający na jednego zatrudnionego, w wyniku czego otrzymano szacunkowy PIT oraz szacunkowy CIT, który zapłaciły przedsiębiorstwa z otoczenia lubelskiej podstrefy (tabela 34).

Mając wyliczony dla poszczególnych lat podatek PIT i CIT zapłacony przez przedsiębiorstwa z powiatu lubelskiego obliczono wpływy do budżetu Miasta Lublin z tego tytułu, co zostało przedstawione w tabeli 35.

Tabela 35. Wpływ do budżetu Miasta Lublin z tytułu PIT i CIT zapłaconego przez przedsiębiorstwa z otoczenia gospodarczego

Lp.	Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Szacunkowy PIT przedsiębiorstw z otoczenia gospodarczego Podstrefy w powiecie lubelskim	89714	193772	291669	376332	466873	477974	726890
2.	Cześć PIT zasilająca budżet miasta Lublin	46,74%	46,97%	47,19%	47,37%	47,51%	47,67%	47,78%
3.	Wpływ do budżetu miasta lublin z tytułu PIT	41932	91015	137639	178268	221811	227850	347308
4.	Szacunkowy CIT przedsiębiorstw w powiecie lubelskim	117029	262603	398440	505957	635437	674321	1039090

¹⁴³ Inne obciążenia wyniku finansowego brutto niż podatek dochodowy w badanym okresie praktycznie nie występowały, albo były tak małe, że potraktowano je jako nieistotne. Tylko w jednym roku badanego okresu GUS podawał w oddzielnych rubrykach dane o obciążeniu brutto i podatku dochodowym, które nieznacznie się różniły.

Lp.	Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
5.	Cześć CIT zasilająca budżet miasta Lublin	8,11%	8,11%	8,11%	8,11%	8,11%	8,11%	8,11%
6.	Wpływ do budżetu miasta lublin z tytułu CIT	9491	21297	32313	41033	51534	54687	84270
7.	Razem wpływy PIT i CIT, które zasiły budżet Lublina, z tytułu występowania efektów mnożnikowych	51423	112312	169952	219301	273345	282537	431 78
8.	RAZEM	1 540 450						

Źródło: Opracowanie własne

Przeprowadzone szacunki wskazują, że z tytułu działalności przedsiębiorstw zlokalizowanych w Lublinie na terenie podstrefy, w otoczeniu gospodarczym podstrefy przedsiębiorstwa działające na terenie powiatu lubelskiego odprowadziły w latach 2008–2014 łącznie około 6,2 mln zł. Część tej kwoty zasiła budżet miasta Lublin. Przybliżona wielkość tego wpływu wyniosła 1,5 mln zł w tym blisko 0,3 mln zł to wpływy z CIT, a 1,2 mln zł wpływy z PIT.

4.6. Dochody z tytułu podatku od nieruchomości

W poniższych tabelach zostały przedstawione potencjalne dochody miasta Lublin z tytułu podatku od nieruchomości z wyszczególnieniem podatku od gruntów oraz podatku od budynków. Dochody te byłyby możliwe do osiągnięcia w przypadku gdyby inwestorzy nie korzystali z przysługujących im ulg podatkowych. Tabele te zostały opracowane na podstawie danych pozyskanych z Wydziału Strategii i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta Lublin. Zawierają one szczegółowe dane dotyczące powierzchni gruntów oraz budynków, jakie zajmowali inwestorzy w latach 2008–2014.

Uchwałą Nr 188/XILL/2007¹⁴⁴ Rady Miasta Lublin z dnia 25 października 2007 roku wprowadzono zwolnienie z podatku od gruntów, budynków lub ich części, budowli lub ich części związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej na terenie Podstrefy Lublin, należących do przedsiębiorców, którzy zrealizowali nowe inwestycje lub utworzyli nowe miejsca pracy związane z nowymi inwestycjami na terenie podstrefy.

Z tej formy pomocy w 2012 roku w związku ze zrealizowaniem nowych inwestycji skorzystało 13 przedsiębiorców, a łączna kwota zwolnienia wyniosła 1 595 049,78 zł, natomiast w 2013 roku 11 przedsiębiorców, a kwota zwolnienia wyniosła 244 182,11 zł.

¹⁴⁴ Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 20 grudnia 2007 r., Nr 183, poz. 3252.

Tabela 36. Dochody z tytułu podatku od gruntów w latach 2008–2014

Lp.	Inwestor	Podatek od gruntów									
		Grunty [w ha]									
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014			
1	ALIPLAST Sp. z o.o.	8,2064	8,2064	8,2064	8,2064	8,2064	8,2064	8,2064	8,2064	8,2064	8,2064
2	WIKANA INVEST Sp. z o.o.		4,0531	4,0531	4,0531	4,0531	4,0531	4,0531	4,0531	4,0531	4,0531
3	Oficyna Wydawnicza "El-Press" Wojciech Samoliński, Marek Tytuła Sp.J.		0,4000	0,4000	0,4000	0,4000	0,4000	0,4000	0,4000	0,4000	0,4000
4	EUROCOMPASS Sp. z o.o.		0,3728	0,3728	0,3728	0,3728	0,3728	0,3728	0,3728	0,3728	0,3728
5	BIOMAXIMA S.A.		0,6429	0,6429	0,6429	0,6429	0,6429	0,6429	0,6429	0,6429	0,6429
6	Verano Ryszard Miazga		0,7524	0,7524	0,7524	0,7524	0,7524	0,7524	0,7524	0,7524	0,7524
7	Henryk Batory Maszyny Rolnicze		0,9670	0,9670	0,9670	0,9670	0,9670	0,9670	0,9670	0,9670	0,9670
8	MW Lublin Sp. z o.o.		7,9767	7,9767	7,9767	7,9767	7,9767	7,9767	7,9767	7,9767	7,9767
9	Ledrin Sp. z o.o.			0,8027	0,8027	0,8027	0,8027	0,8027	0,8027	0,8027	0,8027
10	DAEWON EUROPE Sp. z o.o.			1,7852	1,7852	1,7852	1,7852	1,7852	1,7852	1,7852	1,7852
11	Intrograf-Lublin S.A./Ramatti	2,3630	2,3630	2,3630	2,3630	2,3630	2,3630	2,3630	2,3630	2,3630	2,3630
12	Inwest Bistrio III sp. z o.o. BIS SKA/Ramatti	2,4564	2,4564	2,4564	2,4564	2,4564	2,4564	2,4564	2,4564	2,4564	2,4564
13	MAX-BUD Grzegorz Pawłowski//Ramatti	1,7170	1,7170	1,7170	1,7170	1,7170	1,7170	1,7170	1,7170	1,7170	1,7170
14	Stanisław Margol MARGOMED P.P.					2,6183	2,6183	2,6183	2,6183	2,6183	2,6183
15	Europiek Sp. z o.o./MPC Metal/Aliplast	0,9988	0,9988	0,9988	0,9988	0,9988	0,9988	0,9988	0,9988	0,9988	0,9988
16	PZ CORMAY S.A.									3,0002	3,0002
17	MEDI-SEPT Sp. z o.o.									1,5040	1,5040

Podatek od gruntów									
Lp.	Inwestor	Grunty [w ha]							
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
18	GT 85 POLSKA Sp. z o.o.							0,7154	0,7154
19	Lubelska Wytwórnia Dźwigów Osobowych LIFT-SERVICE S.A.							3,0000	3,0000
20	J.G. Service Grzegorz Reszka								0,5995
21	Aliplast Sp. z o.o. / Multivac	1,8757	1,8757	1,8757	1,8757	1,8757	1,8757	1,8757	1,8757
22	BALL PACKAGING EUROPE LUBLIN Sp z o.o.	12,3478	12,3478	12,3478	12,3478	12,3478	12,3478	12,3478	12,3478
23	Laboratoria Natury	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000
24	DOBROPLAST Fabryka Okien i Drzwi PCV Renata Kaczyńska			4,6702	4,6702	4,6702	4,6702	4,6702	4,6702
25	Asquini Polska Sp. z o.o.								2,0001
26	Fabryka Cukierków "Pszczółka" Sp. z o.o.								3,1251
27	Millenium Logistic Parks								10,5141
28	Centrum Zana								1,8113
Razem ha:		30,9651	46,13	53,3881	53,3881	56,0064	64,226	82,2761	
Razem m ² :		309651	461300	533881	533881	560064	642260	822761	
Stawka podatku [w zł] / m ² / rok		0,68	0,71	0,71	0,78	0,78	0,78	0,80	
Kwoty podatku:		210562,68	327523,00	379055,51	416427,18	436849,92	500962,80	658208,80	
Razem podatek od gruntu 2008–2014		2 929 589,89 zł							

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Strategii i Obsługi Inwestorów UM Lublin.

Podatek od budynków													
Lp.	Inwestor	Hale w m ²											
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014					
18	GT 85 POLSKA Sp. z o.o.												
19	Lubelska Wytwórnia Dźwigów Osobowych LIFT-SERVICE S.A.												
20	J.G. Service Grzegorz Reszka												
21	Aliplast Sp. z o.o. / Multivac												
22	BALL PACKAGING EUROPE LUBLIN Sp z o.o.		23 511	23 511	23 511	23 511	23 511	23 511	23 511	23 511	23 511	23 511	23 511
23	Laboratoria Natury												
24	DOBROPLAST Fabryka Okien i Drzwi PCV Renata Kaczyńska										8 000		8 000
25	Asquini Polska Sp. z o.o.												
26	Fabryka Cukierków "Pszczółka" Sp. z o.o.												
27	Millenium Logistic Parks												9 260
28	Centrum Zana												
Razem m ² :		0	70 034	84 474	111 003	112 105	124 935	144 190					
Stawka podatku [w zł] / m ² / rok		17,5	18,25	18,51	20,36	20,36	20,36	20,36	20,98				
Kwoty podatku:		0,00	1278120,50	1563613,74	2260021,08	2282457,80	2543676,60	3025106,20					
Razem podatek od gruntu 2008-2014		15 882 585,81 zł											

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Strategii i Obsługi Inwestorów UM Lublin.

W latach 2008–2009 do budżetu miasta Lublin nie wpłynęły dochody z tytułu podatku od nieruchomości, pochodzące od przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec, zaś w latach 2010–2014 wpływy z tego tytułu były następujące:¹⁴⁵

- w 2010 roku w wysokości **313 065,00 zł** (należność główna),
- w 2011 roku w wysokości **881 860,00 zł**, w tym:
 - należność główna w kwocie 880 955,00 zł,
 - odsetki za zwłokę w kwocie 905,00 zł.
- w 2012 roku w wysokości **2 263 159,00 zł**, w tym:
 - należność główna w kwocie 2 215 354,00 zł,
 - odsetki za zwłokę w kwocie 47 805,00 zł.
- w 2013 roku w wysokości **3 687 235,74 zł**, w tym:
 - należność główna w kwocie 3 636 871,94 zł,
 - odsetki za zwłokę w kwocie 50 311,00 zł,
 - koszty upomnienia w kwocie 52,80 zł.
- w 2014 roku w wysokości **6 609 469,80 zł**, w tym:
 - należność główna w kwocie 5 847 592,00 zł,
 - odsetki za zwłokę w kwocie 761 843,00 zł,
 - koszty upomnienia w kwocie 34,80 zł.

Łączna kwota, jaka po potrąceniu kosztów upomnień wpłynęła do budżetu miasta Lublin z tytułu podatku od nieruchomości, pochodzących od inwestorów funkcjonujących na terenie Podstrefy Lublin w latach 2008–2014 wyniosła **13 754 614,34 zł**.

W zestawieniu wpływów do budżetu w 2014 roku nie została uwzględniona spółka (średnie przedsiębiorstwo), która w lutym 2014 roku sprzedała nieruchomość położoną na terenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec i w rezultacie ma obowiązek zapłaty podatku od nieruchomości w wysokości 18 234 zł wraz z odsetkami za zwłokę. Konieczność zwrotu niezapłaconego podatku wynika z niewywiązania się przez Spółkę z zobowiązania do utrzymania nowej inwestycji na terenie Podstrefy Lublin przez okres co najmniej 3 lat od chwili rozpoczęcia jej realizacji.

Podobnie jest w przypadku innej spółki (duże przedsiębiorstwo), która we wrześniu 2014 roku sprzedała nieruchomość położoną na terenie Podstrefy Lublin SSE i w związku z niewywiązaniem się z zobowiązania do utrzymania nowej inwestycji na terenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec przez okres co najmniej 5 lat od jej realizacji była zobowiązana do zwrotu udzielonej pomocy publicznej. Spółka w marcu 2015 roku złożyła w Lubelskim Urzędzie Skarbowym korekty deklaracji na podatek od nieruchomości obejmujące okres korzystania ze zwolnienia, to jest od lutego 2012 do września 2014 i uregulowała powstałą zaległość podatkową za ten okres w wysokości 41 125 zł wraz z odset-

¹⁴⁵ Dane z Wydziału Podatków Urzędu Miasta Lublin.

kami za zwłokę w wysokości 7 318 zł. W związku ze zwrotem udzielonej pomocy publicznej ta spółka również nie została ujęta w powyższym zestawieniu.

W niniejszych rozważaniach należy zauważyć, że w przypadku braku zwolnień z tytułu podatku od nieruchomości, do budżetu miasta wpłynęłoby 18 812 175,70 zł. Różnicę pomiędzy wysokością podatku wykazanego w tabeli 36 i tabeli 37, a łączną kwotą jaka zasilila budżet miasta Lublin stanowią zwolnienia dla przedsiębiorców z tytułu podatku od nieruchomości, jakie zostały przyznane w latach 2008–2014. W tym miejscu warto się zastanowić nad słusnością zwolnień jakie mogą uzyskać przedsiębiorcy inwestujący na terenie Podstrefy Lublin. Nie można zakładać, że zwolnienia są stratą dla budżetu, gdyż nikt nie ma pewności, że przedsiębiorcy zainwestowaliby na tym obszarze. Funkcjonowanie Podstrefy Lublin ma bardzo pozytywny wpływ na wzrost dochodów z tytułu podatku od nieruchomości w budżecie Miasta Lublin. Pomimo zwolnień, z jakich mogą skorzystać inwestorzy, należy pamiętać, że okres karencji w końcu mija i wówczas wzrost dochodów miasta staje się zauważalny.

4.7. Korzyści z tytułu zmniejszonej pomocy społecznej

Z ustawy o pomocy społecznej wynika, że jednostki samorządu terytorialnego są obowiązane realizować pomoc społeczną w ramach zadań własnych oraz zadań zleconych.¹⁴⁶ Zadania własne finansowane są z własnych środków jednostek samorządu terytorialnego (możliwe jest otrzymanie dotacji celowych z budżetu państwa na ich dofinansowanie), natomiast środki na realizację zadań zleconych zapewnia budżet państwa w postaci dotacji.¹⁴⁷ Można zatem przyjąć, że wzrost zatrudnienia przyczyniający się do poprawy dochodów i warunków życia nowo zatrudnionych osób, a w szczególności osób, które były bezrobotnymi i znalazły zatrudnienie w nowotworzonych miejscach pracy na terenie podstrefy, prowadzi do spadku zapotrzebowania na pomoc społeczną dla tej części tych osób, która korzystała z takiej pomocy, co z kolei odciąża budżet miasta Lublina. Z punktu widzenia prowadzonych rozważań istotne staje się określenie w jakim stopniu nowo powstałe miejsca pracy na terenie podstrefy przyczyniły się do spadku wydatków z budżetu Miasta Lublin.

Jak wynika ze sprawozdań Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie,¹⁴⁸ biorąc pod uwagę wysokość świadczeń pomocy społecznej oraz rzeczywistą liczbę osób z nich korzystających, w 2008 roku przypadalo średnio 1 200,55 zł rocznie, w 2009 roku 1 167,66 zł, w 2010 roku 1 138,13 zł, w 2011 roku 1 323,01 zł, w 2012 roku 1 050,12 zł, w 2013 roku 1 106,33 zł, natomiast w 2014 roku świadczenia te wyniosły 1 113,35 zł na 1 osobę. Mając na uwadze, że nowo utworzone miejsca pracy sprawiają, że na rynku pracy oso-

¹⁴⁶ Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.

¹⁴⁷ Za GUS, *Pomoc społeczna – infrastruktura, beneficjenci, świadczenia*, Warszawa 2010, s. 72.

¹⁴⁸ <http://www.mopr.lublin.pl/?id=sprawozdania/tab/tab> [dostęp: 15 maja 2015 r.]

by poszukujące mogą ją znaleźć, a są to w szczególności osoby bezrobotne, przeprowadzono szacunek udziału osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym w Lublinie. Wyniki obliczeń przedstawiono w poniższej tabeli (tabela 38).

Tabela 38. Szacowanie udziału osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie osób biernych oraz bezrobotnych w wieku produkcyjnym w Lublinie w poszczególnych latach okresu 2008–2014

Lp.	Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Bezrobotni zarejestrowani w Lublinie ^a	11592	14784	16080	16102	17124	17422	14771
2.	Liczba osób w wieku produkcyjnym korzystających z pomocy społecznej w Lublinie ^a	11032	11032	10221	10131	10387	11032	10265
3.	Udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym korzystających z pomocy publicznej* ^b	32%	39%	46%	36%	49%	53%	57%
4.	Szacunkowa liczba osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym korzystających z pomocy społecznej ^c	3486	4260	4664	3647	5075	5814	5805
5.	Szacunkowy udział liczby osób korzystających z pomocy społecznej wśród osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym w Lublinie ^d	30,1%	28,8%	29,0%	22,7%	29,6%	33,4%	39,3%

* Dane dla Polskich miast, gdyż GUS w opracowaniach *Beneficjenci pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych* z lat 2008–2014 podaje jedynie dane dla Polski w rozbięciu na miasta i wieś o liczbie osób korzystających z pomocy społecznej wśród pracujących, biernych zawodowo i bezrobotnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie a – Bank danych lokalnych GUS; b – GUS, *Beneficjenci pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych*, Warszawa opracowania z lat 2008–2014; c – iloczyn danych z wiersza 3 i 4 w danym roku; g – iloraz danych z wiersza 4 i 1 w danym roku.

Przykładowo w roku 2014 w Lublinie zarejestrowanych było 14 777 osób bezrobotnych. Dla tego roku oszacowano jaka część tej grupy ludzi korzysta z pomocy społecznej. W tym celu na podstawie danych GUS ustalono, że osób korzystających z pomocy społecznej wśród osób w wieku produkcyjnym było w 2014 roku 10 265 osób, przy czym niektóre z nich to osoby pracujące, bądź bierne zawodowo nieposzukujące pracy. Dlatego uwzględniając informacje na podstawie opracowania GUS ¹⁴⁹ o aktywności ekonomicznej mieszkańców w miastach osób w wieku produkcyjnym, członków gospodarstw domowych

¹⁴⁹ GUS, *Beneficjenci pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych w 2014 roku.*, GUS, Warszawa 2015, s. 100.

korzystających z pomocy społecznej z dochodem na osobę poniżej kryterium,¹⁵⁰ ustalono że osób bezrobotnych wśród korzystających z pomocy społecznej było 57% czyli 5 805. Odnosząc tę liczbę do ogółu bezrobotnych w wieku produkcyjnym w roku 2014 w Lublinie, otrzymano szacunkowy udział liczby osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej wśród osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym w Lublinie. Wyniósł on w 2014 roku 39,3%. Dla lat poprzednich przeprowadzono analogiczny szacunek otrzymując wyniki zaprezentowane w tabeli 38.

Przyjmując założenia dotyczące zatrudnionych osób z tabeli 21 oraz wyniki przeprowadzonych szacunków, zgodnie z którymi z pomocy społecznej w poszczególnych latach korzystało od 22,7% do 39,3% bezrobotnych, dokonano wyliczeń przybliżonego zmniejszenia zapotrzebowania ze strony mieszkańców na pomoc społeczną. W tabeli 39 zostały zaprezentowane te wyliczenia.

Oszczędności z tytułu zmniejszonych wydatków na pomoc społeczną do roku 2014 wyniosły 2 114 997,066 zł, a tylko w roku 2014 ukształtowały się na poziomie około 784 tys. Przy założeniu, że stworzone miejsca pracy zostaną utrzymane można spodziewać się rokrocznie oszczędności w wydatkach budżetowych tej wysokości.

Należy jednak zaznaczyć, że funkcjonowanie Podstrefy Lublin ma wpływ nie tylko na wymierne oszczędności, czy dochody do budżetu Miasta Lublin. Przedsiębiorcy działający na terenie specjalnych stref ekonomicznych często podejmują różnego rodzaju działania dla lokalnej społeczności. Inwestorzy wspierają sport, sponsorują przedszkola i szkoły, angażują się w mecenat kulturalny czy też organizują różne festyny i atrakcje dla mieszkańców. Pracownicy przedsiębiorstw są również odbiorcami usług kulturalnych, a co za tym idzie, mają duży wpływ na rozwój teatrów, kin czy galerii.

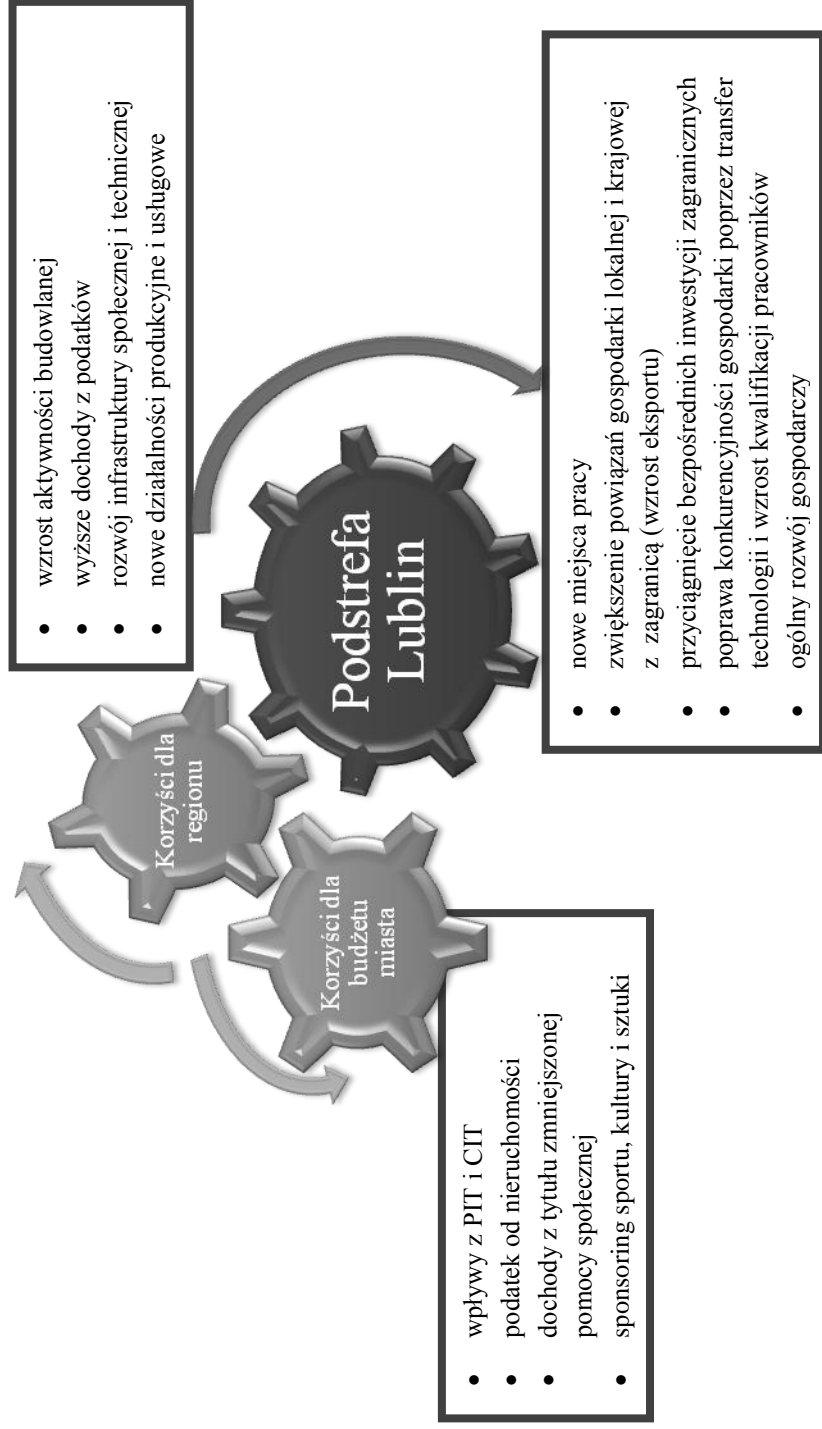
W mieście uruchamiane są specjalizacje, które kształcą studentów uczelni wyższych zgodnie z oczekiwaniami inwestorów strefowych. Należy także wziąć pod uwagę wzrost zainteresowania mieszkańców terenów w pobliżu specjalnych stref ekonomicznych nauką języków obcych oraz zwiększeniem postaw proaktywnych. Biorąc pod uwagę wszystkie aspekty, którymi strefy ekonomiczne wpływają na lokalną społeczność, można uznać, że Podstrefa Lublin w najbliższych latach będzie stanowić swoiste koło zamachowe dla miasta oraz regionu, co zostało zobrazowane na rysunku 7.

¹⁵⁰ W 2014 roku kryterium dochodowe wynosiło: 456 zł na osobę w rodzinie, 542 zł na osobę samotnie gospodarującą. GUS, *Beneficjenci pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych w 2014 roku.*, Warszawa 2015, s. 100.

Tabela 39. Zmniejszone wydatki na pomoc społeczną w latach 2008–2014

Rok	Miejsce pracy	Kwota świadczeń na 1 osobę w zł	Liczba zatrudnionych mieszkańców Lublina, którzy korzystali z pomocy społecznej	Zmniejszone wydatki na pomoc społeczną
2008	Podstrefa	1 200,55 zł	43	51 990,73 zł
	Efekty mnożnikowe	1 200,55 zł	13	15 163,96 zł
<i>Razem w 2008 roku</i>				67 154,69 zł
2009	Podstrefa	1 167,66 zł	91	106 323,93 zł
	Efekty mnożnikowe	1 167,66 zł	27	31 628,00 zł
<i>Razem w 2009 roku</i>				137 951,93 zł
2010	Podstrefa	1 138,13 zł	137	155 484,02 zł
	Efekty mnożnikowe	1 138,13 zł	39	43 905,25 zł
<i>Razem w 2010 roku</i>				199 389,28 zł
2011	Podstrefa	1 323,01 zł	123	162 718,93 zł
	Efekty mnożnikowe	1 323,01 zł	34	45 249,65 zł
<i>Razem w 2011 roku</i>				207 968,57 zł
2012	Podstrefa	1 050,12 zł	225	235 905,86 zł
	Efekty mnożnikowe	1 050,12 zł	64	67 223,83 zł
<i>Razem w 2012 roku</i>				303 129,69 zł
2013	Podstrefa	1 106,33 zł	293	323 802,47 zł
	Efekty mnożnikowe	1 106,33 zł	83	91 565,58 zł
<i>Razem w 2013 roku</i>				415 368,04 zł
2014	Podstrefa	1 113,35 zł	550	612 089,71 zł
	Efekty mnożnikowe	1 113,35 zł	154	171 945,14 zł
<i>Razem w 2014 roku</i>				784 034,85 zł
Skumulowane zmniejszone wydatki 2008–2014				2 114 997,06 zł

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 7. Wpływ Podstrefy Lublin na miasto Lublin i region

Źródło: J. Bis, *Prognoza...*, op. cit., s. 220

4.8. Wskaźnik NPV dla Podstrefy Lublin

W związku z utworzeniem Podstrefy Lubin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec Miasto Lublin poniosło w latach 2007–2014 nominalnie łączne wydatki w wysokości **100 788 207,15 zł**. Z kolei wpływy wynikające z funkcjonowania Podstrefy w analizowanym okresie ukształtowały się na poziomie **87 781 016,36 zł**. Zatem saldo wpływów i wydatków w wartościach nominalnych było ujemne i wyniosło **-13 007 190,79 zł** (tabela 40). Oznacza to, że w wartościach nominalnych poniesione przez miasto wydatki na utworzenie strefy nie zwróciły się do roku 2014. Rzutują na tym w szczególności początkowe lata funkcjonowania podstrefy, to jest do roku 2010 włącznie. Wiązały się one z ponoszeniem przez miasto znacznych nakładów inwestycyjnych, a jednocześnie niewielkimi wpływami, gdyż w podstrefie działało mało przedsiębiorstw. Dopiero od roku 2011 nastąpił istotny zwrot sytuacji i wpływy do budżetu miasta zaczęły przewyższać wydatki. W tym roku zakończyły się nakłady inwestycyjne związane z realizacją I etapu projektu *Infrastruktura dla Strefy Ekonomicznej na Felinie*, a ponadto miasto nie ponosiło już wydatków związanych z realizacją projektu *Rozszerzenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec*. Na terenie podstrefy prowadziły już swoją działalność między innymi takie przedsiębiorstwa, jak: R.B.M. Apex Przedsiębiorstwo Wielobranżowe, Biomaxima S.A., Oficyna Wydawnicza El-Press s.c., EuroCompass Sp. z o.o.¹⁵¹, Dobroplast Fabryka Okien Sp. z o.o., Aliplast Sp. z o.o., MW Lublin Sp. z o.o. – trzy ostatnie wymienione należą do grupy dużych przedsiębiorstw produkcyjnych. Do końca 2011 roku łącznie na działalność w podstrefie wydanych było już 16 zezwoleń, a liczba stworzonych i utrzymanych miejsc pracy wynosiła 694.

Szczególnie dużym źródłem wpływu do końca roku 2011 był wpływami wynikające z dotacji z Unii Europejskiej uzyskanej w ramach finansowania projektów związanych z utworzeniem Podstrefy Lublin. Warto podkreślić, że nawet gdyby pominąć to źródło wpływu w roku 2011 to i tak tego roku saldo wpływów i wydatków związanych z funkcjonowaniem podstrefy byłoby dodatnie, wynosząc wówczas 1 382 909,13 zł. Wynik taki wiąże się przede wszystkim z wysokimi bezpośrednimi korzyściami działania przedsiębiorstw w podstrefie to jest wpływami z podatku od nieruchomości, wpływami do budżetu miasta z tytułu udziału we wpływach z PIT od pracowników zatrudnionych na terenie podstrefy oraz wpływami CIT od przedsiębiorstw z podstrefy.

¹⁵¹ Wówczas jeszcze jako Biuro Doradztwa europejskiego EuroCompass Sp. j.

Tabela 40. Wpływy/korzyści i wydatki budżetu miasta Lublin związane z utworzeniem i funkcjonowaniem Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec w latach 2008–2014 – w ujęciu nominalnym (w zł)

	2007 (Rok bazowy)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wyszczególnienie	0	1	2	3	4	5	6	7
WYDATKI								
Projekt „Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie”	0,00	5317674,00	10555607,82	9969512,97	0,00	0,00	0,00	0,00
Projekt „Rozszerzenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec (opracowanie dokumentacji)	0,00	0,00	57340,00	508130,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Projekt „Rozszerzenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec – II etap” (opracowanie dokumentacji)	0,00	0,00	100 000,00	843670,00	0,00	0,00	0,00	0,00
„Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie – II etap” (w tym zakup gruntów)	4292845,22	15982211,88	0,00	965569,00	1695636,00	8161137,17	31620734,73	44110,50
Wydatki bieżące (w tym odszkodowanie za zmianę PZP)	15610,00	0,00	529 901,71	10003888,00	0,00	250,52	124377,63	0,00
Wydatki razem	4308455,22	21299885,88	11242849,53	22290769,97	1695636,00	8161387,69	31745112,36	44110,50
Razem wydatki w latach 2007–2014							100788207,15	

WPLYWY/KORZYŚCI	0	1	2	3	4	5	6	7
Dochody ze sprzedaży gruntów w SSE	0	0,00	0,00	0,00	0,00	2951000,00	8743312,29	15324180,00
Dotacje z zewnątrz (UE i budżet Skarbu Państwa)	0	0,00	0,00	16615998,72	3088329,26	5889224,40	2062971,93	226971,67
Wpływy do budżetu miasta z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych pracowników zatrudnionych na terenie Podstrefy	0	184955,79	382937,02	645457,27	780917,19	1132235,52	1364567,10	2278051,02
Wpływy z tyt. udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (efekt mnożnikowy)	0	50092,19	104217,04	167188,51	201341,45	300236,59	360980,12	597601,66
Wpływy z CIT od przedsiębiorstw z Podstrefy	0	371989,12	618031,10	807023,89	787156,45	1475300,43	1416324,44	1442363,24
Wpływy z PIT oraz CIT od przedsiębiorstw z otoczenia gospodarczego Podstrefy (efekt mnożnikowy)	0	51423,17	112311,91	169952,11	219301,47	273345,35	282537,44	431578,10
Wpływy z tytułu podatku od nieruchomości	0	0,00	0,00	313065,00	881860,00	2263159,00	3687130,14	6609400,20
Korzyści z tytułu zmniejszenia wydatków na pomoc społeczną	0	67154,69	137951,93	199389,28	207968,57	303129,69	415368,04	784034,85
Wpływy/korzyści razem	0	725614,9641	1355448,996	1891807,4,78	6166874,387	14587630,98	18333191,51	27694180,74
Razem wpływy/korzyści w latach 2007–2014							87 781 016,36	
Saldo wpływów/korzyści i wydatków	-4308455,22	-20574270,92	-9887400,53	-3372695,19	4 471 238,39	6 426 243,29	-13411920,85	27650070,24
Razem saldo wpływów/korzyści i wydatków w latach 2007–2014							-13 007 190,79	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydział Strategii i Obsługi Inwestorów Wydziału Miasta Lublin.

Biorąc pod uwagę wartość pieniądza w czasie, warto odnieść się do zdyskontowanych wydatków i zdyskontowanych wpływów oraz ich salda. W tym celu dla każdego okresu obliczono przepływy gotówkowe CF_t (CF z ang. cash flow – przepływy pieniężne), które są równe różnicy wpływów/korzyści do budżetu miasta Lublin i wydatków. Następnie obliczono współczynnik dyskontowy wyrażony wzorem:

$$d_t = \frac{1}{(1+r)^t}$$

gdzie:

d_t – współczynnik dyskonta w okresie t

r – stopa dyskonta (przyjęta została na poziomie 5%)

t – kolejne okresy (najczęściej lata) eksploatacji inwestycji

Kolejnym krokiem było zdyskontowanie otrzymanego salda wpływów i wydatków, czyli przemnożenie przepływów gotówkowych danego roku przez współczynnik dyskonta dla tego roku, przy czym dla pełnego obrazu skalkulowano także oddzielnie zdyskontowane wydatki oraz zdyskontowane wpływy (tabela 40).

Suma zdyskontowanych wydatków w latach 2007–2014 wyniosła 85,5 mln, podczas gdy zsumowane zdyskontowane wpływy osiągnęły poziom 68,1 mln zł. W rezultacie w wartościach zdyskontowanych wydatki przewyższyły wpływy niemal o 17,4 mln zł. Zgodnie z przeprowadzonymi obliczeniami potwierdza się fakt, że wpływy w latach 2007 – 2014, nie przyniosły jeszcze zwrotu poniesionych wydatków na utworzenie i zapewnienie funkcjonowania Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec. Nie oznacza to jednak, że decyzja o utworzeniu w 2007 roku Podstrefy w Lublinie była decyzją niewłaściwą z punktu widzenia efektywności ekonomicznej. Istniejąca podstrefa zaczęła już przynosić wymierne korzyści i będzie przynosić je nadal, natomiast wydatki związane z jej utworzeniem praktycznie się zakończyły. Wprawdzie mogą pojawić się nowe nakłady, a tym samym wydatki związane z jej rozwojem, ale sądzić należy, że nie będą one już tak duże jak te z pierwszej połowy analizowanego okresu, a ponadto aby były one uzasadnione powinny przynieść dodatkowe korzyści, a tym samym prowadzić do uzyskania dodatkowych wpływów. Powyższe ukazanie wartości nominalnych oraz zdyskontowanych ma w istocie charakter informacyjny i pozwala stwierdzić, że poniesiony do roku 2014 nakład jeszcze nie zwrócił się, nie stanowi to jednak podstawy oceny słuszności decyzji o utworzeniu podstrefy. Chcąc dokonać takiej oceny należy wziąć pod uwagę szerszy horyzont czasowy obejmujący właściwy okres referencyjny oraz uwzględnić ewentualne korzyści i koszty, które mogą pojawić się po nim. Okres referencyjny to czas dla, którego dokonuje się analizy kosztów i korzyści nie licząc okresu przygotowawczego i inwestycyjnego. Odpowiada on okresowi ekonomicznej użyteczności projektu i winien obejmować ewentualne długoter-

minowe skutki projektu.¹⁵² W odniesieniu do podstrefy wskazanym było przyjęcie jako całkowity okres analizy lata od 2007 roku, traktowanego jako rok bazowy, aż do roku 2026 włącznie, gdyż do 31 grudnia 2026 roku przedłużono funkcjonowanie stref ekonomicznych w Polsce.¹⁵³ Długoterminowe skutki projektu wyrażono w wartości rezydualnej (końcowej) projektu ujętej w ostatnim roku analizy to jest w roku 2026. W teorii wartość rezydualną można wyliczyć zależnie od przyjętych założeń metodą likwidacyjną bądź metodą renty wieczystej. Pierwsza z metod właściwa jest, gdy zakłada się, że działalność będąca rezultatem projektu przestanie być prowadzona, a tym samym nie będzie przynosić zakładanych korzyści po okresie objętym analizą – w istocie nie można tego odnieść do przypadku będącego przedmiotem niniejszego opracowania. Druga metoda natomiast stosowana jest gdy inwestor zamierza kontynuować działalność gospodarczą, przez nieokreślony czas. Z taką sytuacją mamy do czynienia w przypadku funkcjonowania Podstrefy Lublin. Wprawdzie podstrefa przestanie formalnie istnieć po roku 2026, ale można zakładać, że korzyści uwzględnione w ostatnim roku analizy będą wciąż występować w czasie nieokreślonym.¹⁵⁴ Wartość rezydualna oparta na modelu renty wieczystej wyraża się wzorem:¹⁵⁵

$$TV = \frac{CF_{no}}{r}$$

gdzie:

TV – wartość rezydualna,

CF_{no} – strumień pieniężny z ostatniego roku obliczeniowego,

r – realna stopa dyskonta.

Traktując utworzenie Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec jako przedsięwzięcie inwestycyjne, które z jednej strony wiąże się z wydatkami wynikającymi z nakładów i ponoszonych kosztów, a z drugiej strony przynosi określone korzyści w postaci wpływów bądź redukcji wydatków (np. zmniejszenie wydatków na pomoc społeczną), poddano je ocenie metodą właściwą ocenie efektywności przedsięwzięć inwestycyjnych. Metodą oceny efektywności inwestycji, której przypisuje się najwyższą użyteczność¹⁵⁶ jest zaktualizowana wartość netto projektu (NPV – ang. Net Present Value).

¹⁵² Por. K. Pylak, *Wytyczne ogólne do studiów wykonalności dla projektów w ramach RPO województwa lubelskiego*, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Lublin 2007, aktualizacja 2009, s. 41.

¹⁵³ 23 lipca 2013 roku Rada Ministrów zmieniła 14 rozporządzeń dotyczących SSE, przedłużając funkcjonowanie stref do 31 grudnia 2026 roku. Źródło: Internetowy system aktów prawnych, lista rozporządzeń z 23 lipca 2013, <http://isap.sejm.gov.pl/SearchServlet>

¹⁵⁴ Większość inwestorów na terenie Podstrefy Lublin pochodzi z Lublina i jest silnie powiązana z lokalnym otoczeniem społeczno-gospodarczym. Zatem jest to wielce prawdopodobne, że po okresie funkcjonowania SSE w Polsce podmioty te w dalszym ciągu będą funkcjonować w Lublinie.

¹⁵⁵ A. Paździor, *Przedsiębiorczość. Jak pozyskać kapitał*, Politechnika Lubelska, Lublin 2011, s. 77.

¹⁵⁶ W. Janik, A. Paździor, *Zarządzanie finansowe w przedsiębiorstwie*, Politechnika Lubelska, Lublin 2011, s. 209.

Istotą tej metody jest odzwierciedlenie korzyści inwestora płynących z realizacji projektu, z uwzględnieniem faktu, że korzyści znajdujące wyraz w różnicy wpływów i wydatków pojawiają się w różnych momentach czasowych. Wymaga to sprowadzenia korzyści z poszczególnych lat do porównywalności za pomocą techniki dyskonta.¹⁵⁷ Jako metoda – NPV oparta jest o analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych przy danej stopie dyskonta. Wskaźnik NPV stanowi różnicę pomiędzy zdyskontowanymi przepływami pieniężnymi i nakładami początkowymi, można wyrazić go zatem w postaci wzoru:

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} - N_0$$

gdzie:

NPV – wartość bieżąca netto,

CF_t – przepływy gotówkowe w okresie t,

r – stopa dyskonta,

N_0 – nakłady początkowe,

t – kolejne okresy (najczęściej lata) eksploatacji inwestycji

Kluczową wielkością, która ma wpływ na poziom wskaźnika NPV, poza rzeczywistą różnicą wpływów i wydatków poszczególnych lat, jest wartość użytej do obliczeń stopy dyskontowej. Stopa ta powinna odzwierciedlać koszt alternatywnego zastosowania kapitału.¹⁵⁸ Koszt alternatywny oznacza, że wykorzystanie kapitału w jednym przedsięwzięciu wiąże się potencjalnie z rezygnacją z innego przedsięwzięcia i utratą dochodu, który mogło przynieść to niezrealizowane przedsięwzięcie. Przy ustalaniu stopy dyskonta zazwyczaj punktem odniesienia jest oprocentowanie długoterminowych papierów dłużnych renomowanego emitenta, przy czym oprocentowanie to korygowane jest mnożnikiem, który z reguły wynosi „2”. W latach 2007–2013 rekomendowaną minimalną stopą dyskonta dla regionalnych projektów inwestycyjnych realizowanych w województwie lubelskim było 5%.¹⁵⁹ Taką też stopę przyjęto w dalszych obliczeniach. Warto jednak zaznaczyć, że przyjęta stopa dyskonta teoretycznie mogłaby być większa, gdyż poddawane ocenie przedsięwzięcie ma charakter inwestycji publicznej, a co za tym idzie stopa dyskonta powinna odzwierciedlać społeczny punkt widzenia na sposób wyceny przyszłych korzyści w stosunku do korzyści natychmiastowych.¹⁶⁰ Przyjętą stopę dyskonta należy zatem traktować jako minimalną dopuszczoną stopę, a co za tym idzie skalkulowany NPV jako

¹⁵⁷ Por. Ibidem, s. 209.

¹⁵⁸ Paździor A., *Przedsiębiorczość...*, op. cit., s. 77.

¹⁵⁹ Wskaźnik ten opiera się na zweryfikowanej w kontekście Polski dla roku 2008 stopie dyskonta. Oprocentowanie obligacji skarbowych wynosiło wówczas 4,5%, ale po urealnieniu go wskaźnikiem inflacji z I kwartału wynoszącym 2%, dawało 2,5% które przemnożone przez mnożnik „2” dało założoną 5% stopę dyskonta. Źródło: K. Pylak, *Wytyczne ...*, op. cit., s. 45.

¹⁶⁰ Ibidem.

maksymalny możliwy do osiągnięcia, przy określonych wpływach i wydatkach z poszczególnych lat.

Reasumując, przyjęto następujące założenia:

- rok bazowy to rok 2007,
- okres objęty analizą obejmuje lata od 2008 do 2026 włącznie,
- stopa dyskonta na poziomie 5%,
- w roku 2026 uwzględniono wartość rezydualną ustaloną metodą renty wieczystej.

By uznać decyzję o realizacji inwestycji jako ekonomicznie racjonalną wskaźnik NPV powinien być wyższy niż zero w założonym okresie. Jego wartość niższa niż zero oznaczałaby, że w wartościach realnych poniesione nakłady nie zwrócą się inwestorowi, nawet jeśli nominalnie odzyska on swoje pieniądze.

W oparciu o prezentowane w uprzednich zestawieniach dane oraz przyjęte założenie dokonano kalkulacji wartości bieżącej netto projektu polegającego na uruchomieniu Podstrefy Lublin. Wyniki obliczeń przedstawiono w tabeli 42.

Biorąc pod uwagę wyżej przedstawione założenia, NPV w badanym okresie wyniósł 155 268 742,30 zł. Ponieważ NPV jest zdecydowanie większy od zera oznacza to, że decyzja o inwestycji w Podstrefę Lublin okazała się być trafna. Poza zwrotem nakładów początkowych (uwzględniając zakładane kryteria) funkcjonowanie przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec przyniesie dodatkowo ponad 155 mln zł z uwzględnieniem zmiany wartości pieniądza w czasie.

Drugim kryterium oceny efektywności inwestycji zaliczanym do metod dyskontowych jest wewnętrzna stopa zwrotu (IRR), wyrażająca stopę procentową, dla której NPV osiąga wartość zerową. Dla przedsięwzięcia utworzenia Podstrefy Lublin wynosi ona 20,1% , czyli jest aż o 15 p. p. większa od przyjętej stopy dyskonta. Tak wysoki wskaźnik wewnętrznej stopy zwrotu świadczy także o dużej opłacalności przedsięwzięcia

Tabela 41. Zdyskontowane wpływy/korzyści i wydatki budżetu miasta Lublin związane z utworzeniem i funkcjonowaniem Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec w latach 2007–2014 (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	2007 (Rok bazowy)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Wydatki w ujęciu nominalnym	4308455,22	21299885,88	11242849,53	22290769,97	1695636,00	8161387,69	31745112,36	44110,50
2.	Wpływy/korzyści w ujęciu nominalnym	0,00	725614,96	1355449,00	18918074,78	6166874,39	14587630,98	18333191,51	27694180,74
3.	Przeplwy gotówkowe to jest saldo wpływów i wydatków (CF _t)	-4308455,22	-20574270,92	-9887400,53	-3372695,19	4471238,39	6426243,29	-13411920,85	27650070,24
4.	Współczynnik dyskonta (d _t)	0,907	0,864	0,823	0,784	0,746	0,711	0,907	0,864
5.	Zdyskontowane wydatki	4308455,22	20277491,36	10197264,52	19259225,25	1395508,43	6398527,95	2.368.1853,82	31.362,57
6.	Razem zdyskontowane wydatki				85549689,12				
7.	Zdyskontowane wpływy	0,00	690785,45	1229392,24	16345216,61	5075337,62	114.36702,69	13676560,86	19690562,51
8.	Razem zdyskontowane wpływy				68144557,98				
9.	Zdyskontowane saldo wpływów i wydatków (DCF _t = CF _t × d _t)	-4308455,22	-19586705,91	-8967872,28	-2914008,64	3679829,19	5038174,74	-10005292,96	19659199,94
10.	Razem zdyskontowane saldo wpływów i wydatków				-17405131,14				

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 42. a) Kalkulacja NPV dla przedsięwzięcia inwestycyjnego polegającego na uruchomieniu Podstrefy Lublin SSE

Lp.	Wyszczególnienie	2007 (Rok bazowy)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1.	Wydatki w ujęciu nominalnym	4308455,22	21299885,88	11242849,53	22290769,97	1695636,00	8161387,69	31745112,36	44110,50		
2.	Wpływy w ujęciu nominalnym	0,00	725614,96	1355449,00	18918074,78	6166874,39	14587630,98	18333191,51	27694180,74	12143029,07	12143029,07
3.	Wartość końcowa (TV)										
4.	Przepływy gotówkowe (saldo wpływów i wydatków)	-4308455,22	-20574270,92	-9887400,53	-3372695,19	4471238,39	6426243,29	-13411920,85	27650070,24	12143029,07	12143029,07
5.	Współczynnik dyskonta	1,000	0,952	0,907	0,864	0,823	0,784	0,746	0,711	0,677	0,645
6.	DCF	-4308455,22	-19586705,91	-8967872,28	-2914008,64	3679829,19	5038174,74	-10005292,96	19659199,94	8220830,68	7832253,75
	NPV						155 268 742,30				

Źródło: Opracowanie własne...

Tabela 42. b) Kalkulacja NPV dla przedsięwzięcia inwestycyjnego polegającego na uruchomieniu Podstrefy Lublin SSE c.d.

Lp.	Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1.	Wydatki w ujęciu nominalnym										
2.	Wpływy w ujęciu nominalnym	12143029,07	12143029,07	12143029,07	12143029,07	12143029,07	12143029,07	12143029,07	12143029,07	12143029,07	12143029,07
3.	Wartość końcowa (TV)										242860581
4.	Przepływy gotówkowe (saldo wpływów i wydatków)	12143029,07	12143029,07	12143029,07	12143029,07	12143029,07	12143029,07	12143029,07	12143029,07	12143029,07	255003610,57
5.	Współczynnik dyskonta	0,614	0,585	0,557	0,530	0,505	0,481	0,458	0,436	0,416	0,396
6.	DCF	7455819,85	7103672,01	6763667,19	6435805,41	6132229,68	5840796,98	5561507,32	5294360,68	5051500,10	100981429,79

Źródło: Opracowanie własne.

Zakończenie

W roku 2014 upłynęło 20 lat od uchwalenia ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. W warunkach globalnej konkurencji strefy pozostają jednym z kluczowych narzędzi zwiększania atrakcyjności Polski i zapewniają rozwój naszej gospodarki. O znaczeniu SSE świadczy chociażby fakt, że w 2013 roku już po raz drugi okres ich funkcjonowania został wydłużony do 2026 roku. Niewątpliwie nowa perspektywa przyciągnie kolejnych przedsiębiorców, którzy chcieliby skorzystać z preferencyjnych warunków działalności oferowanych przez specjalne strefy ekonomiczne w Polsce. Zjawisko to przełoży się niewątpliwie na wzrost i rozwój polskiej gospodarki. Z przeprowadzonej w niniejszej pracy analizy wynika, że w latach 2008–2014 miało miejsce rozszerzenie powierzchni zajmowanej przez strefy o blisko 65,4% i rozproszenie ich zasięgu geograficznego – liczba gmin, na których występują strefy zwiększyła się o blisko 71%. Obszary stref zagospodarowane były na koniec 2014 roku w 62%, a powierzchnia całkowitego zagospodarowanego gruntu we wszystkich strefach wzrosła w ujęciu bezwzględny w stosunku do stanu na koniec 2007 roku o 3 672,6 ha, czyli blisko o połowę (48,9%). Niemal podwoiła się liczba wydanych ważnych zezwoleń z 1054 na koniec roku 2007 do 2046 pod koniec roku 2014. W latach tych skumulowana wartość inwestycji wzrosła o 221% i wyniosła, aż 101,9 mld zł. SSE w największym stopniu przyciągają inwestycje przemysłu motoryzacyjnego. Znaczące inwestycje w strefach zrealizowali także producenci wyrobów z gumy, tworzyw sztucznych, mineralnych surowców niemetalicznych oraz przedsiębiorstwa wytwarzające metale i wyroby metalowe. Skoncentrowanie w strefach inwestycji z wymienionych branż, przyczynia się do realizacji przyjętych przez strefy planów rozwojowych, branże te bowiem stwarzają szanse tworzenia silnych ośrodków przemysłowych. Względem roku 2008 najczęściej zyskały na znaczeniu branże produkujące artykuły spożywcze i napoje, komputery, wyroby elektroniczne i optyczne oraz wyroby zaliczane do pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych. Skumulowana wartość inwestycji w tych branżach wzrosła w każdym przypadku ponad dwukrotnie.

Gdyby nie aktywność inwestycyjna przedsiębiorstw zlokalizowanych w SSE rozwój niektórych branż byłby znacznie wolniejszy. Dotyczy to przedsiębiorstw produkujących: podstawowe substancje farmaceutyczne, leki i pozostałe wyroby farmaceutyczne, metale, papier i wyroby z papieru, pojazdy samochodowe, chemikalia i wyroby chemiczne oraz urządzenia elektryczne i nieelektryczny sprzęt gospodarstwa domowego. Inwestycje w SSE przedsiębiorstw działających w wymienionych branżach, stanowią w każdym przypadku ponad jedną czwartą ogółu tychże inwestycji w Polsce.

Strefy różnią się pod względem skali przyciąganych inwestycji. Średnio inwestycje o największej skali realizowane są przez przedsiębiorstwa w strefie

legnickiej, wałbrzyskiej i katowickiej. O dużej atrakcyjności inwestycyjnej wymienionych stref świadczy także wysoka „renoma” inwestorów, których były w stanie przyciągnąć.

Autorzy badań zaobserwowali także duże zróżnicowanie stref pod względem efektywności wykorzystania terenów, o ile najlepiej wypadają uprzednio wymienione strefy, a zwłaszcza legnicka i katowicka, o tyle najslabiej pod tym względem wypadła strefa mielecka, w której miał miejsce najniższy przyrost nakładów inwestycyjnych na zagospodarowanego terenu.

Polityka tworzenia specjalnych stref ekonomicznych w Polsce dowiodła, że stanowią one istotny element kształtujący konkurencyjność zarówno wewnętrzną poszczególnych regionów, jak i zewnętrzną Polski. Na podstawie analizy zagospodarowania poszczególnych stref wynika, że czynnikiem, który odgrywa istotny element jeżeli chodzi o ocenę efektów ich funkcjonowania, jest czas. Najstarsze strefy przyciągnęły wielu inwestorów, stworzyły tysiące miejsc pracy, młodsze SSE starają się nadrabiać ten dystans i jak wynika z przeprowadzonych badań nie są na straconej pozycji. Tereny specjalnych stref ekonomicznych są do dnia dzisiejszego relatywnie bardziej konkurencyjne względem innych obszarów w regionie. Tworzenie stref w obszarach cechujących się dobrymi warunkami rozwoju przemysłu wpływa na wzrost atrakcyjności Polski na arenie międzynarodowej.

Funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych, które cechują się specyficznym interwencjonizmem państwa, powoduje określone skutki. SSE na skutek wprowadzonych uregulowań prawnych zapewniają inwestorom zarówno krajowym, jak i zagranicznym specyficzne udogodnienia dla prowadzenia działalności gospodarczej. Jest to szczególny rodzaj pomocy ze strony państwa dla regionów, które dzięki temu pozyskują nowe inwestycje, a te z kolei oddziałują na gospodarkę w bliższym i dalszym otoczeniu funkcjonujących podmiotów strefowych.

Nie sposób podważyć sensowności tworzenia Specjalnych Stref Ekonomicznych w Polsce. Ich istnienie przynosi niewątpliwie korzyści zarówno dla regionów (wzrost zatrudnienia i eksportu, napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych, rozwój kapitału ludzkiego oraz transfer wiedzy, nowych technologii i „know how”), jak i dla inwestorów, dla których przewaga stref nad innymi formami pomocy publicznej polega głównie na połączeniu przewidywalności zasad wsparcia z jego dostępnością i efektywnością oraz potencjalnie wysokim poziomem korzyści finansowych.

Celem niniejszej pracy była ocena wpływu Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec na budżet miasta Lublin. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że w ujęciu nominalnym do końca roku 2014 wydatki związane z realizacją inicjatywy utworzenia i rozwoju Podstrefy w Lublinie, nie zwróciły się w całości. Wyniosły one niemal 101 mln zł, podczas gdy wpływy związane z tym przedsięwzięciem osiągnęły poziom blisko 88 mln zł,

zatem wciąż o 13 mln zł były mniejsze od poniesionych wydatków. Zaznaczyć przy tym należy, że od roku 2011 saldo wpływów i wydatków związanych z funkcjonowaniem Podstrefy Lublin stało się dla budżetu Miasta korzystne i stan ten będzie się utrzymywać w przyszłości, gdyż Podstrefa Lublin osiągnęła „masę krytyczną”.

Badania i dokonana analiza ukazują, że głównym źródłem wpływów do budżetu Miasta z tytułu funkcjonowania strefy ekonomicznej w Lublinie stają się płacony przez przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie tej strefy podatek od nieruchomości pomimo, że inwestorom przysługuje od niego okresowe zwolnienie. W latach 2008–2014 miasto uzyskało z tego źródła ponad 13,7 mln zł, z czego tylko w roku 2014 ponad 6,6 mln zł, co oznacza, że gdyby pominąć inne źródła to wpływy z podatku od nieruchomości w ciągu dwóch lat pozwolą Miastu Lublin uzyskać zwrot zidentyfikowanego 13 milionowego deficytu. Przeprowadzone badania pozwoliły ustalić, że przedsiębiorstwa mimo przysługującego im zwolnienia, działając na terenie Podstrefy płacą także podatek CIT, dzięki czemu miasto w badanym okresie zyskało aż 6,9 mln zł. Ważnym źródłem korzyści dla budżetu Miasta okazały się także dochody z PIT płaconego przez pracowników zatrudnionych na terenie Podstrefy, które w latach objętych analizą wyniosły łącznie 6,7 mln zł, w tym w roku 2014 wyniosły już niemal 2,3 mln zł. Biorąc pod uwagę osiągniętą w strefie liczbę nowych miejsc pracy oszacowano, że łącznie miasto zaoszczędziło około 2,1 mln zł wydatków na pomoc społeczną. Na uwagę zasługuje także źródło wpływu do budżetu miasta związane z funkcjonowaniem Podstrefy w Lublinie, jakim są wpływy z podatków płaconych przez podmioty z otoczenia społeczno-gospodarczego tej strefy, spowodowane faktem funkcjonowania samej strefy. Oszacowane w pracy efekty mnożnika dochodowego i zaopatrzeniowego pozwoliły ustalić, że w latach 2008–2014 budżet miasta został zasilony dodatkowo o 3,3 mln zł z podatków PIT i CIT od przedsiębiorstw z lokalnego otoczenia gospodarczego Podstrefy oraz pracowników, którzy w tym otoczeniu mogli znaleźć pracę dzięki działalności przedsiębiorstw z Podstrefy. Warto zwrócić przy tym uwagę, że z przeprowadzonych badań wynika, że wpływy z tego tytułu mogłyby być znacznie większe (tj. niemal 3 krotnie), gdyby przedsiębiorstwa z lubelskiej podstrefy miały strukturę dostawców pod względem geograficznym zbliżoną do statystycznego lubelskiego przedsiębiorstwa. Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika jednak, że skłonność do zmiany dostawców u przedsiębiorstwach po wejściu do podstrefy niemal nie wystąpiła.

Przeprowadzone badania pozwoliły na weryfikację postawionej hipotezy zakładającej, że decyzja o utworzeniu Podstrefy Lublin była słuszna, gdyż poza zwrotem nakładów początkowych przyniesie dodatkowy dochód w perspektywie długoterminowej przy uwzględnieniu zmiany wartości pieniądza w czasie. Hipoteza ta znalazła swoje potwierdzenie w dodatnim wyniku NPV, który w badanym okresie wyniósł 155 268 742,30 zł, co oznacza, że poza zwrotem nakładów

początkowych (uwzględniając zakładane kryteria) do końca 2026 roku funkcjonowanie przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Podstrefy Lublin SSE Euro-Park Mielec przyniesie dodatkowo ponad 155 mln zł dochodu z uwzględnieniem zmiany wartości pieniądza w czasie.

Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że Podstrefa Lublin w długim terminie pozytywnie wpłynie na sytuację finansową miasta Lublin. Stwierdzenie to znajduje swoje odzwierciedlenie w zestawieniu wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych, od osób prawnych, podatku od nieruchomości, a także z tytułu zmniejszonej pomocy społecznej, które będą utrzymywać się do roku 2026.

Reasumując należy stwierdzić, że decyzja o uruchomieniu Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec była słuszna, co może stanowić wskazówkę dla innych samorządów w zakresie stosowania tego narzędzia polityki gospodarczej.

Bibliografia

- AGGARWAL A., *Special Economic Zones: Revisiting Policy Debate*, "Economic and Political Weekly", 2006, Vol. 41, No. 43/44.
- AMBROZIAK A. A., *Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce*, „International Journal of Management and Economics”, Kolegium Gospodarki Światowej Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa 2008, No 24.
- AMBROZIAK A.A., *Krajowa pomoc regionalna w specjalnych strefach ekonomicznych w Polsce*, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2009.
- BARAŃSKI P., KRZYŻAK R. i in., *20 lat specjalnych stref ekonomicznych w Polsce – przewodnik po SSE*, Wydawnictwo KPMG Sp. z o.o., Warszawa 2014.
- BAZYDŁO A., SMTKOWSKI M., *Specjalne strefy ekonomiczne – światowe zróżnicowanie instrumentu*, [w:] KRYŃSKA E. (red.) *Polskie specjalne strefy ekonomiczne – zamierzenia i efekty*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2000.
- BIS J., *Prognoza wpływu podstrefy Lublin na budżet miasta Lublin na tle 15-letnich doświadczeń funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce*, [w:] ARENT A. (red.), *Zarządzanie przedsiębiorstwem i regionem wobec wyzwań europejskich*, Wydawnictwo Politechniki Lubelskiej, Lublin 2010.
- BLADOCHA B. H., *Specjalne strefy ekonomiczne (SSE) w strategii rozwoju województwa dolnośląskiego* [w:] BIEGAŃSKI Z., JACKOWICZ J. (red.), *Unia Europejska. Społeczne i gospodarcze aspekty integracji*, Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie, Warszawa 2008.
- BOJAR E., ŻMINDA T., BIS. J., (red.), *Region i edukacja a procesy rozwojowe*, Politechnika Lubelska 2014.
- BUDZANOWSKI K., *Ekonomiczne problemy handlu międzynarodowego*, Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne, Kraków 2008.
- BUDZOWSKI K., ŚWIATOWIEC J., *Przesłanki tworzenia i warunki funkcjonowania stref uprzywilejowanych*, „Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie”, 1997, nr 501.
- CZEMPAS J., *Działalność specjalnych stref ekonomicznych*, „Wiadomości Statystyczne”, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2013, nr 6.
- DACH Z., *Państwo a rynek*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Kraków 2008.
- DOMAŃSKI B., GWOSDZ K. (red.), *Dziesięć lat doświadczeń pierwszej polskiej specjalnej strefy ekonomicznej*, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków–Mielec 2005.
- DURSKI A., *Strefy uprzywilejowane w gospodarce światowej*, „Sprawy Międzynarodowe”, nr 10/1988.
- Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego z 2007 roku, Nr 183, poz. 3252.
- Dziennik Ustaw z 1994 r., Nr 123, poz. 600.
- Dziennik Ustaw z 1997 r., Nr 42, poz. 274.
- Dziennik Ustaw z 2000 r., Nr 117, poz. 1228.

- Dziennik Ustaw z 2003 r., Nr 188, poz. 1840.
- Dziennik Ustaw z 2003 r., Nr 203, poz. 1966.
- Dziennik Ustaw z 2004 r., Nr 123, poz. 1291.
- Dziennik Ustaw z 2004 r., Nr 273, poz. 2703.
- Dziennik Ustaw z 2005 r., Nr 184, poz. 153.
- Dziennik Ustaw z 2006 r., Nr 141, poz. 997.
- Dziennik Ustaw z 2008 r., Nr 118, poz. 746.
- Dziennik Ustaw z 2009 r. Nr 175, poz. 1362.
- Dziennik Ustaw z 2010 r., Nr 15, poz. 78.
- Dziennik Ustaw z 2014 r., Nr 0, poz. 1854.
- Dziennik Ustaw z 2014 r., Nr 0, poz. 878.
- Dziennik Ustaw z 2015 r., Nr 0, poz. 513.
- ENGMAN M., ONODERA O., PINALI E., *Export Processing Zones: Past and Future Role in Trade and Development*, "OECD Trade Policy Working Paper", 2007, No. 53.
- ERNST&YOUNG, *Specjalne strefy ekonomiczne po 2020 roku. Analiza dotychczasowej działalności oraz perspektywy funkcjonowania*, Ernst&Young, Warszawa 2011.
- FIAS, *Special Economic Zones. Performance, lessons learned, and implications for zone development*, The World Bank Group, Washington 2008.
- FIEDOR B. (red.), *Walbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK. Bilans pierwszej dekady, wpływ na region i perspektywy rozwoju*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław 2007.
- GONCZAROW W., SBITNIEW A., *Specjalne strefy ekonomiczne na Ukrainie, w: Ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Instytutu ORGMASZ, nr 7, Warszawa 2000.
- GRYCZKA M., *Ocena celów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce i dotychczasowych efektów ich realizacji*, „Studia i prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania”, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2009, nr 13.
- GUANGWEN M., *The Theory and Practice of Free Economic Zones: a Case Study of Tianjin*, People's Republic of China, Ruprecht-Karls University of Heidelberg, Heidelberg 2003.
- HAYWOOD R. C., *Free Zones in the Modern World*, World Export Processing Zones Association, The Flagstaff Institute, Colorado 2004.
- HOLIK G., NOWAK Z., *Analiza rozwoju Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec*, „Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie”, Kraków 2004, nr 651.
- <http://bip.lublin.eu/fundusze/index.php?t=200&id=156275>
- <http://lublin.gazeta.pl/lublin/1,35640,4705551.html>
- <http://warszawa.naszemiasto.pl/archiwum/sloneczny-niewypal-miasta,1819780,art,t,id,tm.html>
- <http://www.case-research.eu/sites/default/files/2015-04-23%20Kopczevska%20SSE.pdf>

<http://www.dziennikwschodni.pl/lublin/n,1000091191,fabryka-puszek-na-felinie-wielka-inwestycja-i-ogromne-dlugi.html>

[http://www.lublin.eu/images/upload/broszura%20o%20Podstrefie\(2\).pdf](http://www.lublin.eu/images/upload/broszura%20o%20Podstrefie(2).pdf)

http://www.lublin.eu/images/upload/broszura_ebook_pl.pdf

http://www.lublin.eu/Specjalna_Strefa_Ekonomiczna-1-298-3-347.html

http://www.lublin.eu/Specjalna_Strefa_Ekonomiczna-1-298-3-347.html

<http://www.mopr.lublin.pl/?id=sprawozdania/tab/tab>

<http://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/strefy-ekonomiczne-nie-stymulowaly-rozwoju/>

<http://www.propertynews.pl/centra-handlowe/kemea-moze-budowac-centrum-biurowe-soul-w-lublinie,37199.html>

<http://www.ssse.com.pl/aktualnosci-pl/252-otwarcie-zakladu-masterpress-s-a-w-podstrefie-bialystok.html>

<http://www.um.lublin.pl/um/index.php?t=200&id=119930>

<https://bdl.stat.gov.pl>, Bank Danych Lokalnych, GUS

<https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/decyzje-rzadu/rozporzadzenie-zmieniajace-rozporzadzenie-w-sprawie-pomocy-publicznej-1.html>

JANIK W., PAŹDZIÓR A., *Zarządzanie finansowe w przedsiębiorstwie*, Politechnika Lubelska, Lublin 2011.

JURCZYK Z., *Specjalne strefy ekonomiczne w świetle kontroli pomocy publicznej sprawowanej przez Komisję Europejską*, „Prawo Unii Europejskiej”, 2004, nr 9.

KIERDOŃ K., POGORZELSKI K., *Kierunki rozwoju przedsiębiorstw w województwie lubelskim. Raport z badania ankietowego przedsiębiorstw*, Instytut Badań Strukturalnych, Warszawa 2011.

KOLCZYŃSKI M., WOJTASIK W., *Innowacyjne i społeczne oddziaływanie specjalnych stref ekonomicznych i klastrów w Polsce*, Towarzystwo Inicjatyw Naukowych, Katowice 2010.

KOPYCIŃSKA D. (red.), *Polityka ekonomiczna państwa we współczesnych systemach gospodarczych*, Wydawnictwo Katedry Mikroekonomii Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2008.

KORENIK S., *Uwarunkowania ekonomiczne tworzenia specjalnych stref ekonomicznych*, „Gospodarka lokalna w teorii i w praktyce”, Prace Naukowe AE we Wrocławiu nr 785, Wydawnictwo AE we Wrocławiu, Wrocław 1998.

KOZACZKA M., *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce 1995–2007*, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – Wydział Zamiejscowy Nauk o Społeczeństwie, Lublin – Stalowa Wola 2008.

KOZACZKA M., *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce 2008–2014*, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Lublin 2015.

KOZUŃ-CIEŚLAK G., *Wspieranie rozwoju lokalnego – specjalne strefy ekonomiczne*, „Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce”, Prace Naukowe AE we Wrocławiu nr 1023, Wydawnictwo AE we Wrocławiu, Wrocław, 2004.

- KUSAGO T., TZANNATOS Z., *Export Processing Zones: A Review in Need of Update*, "World Bank Discussion Paper", 1998, No. 9802.
- LIZIŃSKA W., KISIEL R., *Specjalne strefy ekonomiczne jako instrument polityki regionalnej na przykładzie Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej*, Wydawnictwo UMW, Olsztyn 2008.
- MAKIEŁA Z., *Kształtowanie się struktur przemysłowych*, Wydawnictwo Naukowe AP, Kraków 2003.
- MŁASZEWICZ D., *Specjalne strefy ekonomiczne jako narzędzie modernizacji gospodarki*, „Studia i prace w Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania”, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2011, Nr 22/2011.
- MINISTERSTWO GOSPODARKI, Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2007 roku, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2008.
- MINISTERSTWO GOSPODARKI, Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2008 roku, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2009.
- MINISTERSTWO GOSPODARKI, Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2009 roku, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2010.
- MINISTERSTWO GOSPODARKI, Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2010 roku, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2011.
- MINISTERSTWO GOSPODARKI, Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2011 roku, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2012.
- MINISTERSTWO GOSPODARKI, Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2012 roku, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2013.
- MINISTERSTWO GOSPODARKI, Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2013 roku, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2014.
- MINISTERSTWO GOSPODARKI, Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2014 roku, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, maj 2015.
- MOKRZYC M., *Funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych w Polsce*, „Gospodarka Narodowa”, nr 8–9/1998.
- NARAYANAN T., SEKAR P.C., *Special Economic Zones. Performance, Resistance and Remedial Measures*, [w:] M. SOUNDARAPANDIAN (red.), *Development of Special Economic Zones in India*, Concept Publishing company PVT. LTD., New Delhi 2012.
- NELEC W., PRUSEK A., *Funkcje państwa i specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w zakresie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki*, [w:] Z. SZYMLA (red.), *Prace z zakresu polityki ekonomicznej i programowania rozwoju*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2006.
- NIK, *Informacja o wynikach kontroli. Tworzenie i funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych na terenie Polski*, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 1999.
- OFIARSKA M., *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce – zagadnienia publicznoprawne*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2000.
- OMAR K., STOEVEER W.A., *The Role of Technology and Human Capital in the EPZ Lifecycle*, „Transnational Corporations”, 2008, Vol. 17, No. 1.

- PASTUSIAK B. i in., *Ocena efektywności funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce, część I*, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2014.
- PASTUSIAK R., *Specjalne strefy ekonomiczne jako stymulator rozwoju gospodarczego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011.
- PAŹDZIÓR A., *Przedsiębiorczość. Jak pozyskać kapitał*, Politechnika Lubelska, Lublin 2011.
- PELC I., *Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec – jej efekty i funkcjonowanie w opinii społecznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2013.
- PILARSKA Cz., *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2009.
- POLESZCZUK G., *Raje podatkowe w ujęciu polskiego systemu prawa podatkowego*, Częstochowskie Wydawnictwo przy Wyższej Szkole Zarządzania, Częstochowa 2000.
- PORTER M., *Porter o konkurencyjności*, Wydawnictwo PWE, Warszawa 2001.
- PRZYBYŁA K., *Wpływ specjalnych stref ekonomicznych na kształtowanie się bazy ekonomicznej miast*, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Wrocław 2010.
- PYŁAK K., *Wytyczne ogólne do studiów wykonalności dla projektów w ramach RPO województwa lubelskiego*, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Lublin 2007, aktualizacja 2009.
- RACHWAŁA T., ZIOŁO Z. (red.), *Wpływ procesów globalizacji i integracji europejskiej na transformację struktur przemysłowych*, Wydawnictwo Naukowe AP, Kraków 2009.
- STRYJAKIEWICZ T. (red.), *Wpływ inwestorów zagranicznych na rozwój regionalny i lokalny na przykładzie GlaxoSmithKline Pharmaceuticals S.A. w Poznaniu*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2004.
- TYPA M., *Specjalne strefy ekonomiczne jako bieguny wzrostu województwa dolnośląskiego*, [w:] Filera L. (red.), *Regionalne aspekty rozwoju wybranych rodzajów działalności gospodarczej w Polsce*, Monografie i Opracowania nr 506, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2003.
- TYPA M., *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce jako stymulator konkurencyjności regionów*, „Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie”, 2013, Nr 2/2013.
- WIEDERMANN K., *Koncepcja efektów mnożnikowych w wyznaczaniu wpływu przedsiębiorstw na otoczenie społeczno-gospodarcze*, „Prace Komisji Geografii Przemysłu”, 2008, Nr 11
- World Investment Report, *Transnational Corporations and Export Competitiveness*, UNCTAD, New York and Geneva 2002.
- ZACHARKO L., *Strefy specjalne w prawie administracyjnym*, Wydawnictwo Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej im. Wojciecha Korfantego, Katowice 2012.
- ŻAK D., *Prawne uwarunkowania funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce*, [w:] Tokarski T., Wilk-Jakubowski G., Misiak T., (red.), *Makroekonomiczne zróżnicowanie rozwoju województwa podkarpackiego*, Wydawnictwo Stowarzyszenie Współpracy Polska-Wschód, Kielce 2012.

Wykaz tabel

Tabela 1.	Cele ustanowienia specjalnych stref ekonomicznych ujęte w ich planach rozwoju.....	39
Tabela 2.	Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych	44
Tabela 3.	Zagospodarowanie obszaru stref w latach 2007–2014	49
Tabela 4.	Struktura branżowa i dynamika inwestycji skumulowanych w specjalnych strefach ekonomicznych w roku 2008 i 2014	51
Tabela 5.	Porównanie struktury nakładów inwestycyjnych w Polsce i w SSE w roku 2014	52
Tabela 6.	Liczba ważnych zezwoleń wydanych na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w latach 2008–2014 w ujęciu narastającym.....	56
Tabela 7.	Liczba wydanych ważnych zezwoleń w przeliczeniu na obszar strefy oraz szacunkowa potencjalna liczba nowych przedsiębiorstw	59
Tabela 8.	Skumulowane nakłady inwestycyjne w SSE oraz ich zmiana w latach 2007–2014.....	61
Tabela 9.	Miejsca pracy w specjalnych strefach ekonomicznych w latach 2008–2014	66
Tabela 10.	Dynamika miejsc pracy w strefach ekonomicznych w latach 2008–2014	67
Tabela 11.	Wiodący inwestorzy w latach 2007–2014	71
Tabela 12.	Kapitał spółek zarządzających strefami na koniec roku 2007 i 2014	74
Tabela 13.	Wynik finansowy netto spółek zarządzających w latach 2008–2014 w tysiącach zł	76
Tabela 14.	Zestawienie wydatków poniesionych przez Gminę Lublin na infrastrukturę Podstrefy Lublin (w zł)	86
Tabela 15.	Zestawienie wpływów do budżetu gminy Lublin z tytułu sprzedaży gruntów oraz uzyskanych dotacji (w zł)	87
Tabela 16.	Zestawienie wpływów do budżetu gminy Lublin z tytułu sprzedaży gruntów oraz uzyskanych dotacji (w zł)	87

Tabela 17.	Podstawowe informacje o projekcie "Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie – II etap"	88
Tabela 18.	Podstawowe informacje o projekcie "Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie – II etap" ...	89
Tabela 19.	Podstawowe informacje o projekcie "Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie"	91
Tabela 20.	Podstawowe informacje o projekcie "Infrastruktura dla strefy ekonomicznej na Felinie w Lublinie – II etap" ...	92
Tabela 21.	Miejsca pracy w Podstrefie Lublin w latach 2008–2014	94
Tabela 22.	Dynamika miejsc pracy w Podstrefie Lublin w latach 2008–2014	94
Tabela 23.	Kalkulacja podatku dochodowego od osób fizycznych od przeciętnego wynagrodzenia brutto odprowadzanego do urzędu skarbowego w latach 2008–2014	102
Tabela 24.	Szacowanie udziału mieszkających w Lublinie w liczbie osób pracujących w Lublinie.....	103
Tabela 25.	Dochody budżetu miasta Lublin z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach na terenie Podstrefy w latach 2008–2014.....	104
Tabela 26.	Dane dla potrzeb kalkulacji efektów mnożnikowych wpływu lubelskiej Podstrefy na lokalną gospodarkę w latach 2008–2014	108
Tabela 27.	Zaopatrzeniowe efekty mnożnikowe przypadające na jedno nowe miejsce pracy dla mieszkańca Lublina w lubelskiej Podstrefie	109
Tabela 28.	Dochodowe efekty mnożnikowe przypadające na jedno nowe miejsce pracy dla mieszkańca lublina w lubelskiej Podstrefie	111
Tabela 29.	Mnożnik przypadający na jedno nowe miejsce pracy na terenie lubelskiej Podstrefy dla mieszkańca Lublina w latach 2008–2014	112
Tabela 30.	Wpływy do budżetu miast Lublin z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2008–2014 powodowany efektami mnożnikowymi	114
Tabela 31.	Dochody z podatku dochodowego od osób prawnych do budżetu miasta Lublin i ich udział w dochodach ogółem .	116

Tabela 32.	Podział wpływów podatkowych z podatku dochodowego od osób prawnych na lata w okresie 2008–2014.....	117
Tabela 33.	Szacowanie obciążenia wyniku finansowego brutto przedsiębiorstw z otoczenia gospodarczego Podstrefy	118
Tabela 34.	Szacowanie podatku PIT oraz podatku CIT zapłaconego przez przedsiębiorstwa z otoczenia gospodarczego Podstrefy	119
Tabela 35.	Wpływ do budżetu Miasta Lublin z tytułu PIT i CIT zapłaconego przez przedsiębiorstwa z otoczenia gospodarczego.....	120
Tabela 36.	Dochody z tytułu podatku od gruntów w latach 2008–2014	122
Tabela 37.	Dochody z tytułu podatku od nieruchomości w latach 2008–2014.....	124
Tabela 38.	Szacowanie udziału osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie osób biernych oraz bezrobotnych w wieku produkcyjnym w Lublinie w poszczególnych latach okresu 2008–2014	128
Tabela 39.	Zmniejszone wydatki na pomoc społeczną w latach 2008–2014.....	130
Tabela 40.	Wpływy/korzyści i wydatki budżetu miasta Lublin związane z utworzeniem i funkcjonowaniem Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec w latach 2008–2014 – w ujęciu nominalnym (w zł).....	133
Tabela 41.	Zdyskontowane wpływy/korzyści i wydatki budżetu miasta Lublin związane z utworzeniem i funkcjonowaniem Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec w latach 2007–2014 (w zł)	139
Tabela 42. a)	Kalkulacja NPV dla przedsięwzięcia inwestycyjnego polegającego na uruchomieniu Podstrefy Lublin SSE.....	140
Tabela 42. b)	Kalkulacja NPV dla przedsięwzięcia inwestycyjnego polegającego na uruchomieniu Podstrefy Lublin SSE c.d.....	140

Wykaz ilustracji

Rysunek 1.	Postępowanie w sprawie ustanowienia specjalnej strefy ekonomicznej	29
Rysunek 2.	Rozmieszczenie specjalnych stref ekonomicznych.....	47
Rysunek 3.	Wybudowane ulice i uzbrojone działki w wyniku realizacji projektu.....	93
Rysunek 4.	Schemat oddziaływania zaopatrzeniowych i dochodowych efektów mnożnikowych.....	100
Rysunek 5.	Algorytm obliczania zaopatrzeniowych efektów mnożnikowych	107
Rysunek 6.	Algorytm kalkulacji dochodowych efektów mnożnikowych.	110
Rysunek 7.	Wpływ Podstrefy Lublin na miasto Lublin i region.....	131

Wykaz wykresów

Wykres 1.	Skumulowana liczba ważnych zezwoleń wydanych na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych w Polsce od 2008 do 2014 roku. Rokiem bazowym jest rok 2007.	57
Wykres 2.	Skumulowana wartość inwestycji w latach 2007 – 2014	62
Wykres 3	Dynamika nakładów inwestycyjnych poniesionych przez przedsiębiorstwa w strefach i terenie zajmowanego przez te przedsiębiorstwa od 2007 do 2014 roku. Rok 2007 = 100,0	63
Wykres 4.	Nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na 1 ha terenów zajętych przez przedsiębiorców w latach 2007–2014	64
Wykres 5.	Miejsca pracy w strefach w latach 2008–2014	68
Wykres 6.	Udział stref w zatrudnieniu w 2014 roku	69

Informacje o Autorach

Żminda Tomasz – Doktor nauk ekonomicznych w zakresie nauk o zarządzaniu. Adiunkt na Wydziale Zarządzania Politechniki Lubelskiej. Do 2016 roku pracownik Katedry Ekonomii i Zarządzania Gospodarką, od 2016 roku Katedry Strategii i Projektowania Biznesu. W 2005 roku ukończył studia na Wydziale Zarządzania Politechniki Lubelskiej, w 2012 obronił doktorat na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej. Uczestniczył przy realizacji kilku projektów regionalnych. Obszar zainteresowań naukowo-badawczych obejmuje problematykę zarządzania rozwojem regionalnym, innowacyjności przedsiębiorstw, powiązań międzyorganizacyjnych w przestrzeni regionalnej. Jest autorem, współautorem kilkudziesięciu publikacji naukowych w tym opublikowanych w Japonii, Grecji, Słowacji, Rumunii, Rosji i na Ukrainie.

Bis Jakub – Doktor nauk ekonomicznych, adiunkt w Katedrze Ekonomii i Zarządzania Gospodarką na Wydziale Zarządzania Politechniki Lubelskiej. Od ponad 12 lat wykładowca, a od ponad 7 lat trener. Autor lub współautor kilkudziesięciu artykułów, monografii i opracowań naukowych, uczestniczył w wielu projektach naukowych. Ukończył liczne szkolenia i kursy z zakresu zarządzania i rozwoju osobistego. Pasjonat nowych trendów oraz pracy z ludźmi. Obszar jego zainteresowań naukowo-badawczych obejmuje problematykę bezpośrednich inwestycji zagranicznych, specjalnych stref ekonomicznych oraz startupów.

Sobotka Bartosz – Dyrektor ds. Rozwoju w Syntea SA, zajmuje się tworzeniem modeli biznesowych dla sektora edukacji w krajach CEE oraz integracją rynku pracy z sektorem edukacji. W 2012 roku obronił doktorat w Kolegium Gospodarki Światowej SGH w Warszawie, absolwent stosunków międzynarodowych na Uniwersytecie Warszawskim oraz prawa na UMCS. W latach 2008–2011 pracował w Urzędzie Miasta Lublin pełniąc funkcję Kierownika Biura Obsługi Inwestorów, Pełnomocnika Prezydenta ds. rozwoju gospodarczego oraz Pełnomocnika Prezydenta ds. Podstrefy Lublin, był także Przedstawicielem Prezydentów pięciu miast stolic województw Polski Wschodniej w Grupie Roboczej Projektu Promocji Gospodarczej Polski Wschodniej. Wykładowca, ekspert, uczestnik kilkunastu projektów związanych z delokalizacją przedsiębiorstw oraz ich integracją z lokalnym otoczeniem społeczno-gospodarczym. Autor publikacji z dziedziny pomocy rozwojowej i jej efektywności, rozwoju lokalnego oraz zarządzania edukacją.

Mariusz Sagan – Dyrektor Wydziału Strategii i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta Lublin, pełnomocnik Prezydenta ds. specjalnej strefy ekonomicznej. Wykładowca w Szkole Głównej Handlowej, ekspert i praktyk w zakresie rozwoju przedsiębiorczości oraz zarządzania strategicznego, w tym strategii miast. Autor i współautor ponad 70 publikacji z zakresu rozwoju regionalnego i rozwoju miast, biznesu międzynarodowego oraz zarządzania przedsiębiorstwem. Członek Global Advisory Board w Center for Leadership and Management na amerykańskim Uniwersytecie Rutgersa.

Cisło Marta – Magister inżynier, absolwentka Wydziału Zarządzania Politechniki Lubelskiej (specjalność: zarządzanie finansami) oraz absolwentka studiów podyplomowych (rachunkowość finansowa) w Wyższej Szkole Ekonomii i Innowacji w Lublinie. Autorka pracy magisterskiej z zakresu wpływu Podstrefy Lublin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec na rozwój miasta Lublin. Jej zainteresowania naukowe dotyczą finansów przedsiębiorstw oraz wpływu stylu zarządzania menedżerów wyższego szczebla na efektywność przedsiębiorstw.